

Міністерство екології
та природних ресурсів України

Короткий звіт

**щодо прогресу впровадження Протоколу про воду і здоров'я
в Україні у 2019 – 2021 р.р.**

ЗМІСТ

Резюме	3
Частина перша. Загальні аспекти	5
Частина друга. Набір цільових показників і контрольних строків і оцінка прогресу	6
I. Якість питної води, що поставляється (стаття 6, пункт 2 а)).....	6
II. Скорочення масштабів спалахів та випадків захворювань, пов'язаних з водою (стаття 6, пункт 2 б))	12
III. Доступ до питної води (стаття 6, пункт 2 с)).....	14
IV. Доступ до санітарії (стаття 6, пункт 2 д))	21
V. Рівні ефективності колективних систем та інших систем водопостачання (стаття 6, пункт 2 е)).....	24
VI. Рівні ефективності колективних систем та інших систем санітарії (стаття 6, пункт 2 е))	27
VII. Застосування визнаної належної практики в області управління водопостачанням (стаття 6, пункт 2 ф))	28
VIII. Застосування визнаної належної практики в області управління санітарією (стаття 6, пункт 2 ф)).....	30
IX. Частота скидів необроблених стічних вод (стаття 6, пункт 2 г) і)).....	30
X. Частота скидів необроблених потоків зливових вод з колекторних систем для стічних вод (стаття 6, пункт 2 г) іі))	31
XI. Якість скидів стічних вод з установок з очистки стічних вод (стаття 6, пункт 2 г) ііі)).....	32
XII. Видалення чи повторне використання осаду стічних вод з колективних санітарних систем чи інших санітарних установок (стаття 6, пункт 2 і))	32
XIII. Якість стічних вод, що використовуються для цілей зрошення (стаття 6, пункт 2 і)).....	34
XIV. Якість вод, що використовуються як джерела питної води (стаття 6, пункт 2 ж)).....	35
XV. Якість вод, що використовуються для купання (стаття 6, пункт 2 ж))	37
XVI. Якість вод, що використовуються для аквакультури або розведення чи збору молюсків та ракоподібних (стаття 6, пункт 2 ж)).....	39
XVII. Застосування визнаної належної практики в області управління замкненими водами, що загальнодоступні для купання (стаття 6, пункт 2 к)).....	40
XVIII. Виявлення та приведення в порядок особливо забруднених місць (стаття 6, пункт 2 л)).....	42
XIX. Ефективність систем регулювання, освоєння, охорони та використання водних ресурсів (стаття 6, пункт 2 м)).....	43
XX. Додаткові конкретні цільові показники на національному або місцевому рівнях	45
Частина третя. Загальні показники	47
I. Якість питної води, що поставляється	47
II. Спалахи та випадки інфекційних захворювань, що пов'язані із водою	50
III. Доступ до питної води	52
IV. Доступ до санітарії	53
V. Ефективність регулювання, охорони і використання ресурсів прісних вод.....	54
Частина четверта. Системи нагляду за зв'язаними з водою захворюваннями і реагування на них.	64
Частина п'ята. Прогрес, досягнутий у справі виконання інших статей Протоколу	67
Частина шоста. Тематична частина, пов'язана з пріоритетними областями роботи з Протоколу.....	69
Частина сьома. Інформація про особу, яка представляє доповідь.....	71

Резюме

Україна з 2003 року є стороною Протоколу про воду та здоров'я (Протокол). Згідно розпорядження Кабінету міністрів України, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів (Міндовкілля) є відповідальним за впровадження Протоколу центральним органом виконавчої влади (ЦОВВ). З метою посилення виконання завдань Протоколу у сфері здоров'я у 2017 році було призначено другого координатора від Міністерства охорони здоров'я (МОЗ).

У 2017-2019 роках було здійснено перегляд та підготовано проекти оновлених національних цільових показників (НЦП) до Протоколу та Плану заходів з їх досягнення за допомоги з боку ЄЕК ООН-Секретаріату Протоколу в рамках проекту «Водна ініціатива ЄС плюс». Запропоновано 40 НЦП і 76 індикаторів прогресу до всіх 20 цільових областей Протоколу, які узгоджені з цілями сталого розвитку (ЦСР) та завданнями Угоди про асоціацію Україна-ЄС. Проект оновлених НЦП було підтримано Міжвідомчою робочою групою (МРГ) з координації впровадження Протоколу у березні 2019 року. Міндовкілля включило НЦП у проект Водної стратегії України для погодження на рівні ЦОВВ та розгляду Кабінетом міністрів України.

Функції із здійснення нагляду та контролю в галузі дотримання санітарно-епідеміологічного законодавства, включно з контролем якості води, виконує Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба) після ліквідації Державної санітарно-епідеміологічної служби МОЗ (Держсанепідслужба) у 2016 р. Територіальні районні структури Держсанепідслужби було скорочено та реформовано у міжрегіональні та обласні Лабораторні центри МОЗ, які у 2021 р. перейменовано у Центри контролю та профілактики хвороб (ЦКПХ) МОЗ, до компетенцій яких належить проведення моніторингу якості вод, в тому числі джерел питного водопостачання, питної води, водойм I та II категорій, проведення розслідувань причин і умов виникнення інфекційних захворювань, отруєнь.

Узагальнена на національному та обласному рівні інформація щодо доступу та якості питної води щорічно публікується у Національній доповіді про якість питної води та стан питного водопостачання на вебсторінці Міністерства розвитку громад та територій України (Мінрегіон). З 2018 року до Національної доповіді введено главу, присвячену Протоколу про воду та здоров'я. Остання [Національна доповідь опублікована за 2020 рік](#).

За звітний період спостерігається зниження кількості людей, що постраждали від хвороб, пов'язаних з водою (ХПВ). У 2021 році було зареєстровано 3 спалахи ХВП (на ротавірусну інфекцію, гострі кишкові інфекції (ГКІ) встановленої та невстановленої етіології), пов'язаних з вживанням недоброякісної питної води, постраждало 52 осіб, з них 47 дітей. У попередній період у 2018 році зареєстровано було 3 спалахи ХПВ (вірусний гепатит А, ротавірусна інфекція) постраждало 180 мешканців, з них 70 дітей та один випадок захворювання на холеру (0,002 на 100 тис. населення у Запорізькій області).

Україна не переглянула системи нагляду за ХПВ, як того вимагає Стаття 8 Протоколу. Також не внесені необхідні зміни до відповідних законів стосовно виконання функцій контролю та нагляду, до форм звітування про ХПВ, не виділяється окремо і не ведеться офіційна статистика щодо неінфекційних захворювань (водно-нітратної метгемоглобінемії, флюорозу тощо).

У звітний період розвивалася законодавча база сектору водопостачання та водовідведення. Розроблено законопроект про водовідведення стічних вод населених пунктів, який визначає правові, економічні та організаційні засади функціонування систем централізованого та нецентралізованого водовідведення в Україні і сприятиме впровадженню європейських стандартів щодо захисту довкілля від негативного впливу скидів стічних вод (1 липня 2022 р. законопроект прийнято у першому читанні та готується до другого читання). Розроблено проект Державних санітарних норм та правил 2.2.4-171-20 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» з урахуванням імплементації Директиви 98/83/ЄС та поетапного впровадження вимог нової Директиви (EU) 2020/2184 від 16 грудня 2020 р. щодо якості води, призначеної для споживання людиною.

За останні роки збільшився доступ до централізованого водопостачання у селищах міського типу: з 87,2 % у 2016 р. до 91,2 % у 2020 р. В містах рівень охоплення централізованим водопостачанням трохи зменшився: з 99,3 % у 2016 р. до 99,0 % у 2020 р. Викликає стурбованість тенденція щодо подальшого регресу доступу сіл до централізованого водопостачання: у 2016 р. рівень охоплення

складав 29,2 %, у 2020 р. знизився до 26,8 % (без врахування територій, окупованих та анексованих рф з 2014 року). До того ж, станом на 2020 рік у 8 областях 252,7 тис. осіб у 790 населених пунктах користувалось привізною водою. За розрахунковими даними доля населення, яке має доступ до централізованого водопостачання за звітний період у порівнянні з 2016 роком дещо змінилася: знизилася для міського (міста та селища) населення з 88,3% у 2016 році до 87,3% у 2020 році та зросла для сільського населення з 18,5% у 2016 до 26,5% у 2020 році.

Ситуація з доступом до централізованого водовідведення дещо покращилася в містах та селищах (смт) за звітний період: у 2020 р. 96,6 % міст, 63,9 % смт мали доступ до централізованого водовідведення, у 2016 р. ці показники склали, відповідно, 94,1 % та 60,4 %. Тоді як у селах спостерігається подальший регрес: у 2020 р. доступ до каналізації мали лише 1,8 % сіл, тоді як у 2016 р. - 2 %. Оцінка доступу населення до централізованого водовідведення показує зростання доступу міського і сільського населення до цих послуг. За розрахунковими даними, частка міського (міст та селищ) населення, яке має доступ до централізованого водовідведення зросла з 68,3% у 2016 році до 71,7% у 2020 році, а доля сільського населення з доступом до каналізації за цей період зросла з 3 до 5,3%.

За даними Держпродспоживслужби та МОН, у дошкільних та шкільних навчальних закладах визначається прогрес щодо доступу до покращених джерел водопостачання – централізованих систем водопостачання за рахунок скорочення використання колодязної та привізної води, при цьому більшого прогресу вдалося досягти для закладів загальної та середньої освіти (ЗЗСО) у порівнянні з 2015 роком. Разом з тим, за даними МОН, попри покращання доступу до централізованого водопостачання у ЗЗСО (з 91,3% у 2018 до 93,9% у 2021) спостерігалось скорочення гарячого водопостачання ЗЗСО з 51,6% - у 2018 до 48% - у 2021 р.

Разом з тим, за даними МОЗ, не покращується ситуація з якістю питної води у дитячих навчальних закладах. На тлі загального скорочення програми (кількості об'єктів та досліджень) моніторингу якості питної води у цих закладах в останні роки спостерігається значна питома вага нестандартних проб питної води за санітарно-хімічними та мікробіологічними показниками: у 2021 році доля нестандартних проб становила 21,2% та 7,5% відповідно (у 2018 – 20,8% та 11,3%).

За даними Держпродспоживслужби, значне покращання санітарних умов дитячих навчальних закладів відбулося у 2021 році у порівнянні з попередніми роками. В результаті виконаних заходів рівень доступу до покращеної санітарії (систем централізованого водовідведення та каналізованих на вигріб) у дошкільних та шкільних навчальних закладів наблизився до 100%. За даними МОН, темпи підключення до каналізації були вищими за підключення до водопроводу ЗЗСО упродовж 2018-2021 років і дозволили майже досягти рівня доступу до водогону. Контроль та моніторинг забезпечення водою та санітарією навчальних закладів проводять різні ЦОВВ, що потребує налагодження міжвідомчої координації та уніфікації відповідної звітності за НЦП 6 та 8.

За звітний період спостерігається позитивна тенденція щодо скорочення скидів забруднених стічних вод у водні об'єкти. У 2021 році об'єм скидів забруднених стічних вод у водні об'єкти склав 543,093 млн м³ і скоротився на 38% в порівнянні з 2015 роком.

Основними перешкодами для досягнення чинних НЦП у звітний період були: постійні організаційні зміни на рівні ЦОВВ, складнощі реформування водного сектору та невиконання планів водної євроінтеграції з впровадження директив ЄС щодо питної води, очистки стічних вод, охорони джерел води від нітратного забруднення; брак фінансування на рівні Держбюджету загальнодержавних цільових програм та відсутність нових фінансових механізмів підтримки розвитку галузі водопостачання і, особливо, водовідведення; низька пріоритетність цих питань на рівні місцевих органів влади; брак потенціалу та ресурсів басейнових управлінь, лабораторій та водоканалів для впровадження європейських стандартів якості води та управління водними ресурсами, скорочення програм моніторингу та збору державної статистики щодо доступу до води та санітарії, критичний стан галузі водопостачання і водовідведення; пандемія COVID-19 та війна на сході України.

У 2022 році з початком повномасштабної агресії рф в Україні зруйновано мережі водо- та електропостачання, водовідведення та очисні споруди в місцях активних воєнних дій та ракетних обстрілів. За оцінкою ЮНІСЕФ, понад 4,6 млн людей мають обмежений доступ до води, понад 6 мільйонів людей в Україні щодня стикаються з проблемами доступу до питної води. Кризовою є ситуація з водопостачанням міст: Маріуполь, Рубіжне, Лиман, Северодонецьк, Лисичанськ, Волноваха, Ізюм і значні проблеми – в Миколаєві та Херсоні.

Частина перша. Загальні аспекти

1. Чи були встановлені в Україні цільові показники та терміни їх досягнення у відповідності зі статтею 6 Протоколу? Надати інформацію про цільові області.

ТАК НІ У ПРОЦЕСІ

Якщо цільові показники були переглянуті, прохання вказати дату затвердження і перерахувати області, в яких вони були переглянуті. Прохання надати детальну інформацію в другій частині.

Україна є Стороною Протоколу про воду та здоров'я з 2003 року (Закон України №1066-IV від 09.07.2003). У 2011 році за підтримки українсько-норвезького проекту міжнародної допомоги було встановлено до 10 цільових областей 15 НЦП та 32 індикатори з термінами їх досягнення, які були затверджені наказом Міндовкілля від 14 вересня 2011 року №324.

Цільові показники переглядалися у 2017-2019 роках за технічної допомоги ЄЕК ООН-Секретаріату Протоколу. Проект документу «Національні цільові показники до Протоколу про воду та здоров'я в Україні та заходи їх досягнення» представлявся в рамках національних політичних діалогів (НЦП) за підтримки проекту «Водна ініціатива ЄС для країн Східного партнерства» та був схвалений Міжвідомчою робочою групою з координації впровадження Протоколу (березень 2019 року). Проект НЦП та індикаторів до Протоколу увійшов додатком до проекту «Водної стратегії України на період до 2050 року» і знаходиться з грудня 2021 року на стадії обговорення та доопрацювання.

2. Чи були цільові показники та строки їх досягнення оприлюднені і опубліковані, у який спосіб?

Всі матеріали, які стосуються впровадження Протоколу про воду та здоров'я, НЦП тощо, публікувалися на сайтах Міндовкілля (www.menr.gov.ua), МОЗ (www.moz.gov.ua), Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (www.geol.univ.kiev.ua/pwh/) також друкувалися у 2011 році накладом у 2000 екземплярів Всеукраїнською екологічною громадською організацією (ВЕГО) «МАМА-86» за підтримки українсько-норвезького проекту.

Проект оновлених НЦП та плану заходів їх досягнення було оприлюднено 18.12.2018 на сайті Міндовкілля для проведення громадських консультацій (<https://menr.gov.ua/news/32987.html>). У грудні 2018 року відбулися публічні обговорення проекту. Результати громадських консультацій були враховані в остаточному проекті НЦП та плану заходів.

3. Чи створені в Україні на національному чи місцевому рівні механізми для координації роботи компетентних органів по встановленню цільових показників? Які державні органи очолили цей процес та відіграли координуючу роль.

Відповідно до доручення Кабінету Міністрів України від 06.10.2003 №46963, Міндовкілля є головним ЦОВВ, що виступає координатором з питань реалізації Протоколу про воду та здоров'я в Україні на національному рівні та здійснює зв'язок із спільним Секретаріатом Протоколу через національного координатора від Міндовкілля.

Наказом Міндовкілля у 2006 році була створена міжвідомча робоча група (МРГ) для координації впровадження Протоколу, до складу якої увійшли представники всіх ЦОВВ, які відповідають за питання води та здоров'я, що стосуються сфери дії Протоколу, науки, професійних асоціацій та громадських організацій. Останній раз склад цієї МРГ оновлювався у 2016 році и включав представників:

Міндовкілля, Міністерства розвитку громад та територій, Міністерство аграрної політики та продовольства (Мінагро), Міністерства освіти і науки (МОН), Міністерства молоді та спорту, МОЗ, Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Державної служби з надзвичайних ситуацій, Асоціації водоканалів України, НУО.

4. Чи були розроблені програми заходів або план дій у підтримці їх виконання, описати цю програму та фінансові аспекти.

У жовтні 2003 Кабінетом Міністрів України затверджено розроблений Міндовкілля План заходів для реалізації Закону України «Про ратифікацію Протоколу про воду та здоров'я до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер 1992 року» від 09.07.2003

№1066-IV. Цей План не затверджував НЦП відповідно до вимог ст.6 пункту 2 Протоколу і містив низку заходів, які були визначені у діючих на той час Загальнодержавних цільових програмах, що стосувалися покращення забезпечення питною водою населення та розвитку водного господарства України. План заходів з реалізації Протоколу 2003 року не переглядався, Плану заходів з впровадження НЦП 2011 року не було розроблено. В рамках проекту допомоги ЄЕК ООН з перегляду НЦП було підготовлено проект Плану заходів з досягнення оновлених НЦП.

5. *Що було зроблено в Україні для забезпечення участі громадськості в процесі встановлення цільових показників і яким чином підсумки обговорення з громадськістю знайшли відображення у заключному наборі цільових показників?*

Вимоги Протоколу щодо залучення громадськості та заінтересованих сторін до процесу визначення НЦП були дотримані під час встановлення НЦП 2011 року шляхом організації у вересні-жовтні 2010 року громадських консультацій і слухань проекту НЦП, які були ініційовано і організовано ВЕГО «МАМА-86» у співпраці з Міндовкілля та за підтримки Жіночого водного партнерства (WfWP). Зауваження від громадськості були враховані у НЦП, затверджених у 2011 році. В ході перегляду НЦП у 2017 році відбулися обговорення проекту Технічного звіту щодо аналізу ситуації заінтересованими сторонами під час розширеного засідання МРГ в рамках Форуму «AQUA UKRAINE». Проекти оновлених НЦП та Плану заходів їх досягнення були розміщені для громадських консультацій на сайті Міндовкілля, 19-20 грудня 2018 року відбулися національні громадські обговорення в Києві за участю понад 60 представників заінтересованої громадськості з 11 міст України. Проекти Національних Звітів по Протоколу 2013, 2016 та 2019 років розміщувалися на сайті Міндовкілля для ознайомлення та коментування стейкхолдерами.

6. *Надати інформацію щодо процесу підготовки цієї доповіді, включаючи інформацію, які державні органи були відповідальними, які зацікавленими.*

Координаційну роль виконує Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України.

Зведену щорічну інформацію щодо НЦП готує Міндовкілля за участі Мінрегіону, Мінагро, МОН, Міністерства молоді та спорту, МОЗ, Держпродспоживслужби, Державної служби з надзвичайних ситуацій (ДСНС).

Для підготовки Національного доповіді 2022 Україна запросила відтермінування та допомогу від Секретаріату Протоколу, у зв'язку з початком повномасштабної війни РФ проти України. Для підготовки проекту Національної доповіді 2022 була створена експертна редакційна група.

7. *Повідомити про будь-які конкретні обставини, що мають значення для розуміння доповіді, у тому числі чи існує будь-яка державна чи децентралізована структура для прийняття рішень.*

Частина друга. Набір цільових показників і контрольних строків і оцінка прогресу

Країни, що встановили або переглянули цільові показники та строки їх досягнення мають надати інформацію, що конкретно стосується прогресу щодо їх досягнення. Якщо цільові показники не встановлені, пояснити чому. Також надати інформацію щодо вихідні умови їх встановлення.

I. Якість питної води, що поставляється (стаття 6, пункт 2 а))

Для кожного переліку цільових показників у цій області:

На виконання Закону України від 09.07.2003 №1066-IV «Про ратифікацію Протоколу про воду та здоров'я до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер 1992 року» наказом Міндовкілля від 14.09.2011 №324 затверджено Національні цільові показники (НЦП) Протоколу.

Контрольний термін звітування – за 2019-2021 роки, базовий рік – 2015.

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

До цільової області I у 2011 році було встановлено два НЦП: Покращення безпечності питної води за 1. мікробіологічними та 2. за хімічним складом.

Формулювання НЦП при перегляді у 2019 році не змінилося.

2. *Прохання описати взяті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненню цього цільового показника.*

З метою адаптації та імплементації Директиви по питній воді внесені зміни до Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» №2047-VIII (2047-19) від 18.05.2017, які затверджують визначення «питної води», «пункт відповідності якості питної води» відповідно Директива Ради 98/83/ЄС «Про якість води, призначеної для споживання людиною» також затверджено постанову Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 №758 «Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод», яка гармонізує моніторинг вод з нормами Директиви 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 23 жовтня 2000 року (ВРД).

Основним чинним нормативним документом щодо якості питної води є ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» (ДСанПіН 2.2.4-171-10), затвердженого наказом МОЗ України від 12 травня 2010 року №400 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 1 липня 2010 р. за №452/1774. Наказом МОЗ № 2675 від 24.12.2019 були внесені зміни щодо продовження строків (на 2 роки) дії тимчасових відхилень, які пов'язані з максимальними значеннями параметрів, що зазначені у посиланні до Додатку 2, таблиці 1 ДСанПіН 2.2.4-171-10, і затверджені наказом МОЗ № 2675 від 24.12.2019. У 2022 р. Наказом МОЗ від 18.02.2022 № 341 «Про затвердження Змін до додатку 2 до ДСанПіН 2.2.4-171-10, які стосуються нормативів санітарно-хімічних показників безпечності та якості питної води, які набрали чинності з 01 квітня 2022 року.

У квітні 2022 р. у зв'язку із введенням воєнного стану в Україні діє Наказ МОЗ від 22.04.2022 р. № 683 «Про затвердження Державних санітарних норм і правил «Показники безпечності та окремі показники якості питної води в умовах воєнного стану та надзвичайних ситуаціях іншого характеру».

На виконання протокольного рішення робочої групи з питань безпеки водних ресурсів держави та забезпечення населення якісною питною водою в населених пунктах України при Раді національної безпеки та оборони (РНБО) від 18.06.2020 р. була утворена робоча група з опрацювання питань щодо наближення законодавства України у сфері питної води, питного водопостачання та водовідведення до стандартів Європейського Союзу (наказ № 275 від 10.11.2020 р. Мінрегіону).

Членами робочої групи розроблено остаточну редакцію проєкту Державних санітарних норм та правил 2.2.4-171-20 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною». Проєкт розроблено з урахуванням імплементації Директиви 98/83/ЄС, а також поетапного впровадження вимог нової Директиви (EU) 2020/2184 від 16 грудня 2020 р. щодо якості води, призначеної для споживання людиною.

У продовж 2018-2020 років Лабораторними центрами МОЗ України, а з липня 2021 року (в результаті реорганізації останніх) - центрами контролю і профілактики хвороб МОЗ України (ЦКПХ) проводився моніторинговий лабораторний контроль за якістю питної води у місцях водозаборів, на водопровідних спорудах і мережах централізованого господарсько-питного водопостачання та джерелах нецентралізованого водопостачання (шахтні колодязі, артезіанські свердловини та каптажі) на відповідність вимогам ДСанПіН 2.2.4-171-10.

Згідно ДСанПіН 2.2.4-171-10, розділу «Показники епідемічної безпеки питної води» (дод.1), показники «*E.coli*» та «Ентерококи» за нормативами повинні бути відсутні.

За даними статистичної форми 40-здоров (18) «Звіт про роботу територіальних ЦКПХ МОЗ України з контролю за об'єктами та факторами навколишнього середовища, що впливають на стан здоров'я населення» (Звіт ЦКПХ: Довкілля-Здоров'я): кількість аналізів продовжувала скорочуватися за всіма видами аналізів у порівнянні з попередніми та базовим роками. Попри зупинення дії мораторію на перевірки у січні 2018 року (заборона планових перевірок об'єктів нагляду була запроваджена відповідно постанови КМУ від 13.08.2014 №408 «Питання запровадження обмежень на проведення перевірок державними інспекціями та іншими контролюючими органами» а також Закону України «Про тимчасові особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 3 листопада 2016 року №1728-VIII) та деяке зростання кількості аналізів води у 2018 році, відбувається подальше скорочення, у порівнянні з 2015 роком, контролю

якості питної води на 20-35% для централізованого водопостачання (ВП), на 30-40% - для нецентралізованого водопостачання, в тому числі на 44-52% - для шахтних колодязів, на 15-16% - для каптажів. Виключення становить зростання на 38% контролю за санітарно-хімічними показниками артезіанських свердловин, але їх контроль за санітарно-біологічними показниками також скоротився на 14%, у порівнянні з 2015 роком.

Таблиця 1. Кількість досліджених проб на якість води, за даними ЦКПХ

Досліджені проби питної води з	Кількість досліджених проб				
	2015	2018	2019	2020	2021
систем централізованого водопостачання, в т.ч. водогони за					
мікробіологічними показниками	144649	186317	166705	117216	123023
санітарно-хімічними показниками	117755	146007	128441	94303	95453
водопровідної мережі					
мікробіологічними показниками	125236	132806	117786	81838	87623
санітарно-хімічними показниками	95458	105083	92502	65434	59492
нецентралізованого водопостачання, за:					
мікробіологічними показниками	50677	61578	50347	35728	33008
санітарно-хімічними показниками	78305	82215	76940	46617	45469
в т.ч. з шахтних колодязів					
мікробіологічними показниками	42484	44313	34383	23660	19935
санітарно-хімічними показниками	70861	65473	49444	34338	32029
артезіанських свердловин					
мікробіологічними показниками	5708	7935	7455	4886	5453
санітарно-хімічними показниками	5164	9577	10305	7109	7111
каптажів					
мікробіологічними показниками	1063	1245	1208	899	958
санітарно-хімічними показниками	963	855	941	806	1190

Проводився моніторинг вмісту нітратів у воді нецентралізованих джерел водопостачання, зокрема колодязів та каптажів, вода з яких використовується для споживання дітьми віком до 3-х років щодо попередження виникнення водно-нітратної метгемоглобінемії у дітей та щоквартальний збір і опрацювання інформації. У 2015 році було обстежено лише 5,4 % (17 тис.) громадських та індивідуальних шахтних колодязів і каптажів, з яких 28,5 % не відповідали санітарним нормам; питома вага досліджених проб питної води з джерел нецентралізованого водопостачання на вміст нітратів, які не відповідали санітарним вимогам, становила 23,5%.

Контроль нітратного забруднення джерел нецентралізованого водопостачання також скоротився у порівнянні з попереднім періодом, особливо для бюветів – на 79%, громадських колодязів – на 41%, для свердловин - на 31%. Лише збільшилася на 14% кількість досліджень громадських каптажів на вміст нітратів.

Таблиця 2. Кількість обстежених об'єктів, на яких проводились дослідження води питної, у т.ч на вміст нітратів, у джерелах нецентралізованого водопостачання

Джерела нецентралізованого водопостачання	Кількість обстежених об'єктів			
	2018	2019	2020	2021
шахтних колодязів	59824	47824	31927	29717
з них громадських колодязів	19792	16237	9508	9618
артезіанських свердловин	7318	7183	4625	4989
бюветів	384	436	425	91
каптажів	713	534	438	465
з них громадських каптажів	298	333	267	309

Таблиця 3. Кількість проб, які досліджувалися на вміст нітратів у джерелах нецентралізованого водопостачання

Джерела нецентралізованого водопостачання	Кількість досліджених проб питної води на вміст нітратів			
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
шахтних колодязів	58940	44598	30031	28658
з них громадських колодязів	18402	14111	9333	8982
артезіанських свердловин	7968	8598	5939	5999
бюветів	1728	1191	1382	1414
каптажів	580	818	562	626
з них громадських каптажів	430	586	407	458

Повністю перервано контроль якості питної води на невідконтрольних уряду території України Донецької та Луганської областей та анексованої території АР Крим.

У випадку виявлення Держпродспоживслужбою порушень щодо стану утримання колодязів індивідуального користування та невідповідності якості колодязної води, власникам криниць та органам місцевого самоврядування скеровувалися пропозиції, приписи про необхідність належного облаштування колодязів. Здійснювалося інформування населення, у тому числі і через засоби масової інформації щодо неприпустимості використання колодязної води з перевищення вмісту нітратів для питних потреб, приготування дитячого харчування. Проводилася санітарно-просвітня робота з батьками, персоналом дитячих навчальних закладів, з працівниками медичних закладів, зокрема фельдшерсько-акушерських пунктів (ФАПів).

На виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 березня 2020 року «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки в умовах спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», уведеного у дію Указом Президента України від 13 березня Держпродспоживслужбою посилено державний санітарно-епідеміологічний нагляд за дотриманням вимог санітарного законодавства на об'єктах систем водопостачання та водовідведення населених пунктів країни. Було забезпечено взаємодію із органами місцевої влади та власниками систем централізованого водопостачання, водовідведення щодо організації комісійних перевірок, посилення виробничого лабораторного контролю за якістю питної води, якістю очистки стічних вод, забезпечення необхідного запасу реагентів, засобів знезараження тощо. Інформація про проведені заходи державного нагляду (контролю), комісійні перевірки, результати лабораторних досліджень питної води, а також про вжиті заходи щотижнево інформувався Апарат Ради національної безпеки і оборони України, з висвітленням відповідної інформації на офіційному сайті Держпродспоживслужби.

За результатами здійснених заходів державного нагляду (контролю) на підприємствах питного водопостачання у випадку встановлення порушення вимог санітарного законодавства у 2021 році накладено 493 штрафи на суму 203 516 грн.

Результати досліджень питної води відповідно до звітів головних управлінь Держпродспоживслужби про виконання Плану проведення лабораторних випробувань, вимірювань, досліджень та експертизи під час здійснення державного контролю (нагляду) у сфері санітарного законодавства наведені у табл. 4.

Таблиця 4. Якість питної води за санітарно-хімічними та мікробіологічними показниками (за даними Держпродспоживслужби)

	Досліджено проб питної води:							
	за санітарно-хімічними показниками				за мікробіологічними показниками			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Усього	99300	20877	15749	10587	51848	20923	16244	11395
Не відповідає	12946	6638	5176	3449	4813	4456	2920	1789
Питома вага, %	13,0	31,8	32,9	32,6	9,3	21,3	18,0	15,7

Із джерел нецентралізованого водопостачання досліджено 3732 проби води питної відхилення встановлено у 1054 пробах (28,2 %): за санітарно-хімічними показниками не відповідало 26,4 % проб, за мікробіологічними показниками – 26 %.

У 2021 році у зв'язку з реформуванням адміністративно-територіального устрою здійснювалася зміна балансоутримувачів та суб'єктів господарювання, які забезпечують експлуатацію об'єктів водопостачання.

Процеси щодо визначення балансоутримувачів (суб'єктів господарювання) об'єктів централізованого водопостачання та забезпечення наявності у них відповідних дозвільних документів, які відбувалися протягом 2021 року, унеможливили проведення планових заходів державного нагляду контролю територіальними органами Держпродспоживслужби у повному обсязі відповідно до річного плану.

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

Прогрес у звітному періоді по відношенню до базових рівнів щодо якості питної води не спостерігався як за санітарно-хімічними показниками, так і за мікробіологічними показниками, проте є деякі позитивні тенденції у 2018-2021 роках щодо скорочення кількості нестандартних проб. Результати моніторингових досліджень МОЗ свідчать про недосягнення запланованих рівнів.

За даними статистичної звітності (форми 40-здоров (18) Звіт ЦКПХ: Довкілля-Здоров'я: за звітний період питома вага нестандартних проб зростала у порівнянні з базовим роком як для централізованого водопостачання за мікробіологічними та санітарно-хімічними показниками, так і нецентралізованого водопостачання за мікробіологічними показниками. До того ж, частка нестандартних проб за мікробіологічними показниками зросла більше, ніж за санітарно-хімічними для централізованого водопостачання. У 2021 році питома вага нестандартних проб питної води, відібраних із джерел централізованого водопостачання, у тому числі водогонів, за санітарно-хімічними та мікробіологічними показниками становила 21,2% та 7,5% відповідно; у тому числі з комунальних водопроводів – відповідно 18,2% та 5,1%; сільських водопроводів – відповідно 28,9% та 11,9%, де як і раніше, реєструвалася найбільша кількість нестандартних проб. Питома вага нестандартних проб питної води, відібраних із водопровідної мережі за мікробіологічними показниками, становила 7,8% і за санітарно-хімічними показниками – 18,3%; у тому числі на нітрати – 2,0% проб (у 2019 і 2018 – 2,6%).

У 2021 році питома вага досліджених проб питної води з джерел нецентралізованого водопостачання, які не відповідали вимогам, становила 33,5% за санітарно-хімічними та 22,9% за мікробіологічними показниками, у тому числі з шахтних колодязів, частка нестандартних проб становила 35,3% за санітарно-хімічними та 30% за мікробіологічними показниками (вище показника у 2018 – 27,9% і значно вище показника у 2015 році – 19,8%).

Таблиця 5. Кількість нестандартних проб за мікробіологічними та санітарно-хімічними показниками

Нестандартні проби води з	Кількість (%) нестандартних проб				
	2015	2018	2019	2020	2021
<i>систем централізованого водопостачання, в т.ч. водогони за</i>					
мікробіологічними показниками	4,6	7,7	8,2	7,6	7,5
санітарно-хімічними показниками	15,7	22,7	22,3	21,7	21,2
<i>в тому числі з комунальних водопроводів</i>					
мікробіологічними показниками	3,1	5,1	5,7	4,7	5,1
санітарно-хімічними показниками	12,4	18,5	17,2	16,8	18,2
<i>з сільських водопроводів</i>					
мікробіологічними показниками	7,6	11,8	11,4	13,8	11,9
санітарно-хімічними показниками	22,5	29,8	31,2	26,9	28,9
<i>з водопровідної мережі</i>					
мікробіологічними показниками	4,4	7,8	8,3	7,6	7,8
санітарно-хімічними показниками	13,5	18,5	18,6	17,6	18,3
<i>джерел нецентралізованого водопостачання, за</i>					
мікробіологічними показниками	18,0	23,4	24,6	22,6	22,9
санітарно-хімічними показниками	32,7	34,4	30,4	32,6	33,5
<i>в т.ч.з шахтних колодязів</i>					
мікробіологічними показниками	19,8	27,9	30,1	28,1	30,0
санітарно-хімічними показниками	33,4	35,6	37,0	33,6	35,3

У 2021 році найбільша питома вага нестандартних проб питної води з централізованих систем водопостачання зареєстрована за санітарно-хімічними показниками у Миколаївській, Луганській, Житомирській, Рівненській, Київській областях; за мікробіологічними показниками – у Хмельницькій, Рівненській, Івано-Франківській, Миколаївській, Тернопільській, Вінницькій областях, що у 1,5 рази і більше перевищує середні показники по країні.

У 2021 році питома вага досліджених на атомно-абсорбційному фотометрі проб питної води з джерел централізованого та нецентралізованого водопостачання, які не відповідали санітарним вимогам: на свинець становила 0,2%; на залізо – 3,3%; на марганець – 7,6%; на кадмій – 0,0%; на газовому хроматографі – по вуглецю 4-хлористому 0,0%; по хлороформу – 17,7%.

Таблиця 6. Кількість нестандартних проб за хімічними показниками

Нестандартні проби води з джерел централізованого та нецентралізованого водопостачання за показниками вмісту	Кількість (%) нестандартних проб				
	2015	2018	2019	2020	2021
Свинець	0,8	0,9	1,5	0,5	0,2
Залізо	5,5	3,3	2,0	4,2	3,3
Марганець	2,1	3,7	3,4	6,4	7,6
Кадмій	1,1	0,7	0,7	0,1	0,0
Вуглець 4-хлористий	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0
Хлороформ	36,4	23,3	31,6	36,5	17,7

За санітарно-хімічними показниками досліджено у 2021 році 10549 проб питної води з громадських колодязів (у 2020 – 11630), з них не відповідали нормативам – 45,6% (у 2020 – 40,8%), у тому числі на вміст нітратів – 8983 (у 2020 – 9333), з них не відповідали нормативам за вмістом нітратів – 36,3% (у 2020 – 37,8%), за мікробіологічними показниками досліджено 10682 проби (у 2020 – 12054), з них не відповідає нормативам – 37,3% (у 2020 – 33,4%). Кількість досліджених проб питної води з індивідуальних колодязів за санітарно-хімічними показниками – 19511 проб (у 2020 – 20892), з них не відповідали нормативам – 32,1% (у 2020 – 30,7%), у тому числі на вміст нітратів – 18363 (у 2020 – 19267), з них не відповідає нормативам за вмістом нітратів – 26,1% (у 2020 – 24,3%), за мікробіологічними показниками досліджено 7224 проби (у 2020 – 10152), з них не відповідало нормативам – 25,4% (у 2020 – 23,7%).

У 2021 році у Полтавській області протягом III кварталу максимальний показник вмісту нітратів в питній воді джерел нецентралізованого водопостачання, що використовується вагітними жінками та дітьми, було зафіксовано у м. Хорол (336,5 мг/дм³), 2020 році протягом II-IV-го кварталу – у м. Кременчук (234,1), с. Сергіївка Гадяцького району (194,9), 2019 році протягом II-IV-го кварталу – у м. Хорол (381,77), с. Ново-Знам'янка Кременчуцького району (583,0), с. Роботівка Кременчуцького району (820), 2018 році протягом IV-го кварталу – у с. Петракіївка Хорольського району (418,5), у 2017 році протягом III кварталу – у Семенівському районі (767,32); у 2021 році у Дніпропетровській області фіксувалися перевищення ГДК нітратів у питній воді з колодязів у м. Жовті води, м. Каменське та Новомосковському районі, 2020 – у мм. Жовті води, Павлоград, Марганцю, Новомосковськ, Кривому Роз, Царичанському та Дніпровському районах, 2019 – у мм. Жовті води, Павлоград, Новомосковськ, Синельникове, Кривий Ріг, Дніпро та Марганець, Васильківському, Дніпровському та Верхньодніпровському районах.

Залишається актуальною проблема реформування системи моніторингу та контролю якості питної води та налагодження роботи лабораторій, які залучені до державного контролю та виробничого моніторингу безпеки та якості питної води, відповідно вимог ВРД та Директиви ЄС по питній воді.

4. *Прохання описати, яким чином встановлений у цій області цільовий показник сприяє виконанню глобальних і регіональних зобов'язань, зокрема Порядку денного в сфері сталого розвитку на період до 2030 року.*

Досягнення НЦП щодо забезпечення безпеки та якості питної води сприятиме виконанню ЦСР 6 та її показника 6.1 щодо забезпечення права на якісну питну воду для всіх.

Підвищує рівень обізнаності громадськості з питання якості питної води, її використання, поведінкових моделей для збереження свого здоров'я, плану заходів досягнення встановлених показників з впровадження Протоколу про воду та здоров'я тощо.

5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

II. Скорочення масштабів спалахів та випадків захворювань, пов'язаних з водою (стаття 6, пункт 2 б))

Для кожного переліку цільових показників у цій області:

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2011 році було встановлено 2 показники: НЦП 3. Зниження рівня захворюваності населення холерою, бациллярною дизентерією (шигелъоз), гострою кишковою інфекцією, викликаною ентерогеморагічною кишковою паличкою (ЕГКП), вірусним гепатитом А, черевним тифом, водно-нітратною метгемоглобінемією, пов'язаних з вживанням недоброякісної питної води та НЦП 4. Забезпечення необхідним новітнім обладнанням лабораторій для перевірки безпечності та якості питної води.

В результаті перегляду у 2019 році запропоновано залишити лише НЦП №3 в дещо зміненій редакції та змінити його кількісні індикатори та строки досягнення.

2. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненню цього цільового показника.*

Адміністративна реформа у секторі громадського здоров'я, яка тривала з 2012 року призвела до ліквідації Держсанепідслужби України у 2016 році та створення ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України», лабораторних центрів МОЗ України, а з липня 2021 року – центрів контролю і профілактики хвороб МОЗ України та передачі Держпродспоживслужбі деяких функцій щодо санітарно-епідеміологічного контролю та нагляду, в тому числі в сфері безпеки питної води та інших вод, які підпадають під дію Протоколу.

Разом з тим, поки не внесені необхідні зміни до відповідних законів стосовно виконання функцій контролю та нагляду, до форм звітування щодо захворювань, пов'язаних з водою. З 2018 року на [вебсайті ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України»](#) (подаються дані щодо [спалахів та випадків інфекційних захворювань за всіма факторами передачі, включаючи й водний](#)). Дані щодо захворюваності на холеру, шигелъоз, ЕГКП, вірусний гепатит А, черевний тиф формуються на [підставі державних статистичних форм №№ 1 і 2, де фіксується загальна кількість хворих](#). Зв'язок з водою фіксується тільки при наданні даних за спалахами.

На даний час в Україні не виділяється окремо і не ведеться офіційна медична статистика щодо неінфекційних захворювань, пов'язаних із хімічною якістю води, зокрема водно-нітратної метгемоглобінії, флюорозу тощо.

Аналіз захворюваності на інфекційні хвороби в Україні за період з 2018 по 2021 рік виявив тенденцію зниження – всього без носіїв, грипу та ГРВІ у 2015 році зареєстровано 850,87 на 100 тис. населення, у 2018 – 955,06, 2019 – 882,82, 2020 – 369,55 на 100 тис. населення (за даними державної статистичної форми № 2 (річна) «Звіт про окремі інфекції і паразитарні захворювання» – *за виключенням даних з тимчасово окупованих територій Автономної Республіки Крим, м. Севастополь, частини Донецької та Луганської областей*).

З водою

а) холера до **0 абс./0 на 100 тис.** – У 2018 році був зареєстрований один випадок захворювання на холеру (0,002 на 100 тис. населення) у Запорізькій області. Захворів мешканець Дніпропетровської області, який перебував на відпочинку у м.Бердянськ Запорізької області. Діагноз підтверджено в референс-лабораторії з дослідження особливо небезпечних патогенів територіального центру МОЗ – культура ідентифікована як холерний вібріон не01 групи, серовар Огава, авірулентна. У вогнищі проведені необхідні протиепідемічні, зокрема обмежувальні, заходи. Джерела і фактори передачі

збудника не встановлені. У 2015, 2019-2021 роках випадків захворювання на холеру зареєстровано не було.

Різні фактори передачі

б) шигельоз до **2500 абс./6,0 на 100 тис.** – Захворюваність на шигельоз – з 2014 року продовжує мати місце тенденція зниження – у 2014 – 2,79 і у 2015 – 2,06, 2016 – 2,14, 2017 – 2,27, 2018 – 1,97, 2019 – 2,00, 2020 – 0,69, 2021 – 0,53 на 100 тис. населення.

с) гострою кишковою інфекцією, викликаною ентерогеморагічною кишковою паличкою – Значна питома вага серед гострих кишкових інфекцій (ГКІ) належить ентеритам, колітам, гастроентеритам та харчовим токсикоінфекціям, спричиненими невідновленими збудниками.

Ентерити, викликані ерсинія ентероколітіка до **100/0,25** – У 2021 році зареєстровано 47 випадків ентеритів, викликаних ерсинія ентероколітіка, що складає 0,11 на 100 тис. населення (у 2020 – 0,10, 2019 – 0,23, 2018 – 0,23, 2015 – 0,28 на 100 тис. населення).

У 2021 році зареєстровано 189 випадків кампілобактеріальних ентеритів, що складає 0,45 на 100 тис. населення (у 2020 – 0,37, 2019 – 0,37, 2018 – 0,35, 2015 – 0,25 на 100 тис. або 114 випадків).

д) вірусний гепатит А до **2500/5,5** – У 2015 році захворюваність на вірусний гепатит А склала 5,48 на 100 тис., 2018 – 6,52 (2767 випадків), 2019 – 7,51 (3172), 2020 – 2,83 (1190), 2021 – 0,97 (405) – відмічається тенденція зниження за останні роки.

е) черевний тиф **0/0** – У 2014-2021 роках реєструється поодинокі випадки захворювання на черевний тиф, у 2019-2021 роках – по 1 випадку (0,002 на 100 тис. населення), 2018 році – 5 випадків (0,01), 2015 – 4 випадки (0,01).

З водою

ф) водно-нітратна метгемоглобінемія не відноситься до інфекційних хвороб, тому вона не включена до їх переліку і не подається у звітних формах.

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

Прогрес реєструється тільки щодо захворюваності на шигельози, ентерити, вірусний гепатит А, криптоспоридіоз (на захворюваність вплинула пандемія на гостру респіраторну хворобу COVID-19, спричинену коронавірусом SARS-Co-2). Проте захворюваність на черевнотифозну гарячку (черевний тиф) та кампілобактеріальний ентерит дещо перевищує контрольні рівні (не пов'язані з водним фактором передачі). Контрольний проміжний термін – 2024 рік, час є для досягнення запланованих рівнів.

У 2021 році було зареєстровано 3 спалахи, пов'язаних з вживанням недоброякісної питної води, при цьому постраждало 244 осіб, з них 214 дітей, – 1 спалах на ротавірусну інфекцію – постраждало 15 дітей (Одеська – м. Чорноморськ, ДНЗ); 1 спалах на ГКІ встановленої етіології – постраждало 6 чоловік, з них 7 дітей (Тернопільська – м. Тернопіль, ДНЗ), 1 спалах на ГКІ невідновленої етіології – постраждало 31 особа, у т.ч. 29 дітей (Чернівецька – с. Іспас Вижицького р-ну, ДНЗ) – використання неякісної водопровідної води.

У 2015 році зареєстровано 3 спалахи, які пов'язані з водним фактором передачі, (постраждало 190 осіб, з них 148 дітей) – спалах кишкової інфекції у м. Києві (Бортничі – 155, з них 121 дитина), 2 спалахи ротавірусної інфекції у м. Золотоноша Черкаської області (15, з них 12 дітей) та с. Оженіно Острозького району Рівненської області (20, з них 15 дітей) через вживання недоброякісної питної води з систем централізованого водопостачання.

Захворюваність на водно-нітратну метгемоглобінемію не належить до інфекційних хвороб, тому вона не включена до їх переліку і не подається у звітних формах. Проте це захворювання потребує внесення до переліку хвороб, по яких подають статистичну звітність. Подаються до ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» поодинокі випадки.

Так, у 2021 році зареєстровано 2 випадки захворювання на водно-нітратну метгемоглобінемію у Київській (с. Росава Миронівської ОТГ Обухівського району) та Житомирській (с. Ліщин Житомирського району – дитина до 1-го року) областях.

У 2020 році зареєстровано 5 випадків отруєння: у Харківській (с. Руська Лозова Дергачівського району; Новобаварський район міста Харкова; м. Люботин; с. Мечибилове Барвінського району) та у Полтавській (сmt. Ромодан Миргородського району) областях.

У 2019 році зареєстровано 7 випадків отруєння: у Житомирській (с. Жеребилівка Новоград-Волинського району та с. Копанівка Хорошівського району); Полтавській (с. Кочубеївка Чутівського району і с. Макарівка Полтавського району); Харківській (сmt Пруднянка Дергачівського району) та Чернігівській (с. В.Кошелівка Ніжинського району та с. Володькина Дівиця Носівського району) областях.

У 2018 зареєстровані 3 випадки отруєння: у Рівненській області зареєстровано 1 випадок (Гоцанський район, с. Курозвани), за результатами лабораторних досліджень встановлено, що вміст нітратів у воді індивідуальної криниці, з якої отруїлась дитина, становив 410,5 мг/дм³, при нормі 50 мг/дм³); у Полтавській області – два випадки захворювання – діти до року (Семенівський р-н, сmt. Семенівка та Кременчуцький р-н, с. Роботівка), за результатами проведених досліджень у воді шахтного колодязя, яка використовувалася для вживання постраждалим, виявлено перевищення вмісту нітратів в 4 рази (199,8 мг/дм³).

Влітку 2015 року був зареєстрований один летальний випадок отруєння дитини нітратами води колодязів у с. Могилів Царичанського району Дніпропетровської області. За даним фактом повідомлено прокурора Царичанського району та районний відділ міліції, опублікована стаття у районній газеті стосовно питного режиму дітей перших трьох років життя, вагітних та породіль, пропозиції щодо проведення санітарно-оздоровчих заходів на колодязях були включені до рішення Дніпропетровської регіональної комісії з питань ТЕБ і НС (протокол від 22.09.2015 №17).

Через зміну клімату та значні міграційні процеси в Україні зростають ризики захворювань, прояви яких в країні траплялися раніше (малярія) або нових інфекційних хвороб, які не були характерними для території України, але офіційної статистики поки немає.

Інформація щодо виконання НЦП 4. Забезпечення необхідним новітнім обладнанням лабораторій для перевірки безпечності та якості питної води відсутня. Лабораторії МОЗ та Держпродспоживслужби не проводили модернізації лабораторного обладнання у звітний період. Держводагентство за підтримки міжнародних донорів реформували систему лабораторій басейнових управлінь шляхом регіоналізації та створення 3 регіональних лабораторій в Івано-Франківській області на Дністрі, у м. Вишгороді на Дніпрі та у м. Слов'янську на Сіверському Донці. Лабораторії були модернізовані відповідно вимог ВРД.

4. *Прохання описати, яким чином встановлений у цій області цільовий показник сприяє виконанню глобальних і регіональних зобов'язань, зокрема Порядку денного в сфері сталого розвитку на період до 2030 року.*

НЦП №3 відповідає ЦСР 3.4. Знизити передчасну смертність від неінфекційних захворювань, а також ЦСР 6.1. щодо забезпечити доступ до якісних послуг з постачання безпечної питної води.

5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

III. Доступ до питної води (стаття 6, пункт 2 с))

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2011 році встановлено два НЦП: НЦП 5. Забезпечення населення питною водою належної якості і НЦП 6. Забезпечення дітей в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах якісною питною водою.

В результаті перегляду НЦП у 2019 р. було запропоновано оновлення існуючих НЦП і два нових НЦП, а саме: НЦП 5. Гармонізувати законодавство України з Протоколом щодо визначення «рівного доступу» до питної води; НЦП 6. До 2025 року забезпечити 100% дитячих навчальних закладів (ДНЗ), шкіл, лікувально-профілактичних закладів доступом до якісної питної води; НЦП 7. Збільшити охоплення населення в сільській місцевості послугами централізованого водопостачання, скоротивши географічну нерівність; НЦП 8. Забезпечити доступ до питної води у Донецькій та Луганській областях.

2. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненню цього цільового показника.*

За даними Держводагенства України^{1,2}, для забезпечення сільських населених пунктів централізованим водопостачанням у 2019-2021 р.р. фінансування заходів з будівництва та відновлення централізованих систем водопостачання здійснювалося за рахунок коштів державного бюджету за наступними бюджетними програмами:

- КПКВК 2407090 «Першочергове забезпечення сільських населених пунктів централізованим водопостачанням», у 2019 р. виконано робіт на 44,72 млн. грн.: розпочато будівництво Іванівського групового водопроводу від смт Іванівка Іванівського району до смт Н. Сірогози Нижньосірогозького району у Херсонській області, завершено будівництво водопровідних мереж у с. Любинці Любинцівської сільської ради Стрийського району Львівської області; виконано проектні роботи на розбудову групових водопроводів у Одеській області. У 2020 р. виконано робіт на суму 48,4 млн. грн. та у 2021 р/ - 110,43 млн. гривень: завершено будівництво Іванівського групового водопроводу Іванівка -Н.Сірогози та продовжено його будівництво від смт. Н.Сірогози до с. В.Сірогози Нижньосірогозького району Херсонської області (стан готовності 30,25%); у 2020 р. завершено будівництво майданчиків під водонапірні башти біля с. Глибоке та біля с. Борисівка Татарбунарського району Одеської області (у межах будівництва I черги Татарбунарського групового водопроводу в Одеській області); виконано проектні роботи на розбудову групових водопроводів у Одеській області та будівництво водопровідної мережі у Львівській області; у 2021 р. продовжувались роботи з будівництва Болградського групового водопроводу, розпочато проектування будівництва водопровідних мереж у Львівській області.

- КПКВК 2407160 «Реалізація державного інвестиційного проекту «Забезпечення питним водопостачанням сільських населених пунктів Казанківського, Новобузького районів та реконструкція водоскидної споруди Софіївського водосховища Новобузького району Миколаївської області» - у 2019 р. фактично профінансовано 2127,44 тис. грн. із 5301,89 тис. грн. для виконання названого вище інвестиційного проекту. У 2020 р. кошти у сумі 5131,9 тис. гривень, було спрямовано на погашення кредиторської заборгованості за роботи виконані у 2019 році; у 2021 р. кошти у сумі 31,18 млн. гривень, було спрямовано на завершення реконструкції промивного та напірного трубопроводів на очисних спорудах Казанківського групового водопроводу та реконструкції 4 ділянок водогону Казанківського групового водопроводу Миколаївської області.

- КПКВК 2707810 «Реалізація державного інвестиційного проекту «Будівництво водопровідних мереж в населених пунктах Львівської області, що користуються привізною водою» у 2021 р. кошти у сумі 0,26 млн. грн. було спрямовано на коригування проектно-кошторисної документації та оформлення і реєстрацію договорів суперфіцію для подальшого отримання дозволу на виконання будівельних робіт.

Таким чином, за період 2019-2021 р.р., за даними Держводагенства України, для забезпечення сільського населення водопостачанням було побудовано та відновлено 4,7 км водопровідних мереж та 2,3 км водогону (2019 р.); побудовано та введено в експлуатацію 2 насосних станції, виготовлено 9 робочих проєктів та забезпечено 2 населених пункти централізованим водопостачанням (2020 р.); побудовано та введено в експлуатацію 24,0 км магістрального водоводу, 1 насосну станцію та 1 резервуар чистої води (забезпечення централізованим водопостачанням 1 населеного пункту з населенням 4726 осіб), відновлено та введено в експлуатацію 1,6 км водогонів; відновлено, але не введено в експлуатацію 8,896 км водогонів; побудовано, але не введено в експлуатацію 13,0 км водопровідних мереж та підготовлено 3 робочі проєкти (2021 р.).

Протягом 2019-2020 років відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» Мінрегіону, як головному розпоряднику коштів, не було передбачено фінансування на реалізацію заходів Загальнодержавної цільової програми «Питна вода України» на 2011–2020 роки.

На виконання Протокольного рішення засідання робочої групи з питань безпеки водних ресурсів держави та забезпечення населення якісною питною водою в населених пунктах України від

¹ Національна доповідь про якість питної води та стан питного водопостачання в Україні за 2019 рік
Національна доповідь про якість питної води та стан питного водопостачання в Україні за 2020 рік

² <https://www.davr.gov.ua/fls18/2021zvvit.pdf>

13 травня 2020 року Міністерством розвитку громад та територій України розроблено проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової програми «Питна вода України» на 2021–2025 роки» (схвалено [Розпорядженням КМУ від 28 квітня 2021 р. № 388-р.](#)) та проєкт Закону України «Про Загальнодержавну цільову соціальну програму «Питна вода України» на 2022–2026 роки».

У лютому 2022 року Верховною Радою України прийнято законопроєкт «Про Загальнодержавну цільову соціальну програму «Питна вода України» на 2022-2026 роки», яким передбачається на реалізацію Програми виділити 28 588,6 млн грн, із яких з державного бюджету - 16 949,3 млн грн, інших джерел - 11 639,3 млн грн. За інформацією Мінрегіону, пропонується реалізувати 1747 проєктів (реконструювати та побудувати 290 водозабірних споруд, 79 станцій (установок) доочищення питної води, 280 водопровідних і очисних споруд, 1093 водопровідних мереж та 5 лабораторій контролю якості питної води). 21 лютого 2022 р. [законопроєкт передано на підпис Президенту України.](#)

Через російську збройну агресію відбувається руйнація інфраструктури водопостачання та водовідведення на всій території України. Тому, ключовими цілями післявоєнної відбудови економіки України мають стати першочергова відбудова знищеної або пошкодженої внаслідок війни інфраструктури об'єктів водопостачання та водовідведення. Враховуючи зазначене, Загальнодержавна цільова соціальна програма «Питна вода України» потребує внесення суттєвих змін, як в частині збільшення обсягу фінансування робіт з відновлення зруйнованих та пошкоджених об'єктів, так і враховуючи перспективи набуття Україною статусу країни-кандидата на членство в Європейському Союзі, а саме, впровадження нових стандартів і сучасних технологій з очищення питної води та стічних вод.

У 2019 році за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку³ було профінансовано 44 об'єкти водопровідно-каналізаційного господарства на загальну суму 448,6 млн гривень. Зокрема, проєкти, які стосувались водопостачання, реалізовувались у 15 областях: Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Кіровоградській, Луганській, Миколаївській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій.

У 2020 році⁴ за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку було профінансовано 14 проєктів з водопостачання та водовідведення на загальну суму 247,34 млн гривень. Проєкти з водопостачання реалізовувались у Дніпропетровській, Кіровоградській, Миколаївській, Хмельницькій областях.

Починаючи з 2018 року інформація щодо доступу дошкільних та загальноосвітніх закладів до водопостачання та санітарії збирає Держзродспоживслужба, у попередні роки база даних формувалася ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України». За даними Держзродспоживслужби, яка проводить санітарно-епідеміологічний контроль дитячих закладів, за звітний період спостерігається подальше покращення доступу дитячих дошкільних та шкільних закладів до систем централізованого і нецентралізованого водопостачання та скорочення кількості закладів, що користувалися привізною водою, у порівнянні з попереднім періодом. Зокрема, кількість дошкільних закладів, що користувалися колодязною водою скоротилася з 12,3% у 2019 році до 8,5% у 2021, а привізною водою – з 2,6 у 2019 р. до 2,3% - у 2021 р.; тоді як кількість загальноосвітніх закладів, які користувалися колодязною водою знизилася з 17% у 2019 р. до 12,2% у 2021 році. Разом з тим, лише для шкіл вдалося досягти та покращити показники 2015 року.

Таблиця 7. Доступ до питної води в школах та дошкільних навчальних закладах

Дошкільні навчальні заклади	Рік				
	2015	2018	2019	2020	2021
Загальна кількість об'єктів (за ф. 18)	15072	12325	12167	11731	11981
Не підключені до централізованих та локальних мереж водопостачання (користуються колодязною водою)	797	1434	1498	1311	1013

³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/351-2019-%D1%80#Text>

⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D1%80#Text>

Дошкільні навчальні заклади	Рік				
	2015	2018	2019	2020	2021
%	5,3%	11,6%	12,3%	11,2	8,5%
Працюють на привозній воді	258	370	316	309	277
%	1,7%	3,0%	2,6%	2,6	2,3%
Загальноосвітні навчальні заклади					
Загальна кількість об'єктів (за ф. 18)	16849	16054	15831	15455	15033
Не підключені до централізованих та локальних мереж ВП (колодязі)	2545	2580	2696	2597	1837
%	15,1%	16,0%	17,0%	16,8%	12,2%
Працюють на привозній воді	522	504	461	396	328
%	3,1%	3,1%	2,9%	2,6%	2,2%

За статистикою МОН, кількість закладів загальної середньої освіти станом на початок навчального року 2020-2021 становила понад 14 900, в яких навчалось 4 211 000 учнів. За звітний період кількість ЗЗСО скорочувалася, разом з тим, кількість учнів зростала і досягла довоєнного рівня 2013-2014 року, хоча починаючи з навчального року 2014-2015 офіційна статистика надавалася без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, м.Севастополь та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Таблиця 8. Кількість закладів загальної середньої освіти, учнів та вчителів за останні 6 років (тисяч)

Навчальний рік	Кількість ЗЗСО	Кількість учнів	Кількість вчителів
2013/2014	19,3	4204	508
2014/2015 ¹	17,6	3757	454
2017/2018 ¹	16,2	3922	440
2018/2019 ¹	15,5	4042	441
2019/2020 ¹	15,2	4138	440
2020/2021 ¹	14,9	4211	440

За даними МОН, фактична кількість ЗЗСО, які користувалися централізованим водопостачанням холодної та гарячої води за звітний період скорочувалась, разом з тим частка (відсоток) ЗЗСО, які користувалися водопровідною водою помалу збільшувався у порівнянні з попереднім періодом з 91,3% - у 2018 до 93,9% - у 2021, тоді як частка ЗЗСО з гарячим водопостачанням скорочувався з 51,6% - у 2018 до 48% - у 2021 р.

За результатами моніторингу якості питної води у дитячих дошкільних та шкільних закладах, який проводять ЦКПХ МОЗ, кількість досліджень та кількість закладів, де реєструвалися відхилення скорочувалися у продовж звітного періоду.

Таблиця 9. Забезпеченість закладів загальної середньої освіти холодним та гарячим водопостачанням за звітний період 2018-2021 рр.

Рік	Загальна кількість ЗЗСО, тисяч ⁵	кількість ЗЗС з водогоном	кількість ЗЗСО з гарячим водопостачанням
2014	19,3	н/д	н/д
2015	17,6	н/д	н/д
2018	16,2	14798	8359
2019	15,5	14364	7301
2020	15,2	14148	7233
2021	14,9	13997	7155

⁵ https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/znz_u.html

Таблиця 10. Кількість обстежених дитячих навчальних закладів, де проводились дослідження якості питної води за хімічними показниками

Заклади	кількість обстежених закладів				кількість закладів, де зареєстровано відхилення			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Дитячі та підліткові заклади, усього	26491	22653	15048	16583	6262	5800	3583	4123
у тому числі: дошкільні навчальні заклади	7564	6958	5604	6274	1805	1835	1360	1511
Інтернатні заклади	466	412	283	265	98	89	46	48
Загальноосвітні навчальні заклади	11991	10579	8725	8886	3068	2842	2095	2351
Професійно-технічні навчальні заклади	300	258	220	210	56	62	49	36
Середні спеціальні учбові заклади	191	140	109	131	19	17	9	28
Заклади оздоровлення і відпочинку, усього	5965	4306	107	771	1216	955	24	149

Таблиця 11. Кількість обстежених дитячих навчальних закладів, де проводились дослідження якості питної води за мікробіологічними показниками

Заклади	кількість обстежених закладів				кількість закладів, де зареєстровано відхилення			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Дитячі та підліткові заклади, усього	29423	25097	16912	19979	4623	4148	2518	3156
у тому числі: дошкільні навчальні заклади	8557	7659	6551	7800	1311	1263	902	1140
Інтернатні заклади	522	484	322	415	83	76	28	23
Загальноосвітні навчальні заклади	13216	11761	9491	10408	2511	2219	1528	1828
Професійно-технічні навчальні заклади	326	283	232	231	31	30	29	24
Середні спеціальні учбові заклади	193	138	115	113	16	15	8	12
Заклади оздоровлення і відпочинку, усього	6595	4772	201	1003	671	544	23	129

Протягом 2018-2021 років лабораторними центрами МОЗ України (з 1 липня 2021 року - ЦКПХ МОЗ України) проводились дослідження якості питної води у дитячих та підліткових закладах. Було досліджено за санітарно-хімічними показниками у 2021 році - 27076 (у 2018 - 46567) проб питної води та за мікробіологічними - у 2021 - 33955 (у 2018 - 57687) проби.

Таблиця 12. Якість питної води у дитячих навчальних закладах, де проводились дослідження питної води за хімічними показниками

Заклади	Кількість досліджених проб по роках				З них, що не відповідають нормативам по роках				% невідповідності по роках			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Дитячі та підліткові заклади, усього	46567	38507	22563	27076	9700	8269	4700	5752	20,8	21,5	20,8	21,2
у тому числі: дошкільні навчальні заклади	12908	11433	8598	10168	2807	2460	1796	2108	21,7	21,5	20,9	20,7
Інтернатні заклади	1056	862	519	527	190	167	77	83	18,0	19,4	14,8	15,7

Заклади	Кількість досліджених проб по роках				З них, що не відповідають нормативам по роках				% невідповідності по роках			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Загальноосвітні навчальні заклади	21303	17606	12445	13607	4804	3989	2646	3090	22,6	22,7	21,3	22,7
Професійно-технічні навчальні заклади	598	501	401	380	93	94	64	53	15,6	18,8	16,0	13,9
Середні спеціальні учбові заклади	420	312	242	325	37	31	19	61	8,8	9,9	7,9	18,8
Заклади оздоровлення і відпочинку, усього	10119	7783	358	2002	1769	1520	92	356	17,5	19,5	25,7	17,8

Таблиця 13. Якість питної води у дитячих навчальних закладів, де проводились дослідження питної води за мікробіологічними показниками

Заклади	Кількість досліджених проб по роках				З них, що не відповідають нормативам по роках				% невідповідності по роках			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Дитячі та підліткові заклади, усього	57687	48254	28263	33955	6501	6231	3548	4075	11,3	12,9	12,6	12,0
у тому числі: дошкільні навчальні заклади	16898	15667	11294	13095	1744	1962	1400	1493	10,3	12,5	12,4	11,4
Інтернатні заклади	1385	1156	685	628	134	89	52	32	9,7	7,7	7,6	5,1
Загальноосвітні навчальні заклади	26417	21580	14981	16801	3514	3114	1980	2249	13,3	14,4	13,2	13,4
Професійно-технічні навчальні заклади	662	618	470	398	38	40	38	31	5,7	6,5	8,1	7,8
Середні спеціальні учбові заклади	436	357	279	307	55	58	19	16	12,6	16,2	6,8	5,2
Заклади оздоровлення і відпочинку, усього	11873	8876	554	2720	1016	968	59	252	8,6	10,9	10,6	9,3

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

Відповідно Національної доповіді про якість питної води та стан питного водопостачання у 2019-2020 роках рівень охоплення послугами централізованого водопостачання не змінився у містах, селищах міського типу та селах (табл. 14, дані по непідконтрольним уряду України територіям Донецької та Луганської областей та АР Крим відсутні і не враховані). Наразі триває підготовка Національної доповіді про якість питної води та стан питного водопостачання за 2021 рік, яка після затвердження буде розміщена у листопаді 2022 року на офіційному сайті Мінрегіону, тому дані щодо 2021 р. у звіті не представлено.

Варто зазначити, що прогрес щодо доступу сіл до послуг з централізованого водопостачання не досягнуто порівняно із значеннями установлених контрольних показників як у 2015, так і у 2020 р. Порівняно з 2016 р. дещо збільшився доступ до централізованого водопостачання у селищах міського типу.

Таблиця 14. Забезпечення населених пунктів системами централізованого водопостачання в Україні

Рік	Міста			Селища міського типу			Села		
	Всього, од.	з них забезпечено		Всього, од.	з них забезпечено		Всього, од.	з них забезпечено	
		од.	%		од.	%		од.	%
2016	404	401	99,3	672	586	87,2	26 084	7 609	29,2
2019	406	402	99,0	683	623	91,2	26 076	7 017	26,9
2020	406	402	99,0	685	625	91,2	26 061	6 995	26,8

Крім кількісного співвідношення, відзначається також погіршення якості питної води з сільських централізованих систем водопостачання. На багатьох сільських водопроводах немає очисних споруд та знезаражуючих установок, відсутній лабораторний контроль якості питної води.

За даними Держводагенства, у 2015 р. у сільській місцевості тільки кожен четвертий з більше як 14 мільйонів осіб сільського населення мав можливість споживати якісну питну воду. Близько 6,5 тис. сіл, або тільки кожне п'яте від їх загальної кількості, мали питні водопроводи господарсько-побутового призначення. Більше половини проб питної води з підземних джерел у сільській місцевості не відповідали чинним стандартам та нормативам. У 2020 р. лише 4,1 млн. чоловік з 15,7 млн. сільського населення, або 26%, користувалися послугами централізованих систем водопостачання. Тільки 6,4 тис. сільських населених пунктів з їх загальної кількості 28,4 тис. мали побудовані за проєктами системи питного водопостачання.

Внутрішній водопровід з введенням у будинки мали 7,1% сільського житлового фонду, водовідведення і каналізацію – 4,4%, водяне опалення – 8,4%, гаряче водопостачання – 0,3%, водорозбірні вуличні колонки – 18,6%. Решта населення для питних потреб користувалася місцевими джерелами – шахтними і трубчатими колодзями, саморобними каптажами, приуслівими копанками, а також привізною водою.

В окремих регіонах гостро стоїть питання забезпечення населення питною водою не тільки в якісному, але і в кількісному відношенні. Подача води за графіками та її тривала відсутність у водопровідних мережах сприяє бактеріальному забрудненню питної води.

Одним із першочергових завдань з вирішення проблеми відсутності централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в населених пунктах на сьогодні є забезпечення якісною питною водою населені пункти, що забезпечуються привізною водою.

За інформацією Мінрегіону привізною водою у 2020 р. забезпечувались 790 населених пунктів у 8 областях країни, в яких проживає майже 250 тис. населення (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Полтавська та Херсонська області). В цілому протягом 2019-2020 р.р. ситуація із забезпеченням населених пунктів привізною водою не змінилась, хоча кількість населених пунктів, порівняно з 2019 р., збільшилась за рахунок населених пунктів та населення Запорізької області (від 202 у 2019 р. до 263 н/п у 2020 р.), частка населення, яке користувалось привізною водою – від 3,6 % у 2019 р. до 4,8 % у 2020 р. від загальної чисельності населення Запорізької області.

Привізною питною водою у 2015 році користувались у 9 областях, зокрема, у Запорізькій області привізною водою забезпечувалось 27,8 % населених пунктів та 4,1% населення; у Миколаївській - 14 % та 0,46 %; в Одеській - 11,9 % та 1,6 %; у Дніпропетровській - 10,5 % та 1,7 %; у Львівській - 3,0 % та 0,5 %; у Кіровоградській - 2,2 % та 5,3 %; у Херсонській - по 1 %; у Полтавській - 0,4 % та 0,1 %; в Івано-Франківській - 0,25 % та 0,08 %, відповідно. Тобто, у 2021 р. ситуація із забезпеченням привізною водою дещо покращилась.

Особливо вразливими регіонами щодо доступу до питної води протягом 2019-2021 р.р. залишались території, які постраждали від війни на сході і є підконтрольними або невідконтрольними уряду України, крім того ситуація ускладнилась через пандемію COVID-19. У 2022 році з початком повномасштабної агресії РФ, в Україні зруйновано мережі водо- та електропостачання, залишилось понад 4,6 млн людей з обмеженим доступом до води. Загалом понад 6 мільйонів людей в Україні щодня мають проблеми із доступом до питної води за [оцінкою ЮНІСЕФ](#).

За оцінкою Міжнародної організації з міграції, станом на червень 2022 р.⁶, доступ до проточної води продовжує бути проблемою для дедалі більшої частки респондентів на сході (4% потерпають від відсутності водопостачання, у 10% водопостачання нестабільне) та на півдні (5% і 7% відповідно). Ситуація з доступом до проточної води дещо погіршилася в решті макрорегіонів порівняно з попереднім опитуванням (травень 2022 р.).

За інформацією Мінрегіону, у 2022 р. допомогу від ЮНІСЕФ для відновлення водопостачання отримали міста Бородянка, Миколаїв, Запоріжжя, Суми, Чернігів, Харків та Ужгород. За інформацією Миколаївської ОВА станом на 17 квітня 2022 р. припинено електропостачання, водопостачання, водовідведення в 89 населених пунктах (з них у шести - частково) Баштанського та Миколаївського районів, у результаті бойових дій пошкоджено водовід «Дніпро-Миколаїв» по якому здійснюється постачання води з річки Дніпро до Миколаєва. У цей період населення забезпечувалось питною водою з резервуарів-накопичувачів та артезіанських свердловин, а також за рахунок колективних установок очистки і фасованої питної води. У травні водопостачання відновили, використовуючи воду з р. Південний Буг та артезіанських свердловин (Кабмін виділив з резервного фонду державного бюджету 56 млн грн⁷). За інформацією Мінрегіону⁸, обладнання для відновлення водопостачання надає та надасть данська компанія.

У квітні 2022 р. відповідно до розпорядження «Про виділення коштів з резервного фонду державного бюджету для фінансової підтримки КП «Чернігівводоканал» Уряд спрямував 150 млн грн на відновлення централізованого водопостачання і водовідведення у місті Чернігів⁹ (реконструкція водопровідної насосної станції № 2 «Подусівка» та інші невідкладні заходи). Водопостачання м. Ірпінь було відновлено за допомогою фахівців «Київводоканалу», «Ірпінсьководоканалу», «Житомирводоканалу» та підрядних організацій (було прокладено дві нитки поліетиленових труб діаметром 160 мм протяжністю 7 км та облаштовано водопровідні колодязі за 18 днів, за фінансування Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні, загальний бюджет робіт - близько 20 мільйонів гривень).

За даними Держпродспоживслужби та МОН, у дошкільних та шкільних навчальних закладах визначається прогрес щодо доступу до покращених джерел водопостачання – централізованих систем водопостачання за рахунок скорочення використання колодязної та привізної води, при цьому більшого прогресу вдалося досягти для ЗЗСО у порівнянні з 2015 роком.

Разом з тим, за даними МОЗ, не покращується ситуація з якістю питної води у дитячих навчальних закладах. При загальному скороченні програми (кількості об'єктів та досліджень) моніторингу якості питної води у цих закладах останні роки спостерігається досить значна питома вага нестандартних проб питної води за санітарно-хімічними та мікробіологічними показниками: у 2021 році становила 21,2% та 7,5% відповідно (у 2018 – 20,8% та 11,3%).

4. *Прохання описати, яким чином встановлений у цій області цільовий показник сприяє виконанню глобальних і регіональних зобов'язань, зокрема Порядку денного в сфері сталого розвитку на період до 2030 року.*

Досягнення НЦП 6 - 8 сприяє виконанню ЦСР 6 «Чиста вода і належні санітарні умови», ЦСР 3 «Міцне здоров'я і благополуччя», 4 «Якісна освіта» та ЦСР 11 «Сталий розвиток міст і громад».

5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

IV. Доступ до санітарії (стаття 6, пункт 2 d))

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

⁶ <https://displacement.iom.int/reports/zvit-pro-vnutrishne-peremischennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-naseleennya-raund-6-23>

⁷ <https://www.minregion.gov.ua/press/news/uryad-vydilyv-56-mln-grn-na-vidnovlennya-vodopostachannya-u-mykolayevi/>

⁸ <https://www.minregion.gov.ua/press/news/vidnovlennya-krytychnoyi-infrastruktury-mykolayiv-ta-kramatorsk-otrymayut-obladnannya-vid-kompaniyi-aarsleff/>

⁹ <https://www.minregion.gov.ua/press/news/uryad-vydilyv-koshty-na-zdiysnennya-pershochergovyh-zahodiv-z-likvidacziyi-naslidkiv-bojovyh-dij-u-harkivskij-oblasti-ta-na-vidnovlennya-system-vodopostachannya-u-chnernigovi/>

НЦП 7. Забезпечення населення централізованими системами водовідведення (ВВ) та НЦП 8. Забезпечення дітей покращеними умовами санітарії в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах (покращення умов санітарії та підключення дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів до систем водовідведення)».

Прі перегляді у 2019 році запропоновано три оновлені НЦП та відповідні індикатори прогресу: НЦП 9. Забезпечити розвиток законодавчо-нормативної бази відповідно норм ВООЗ-ЮНІСЕФ та ЄС щодо рівного доступу до санітарії, НЦП 10. Збільшити доступ населення до покращених умов санітарії, НЦП 11. До 2025 року забезпечити 100% шкіл, дошкільних навчальних закладів (ДНЗ), лікувально-профілактичних закладів доступом до покращеної санітарії.

2. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненню цього цільового показника.*

1 липня 2022 р. парламент прийняв у першому читанні законопроект про водовідведення стічних вод населених пунктів, який визначає правові, економічні та організаційні засади функціонування систем централізованого та нецентрального водовідведення в Україні, який сприятиме впровадженню в українське законодавство у сфері водовідведення європейських стандартів щодо захисту довкілля від негативного впливу скидів стічних вод¹⁰. На даний момент законопроект готується до другого читання¹¹.

Законопроект «Про водовідведення стічних вод населених пунктів», розроблений Мінрегіоном, визначає: суб'єкти відносин; об'єкти правового регулювання; принципи державної політики; гарантії прав споживачів у сфері водовідведення; повноваження центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування; вимоги до місцевих правил приймання стічних вод до систем централізованого водовідведення населеного пункту; обов'язки суб'єктів відносин у сфері водовідведення.

Розпорядженням КМУ від 28 квітня 2021 р. № 388-р схвалено Концепцію Загальнодержавної цільової соціальної програми «Питна вода України» на 2022-2026 роки (Програма). 15 лютого 2022 Програма була затверджена Верховною Радою, спрямована на розвиток та реконструкцію систем централізованого водопостачання та водовідведення шляхом будівництва (нового будівництва, реконструкції, капітального ремонту) 1093 водопровідних мереж (очисних споруд, магістральних водоводів), мереж централізованого водовідведення, очисних споруд та 280 водопровідних та очисних споруд. Виконання Програми забезпечить якісною питною водою 7414 тис. осіб до 2026 року¹².

Мінрегіоном розроблено проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми «Питна вода України» на 2022-2026 роки. Після проведення узгоджувальних процедур, проект розпорядження Мінрегіоном буде направлено на розгляд Уряду

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли*

Відповідно Національної доповіді про якість питної води та стан питного водопостачання у 2019-2020 роках рівень охоплення послугами централізованого водовідведення не змінився у містах, селищах міського типу та селах (табл. 15, дані по невідконтрольним уряду України територіям Донецької та Луганської областей та АР Крим відсутні і не враховані). Порівнюючи з даними 2016 року, намітився прогрес стосовно доступу населення у містах та селищах міського типу. Наразі триває підготовка Національної доповіді про якість питної води та стан питного водопостачання за 2021 рік, яка після затвердження буде розміщена у листопаді 2022 року на офіційному сайті Мінрегіону, тому дані щодо 2021 р. у звіті не представлено.

¹⁰<https://www.minregion.gov.ua/press/news/nataliya-hoczyanivska-vr-pryjnyala-u-pershomu-chytanni-zakonoprojekt-shhodo-implementacziyi-standartiv-yes-v-zakonodavstvo-ukrayiny-u-sferi-vodovidvedennya/>

¹¹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73527

¹² <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/219438.html>

У сільській місцевості забезпечення населених пунктів системами централізованого водовідведення залишається на низькому рівні – каналізацію мають тільки 1,8 % від загальної кількості сільських населених пунктів, і скорочується у порівнянні з 2016 роком.

Таблиця 15. Забезпечення населених пунктів системами централізованого водовідведення в Україні

Рік	Міста			Селища міського типу			Села		
	Всього, од.	з них забезпечено		Всього, од.	з них забезпечено		Всього, од.	з них забезпечено	
		Од.	%		Од.	%		Од.	%
2016	404	380	94,1	672	406	60,4	26 084	577	2,2
2019	406	392	96,6	683	435	63,7	26 076	465	1,8
2020	406	392	96,6	685	438	63,9	26 061	461	1,8

У 2019 році за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку¹³ було профінансовано 44 об'єкти водопровідно-каналізаційного господарства на загальну суму 448,6 млн гривень. Зокрема, проекти, які стосувались водовідведення, реалізовувались у 8 областях (Закарпатській, Івано-Франківській, Рівненській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Чернівецькій) та м. Київ. У 2020 році¹⁴ за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку було профінансовано 14 проєктів з водопостачання та водовідведення на загальну суму 247,34 млн гривень. Проекти, які стосувались водовідведення, реалізовувались у 7 областях (Донецькій, Івано-Франківській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій) та м. Київ.

За даними Держпродспоживслужби (табл. 16) упродовж звітної періоду доступ до покращеної санітарії – систем централізованого водовідведення зріс за рахунок каналізування неканалізованих закладів та скорочення каналізування на вигріб: зокрема у 2021 році в 3 рази скоротилася кількість неканалізованих дошкільних навчальних закладів (до 11 (0,09%) з 33 (0,2%) у 2018 році) та загальноосвітніх навчальних закладів (до 99 закладів (0,66%) з 279 (1,7%) у 2018 році). Також скоротилася частка навчальних закладів каналізованих на вигріб: у 2021 році 36,6% дошкільних та 43,8% шкільних навчальних закладів були каналізовані на вигріб, тоді як у 2018 році, відповідно: 51,5% та 51,7%. Слід зазначити, що значне покращення санітарних умов дитячих навчальних закладів відбулося у 2021 році у порівнянні з попередніми роками. В результаті виконаних заходів рівень доступу до покращеної санітарії (систем централізованого водовідведення та каналізованих на вигріб) у дошкільних та шкільних навчальних закладах відповідає НЦП 8 та наблизився до 100%.

Таблиця 16. Каналізування дошкільних та шкільних навчальних закладів в Україні (за даними Держпродспоживслужби)

Заклади	Рік				
	2015	2018	2019	2020	2021
Дошкільні початкові заклади					
Загальна кількість об'єктів	15072	12325	12167	11731	11981
Каналізованих на вигріб	4902	6347	5440	5365	4386
%	32,5	51,5	44,7	45,7	36,6
Не каналізовані	95	33	32	25	11
%	0,6	0,2	0,26	0,21	0,09
Загальноосвітні навчальні заклади					
Загальна кількість об'єктів	16849	16054	15831	15455	15033
Каналізовані на вигріб	7813	8305	8183	7972	6581
%	46,4	51,7	51,7	51,6	43,8
Не каналізовані	675	279	244	201	99
%	4,0	1,7	1,54	1,3	0,66

Відповідно даних МОН, у звітному періоді рівень підключення до каналізації закладів загальної та середньої освіти зростав і у 2021 році становив 94% , у порівнянні з 90,9% - у 2018 і до того ж темпи покращення доступу до каналізації були вищими за підключення до водогону.

¹³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/351-2019-%D1%80#Text>

¹⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D1%80#Text>

Таблиця 17. Кількість ЗЗСО з водогоном та каналізацією

Рік	загальна кількість ЗЗСО	кількість ЗЗСО з водогоном	кількість ЗЗСО з каналізацією
2018	16200	14798 (91,3%)	14724 (90,9%)
2019	15500	14364 (92,7%)	14321 (92,4%)
2020	15200	14148 (93,1%)	14141(93,0%)
2021	14 900	13997 (93,9%)	14010 (94,0%)

Відповідно даних МОН, ситуація із доступом до санітарії в ЗЗСО досягла рівня доступу до водогону, а у 2021 році кількість закладів підключених до каналізації трохи вища за підключення до водогону. На жаль, порівняти дані МОН цього періоду з попередніми звітними періодами та з даними Дежпродспоживслужби не є можливим через особливості збору даних, форм звітності та аналізу інформації. МОЗ з 2016 року не збирає відповідну інформацію до НЦП 6 та 8. Необхідна координація та уніфікація збору даних і узгодження звітності за НЦП до Протоколу.

4. *Прохання описати, яким чином встановлений у цій області цільовий показник сприяє виконанню глобальних і регіональних зобов'язань, зокрема Порядку денного в сфері сталого розвитку на період до 2030 року.*

Досягнення НЦП з покращення доступу до санітарії – водовідведення сприятиме виконанню ЦСР 6.2 а також досягненню ЦСР3 щодо здоров'я та ЦСР4 щодо освіти.

5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

V. Рівні ефективності колективних систем та інших систем водопостачання (стаття 6, пункт 2 е))

Для кожного переліку цільових показників у цій області:

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2011 році встановлено один спільний НЦП до цільових областей щодо рівнів ефективності роботи колективних систем водопостачання (Ст.6.2.е 1а частина) та водовідведення (Ст.6.2.е 2а частина):

НЦП 9. Зменшення протяжності трубопроводів водовідведення та водопостачання, які перебувають в аварійному стані.

В результаті перегляду у 2019 році запропоновано 6 нових НЦП: НЦП 12. Впровадити методику RAB-регулювання; НЦП 13. Гармонізувати вимоги до розробки планів управління водопостачанням (схем оптимізації) з європейськими стандартами та запровадити плани управління водопостачанням (схем оптимізації) на місцевому рівні для всіх населених пунктів України, починаючи з великих міст;

НЦП 14. Поступово відмовитися від застосування газоподібного хлору та перейти на альтернативні методи знезараження води (діоксид хлору, гіпохлорит натрію, комбінація УФ-випромінювання з хлором або гіпохлоритом натрію та інші); НЦП 15. Скоротити рівень невиробничих витрат води задля зменшення витрат матеріальних ресурсів у вартості питної води; НЦП 16. Знизити витрати електроенергії; НЦП 17. Зменшити кількість аварій, часу періодичного відключення споживачів від подачі питної води, часу експлуатації і ремонту водопровідних мереж.

2. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненням цього цільового показника.*

Для вирішення актуальних питань у галузі централізованого водопостачання та водовідведення протягом 2019-2021 р.р. розроблено Мінрегіоном та затверджено наступні нормативні документи:

- розроблено та постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 № 690 затверджено «Правила надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення і типові договори про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення». У 2022 р. Постановою КМУ № 85 від 02.02.22 до вищеназваних правил внесено зміни;

- затверджено Постанову Кабінету Міністрів України від 15.01.2020 № 11 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1107» з метою приведення постанови «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження нормативів питного водопостачання» у відповідність до законів України «Про житлово–комунальні послуги» і «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення». Постанова набрала чинності 31.01.2020;

- наказом Мінрегіону від 19.04.2021 № 97 затверджено нову редакцію Правил користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України (нова назва – Правила користування системами централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення в населених пунктах України). Наказ зареєстровано в Міністерстві юстиції 25 червня 2021 р. за № 839/36461;

- 01 травня 2021 року набрав чинності Закон України від 03.12.2020 №1060 «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання окремих питань у сфері надання житлово–комунальних послуг». Згідно з цим Законом внесено низку змін до Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про теплопостачання», «Про метрологію та метрологічну діяльність», «Про ринок природного газу», «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання», «Про житлово–комунальні послуги»;

- у 2020 р. Мінрегіоном розроблено [проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової програми «Питна вода України» на 2021–2025 роки»](#) та проект Закону України «Про Загальнодержавну цільову соціальну програму «Питна вода України» на 2022–2026 роки». Розпорядженням КМУ від 28.04.2021 № 388-р. схвалено Концепцію Загальнодержавної цільової соціальної програми «Питна вода України» на 2022-2026 роки. Мінрегіоном розроблено проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми «Питна вода України» на 2022-2026 роки. Після проведення узгоджувальних процедур, проект розпорядження Мінрегіоном буде направлено на розгляд Уряду. 18.11.2021 Верховною Радою України прийнято за основу проект Закону України «Про Загальнодержавну цільову соціальну програму «Питна вода України» на 2022-2026 роки» (реєстр. № 5723). Основний результат від реалізації – відновлення інфраструктури водопостачання та водовідведення, забезпечення якості питної води у територіальних громадах України. Станом на 21.02.2022 Закон направлено на підпис Президенту.

Через руйнацію інфраструктури водопостачання та водовідведення внаслідок збройної агресії РФ Загальнодержавна цільова соціальна програма «Питна вода України» потребує внесення суттєвих змін, як в частині збільшення обсягу фінансування робіт з відновлення зруйнованих та пошкоджених об'єктів, так і враховуючи перспективи набуття Україною статусу країни-кандидата на членство в Європейському Союзі, а саме, впровадження нових стандартів і сучасних технологій з очищення питної води та стічних вод.

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

Прогресу щодо зниження аварійності водопровідних мереж не спостерігається за два останні звітні роки.

У 2015 р. сумарна протяжність водопровідних мереж (без урахування Донецької обл.) оцінювалась у 106374,4 км, ветхі та аварійні - 36185,4 км (34 %); було замінено лише 573,6 км або 1,6 % від потреби.

У 2019 р. сумарна протяжність водопровідних мереж (без урахування Донецької обл.) дорівнювала –105020 км, з яких ветхі та аварійні – 36631,6 км або 34,9 %, замінено протягом року - 934 тис. км або 2,55 % від потреби.

У 2020 р. сумарна протяжність водопровідних мереж (без урахування Донецької обл.) дорівнювала – 106536,4 км, з яких ветхі та аварійні – 36916,25 км або 34,7 %, замінено протягом року - 838,5 тис. км або 2,3 % від потреби.

Щодо аварійності водопровідних мереж, то протягом звітних років, а також у 2015 р., цей показник суттєво відрізнявся по областях. Збільшилась аварійність водопровідних мереж у Донецькій області - 25,3 (2019 р.) та 32,26 (2020 р.) аварій на 1 км мережі; а також у Луганській області – від 9,3 у 2015 р. до 12,3 у 2019 р., у 2020 р. показник зменшився до 0,99 аварій на 1 км мережі.

Найменшим показником аварійності був у Чернівецькій області – у 2019-2020 р.р. залишався на рівні 0,24 аварії на 1 км мережі. У 2020 р. найменший показник аварійності був у Херсонській області – 0,042, в той час як у 2015 р. для цієї області показник складав 6,7 аварій на 1 км мережі.

За даними Національної доповіді, непродуктивні втрати та технологічні витрати води у системах централізованого водопостачання (без врахування показників АР Крим, Донецької області) у 2015 році склали 786,33 млн. м³ або 35,23 % до обсягу піднятої води, у 2019 році – 690,16 млн. м³ або 34,9 %; у 2020 р. – 571,42 млн. м³ або 29,8 %. Спостерігається тенденція до зниження втрат та технологічних витрат води, проте цей показник ще залишається на достатньо високому рівні, тобто приблизно третина піднятої води втрачається.

Таблиця 18. Кількість насосного обладнання та протяжність водопровідних мереж в Україні

Кількість обладнання та мереж	2015	2019	2020
Водопровідне насосне обладнання*	14665	14675	15401
потребували заміни, одиниць (%)	3850 (26,3 %)	3820 (26 %)	3276 (21,3 %)
замінено протягом року, одиниць (%)	936 (24,3 %)	1505 (39,4 %)	1318 (40,2 %)
Водопровідні мережі (км) в т.ч.*	106374,4	105020	106536,4
ветхі та аварійні мережі, км (%)	36185,4 (34 %)	36630,6 (34,9 %)	36916,25 (34,7 %)
замінено протягом року	573,6 (1,6 %)	934 (2,5 %)	838,5 (2,3 %)

* без урахування Донецької області

Протягом 2019-2020 р.р. найбільший обсяг непродуктивних витрат та втрат води (більше 50 % від обсягів піднятої води) спостерігався у Чернівецькій області – 61,8 та 62 %, Закарпатській – 50,7 та 51,2 %, Донецькій – 49,5 і 50,1 %.

Після зупинки виробництва рідкого хлору підприємством-монополістом АТ «Дніпроазот» у 2018 р. більшість підприємств централізованого водопостачання та водовідведення (практично на всіх вітчизняних підприємствах застосовується хлор) почали шукати альтернативні способи знезараження питної води. Наприклад, КП «Рівнеоблводоканал» у 2021 р. одержало грант на встановлення обладнання для виробництва гіпохлориту натрію (планувалось установити обладнання до кінця 2022 р.). Установка для синтезу гіпохлориту натрію вже працює на станції «Новий Двір» у м. Рівне, яку запустили у 2020 році. У 2020 році аналогічне устаткування від словаків виграв Херсонський водоканал, яке привезли у січні 2021 року (вода цілодобово надходить у Таврійський та Шуменський мікрорайони міста)¹⁵. У 2019 р. установки для синтезу гіпохлориту натрію було встановлено на КП «Хмельницькводоканал».

За даними ПАТ «Київводоканал», на підприємстві активно впроваджується програма «Стоп хлор». У 2021 р. 30 % киян вже споживали воду, знезаражену діоксидом хлору (Дніпровська водопровідна станція), а 10 % води із артезіанських свердловин знезаражуються гіпохлоритом натрію¹⁶. Крім цього, у 2019 р. завершилась реконструкція хлорного господарства на Деснянській водопровідній станції.

4. *Прохання описати, яким чином встановлений у цій області цільовий показник сприяє виконанню глобальних і регіональних зобов'язань, зокрема Порядку денного в сфері сталого розвитку на період до 2030 року.*

Досягнення НЦП 12 - 17 сприятиме виконанню ЦСР 6 «Чиста вода і належні санітарні умови», зокрема досягненню показника ЦСР6.1. а також ЦСР3 «Міцне здоров'я і благополуччя» та ЦСР 11 «Сталий розвиток міст і громад».

5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

¹⁵ <https://suspilne.media/143527-slovaki-profinansuut-sistemu-dla-ocisenna-vodi-u-rivnomu-so-i-comu-robitimut/>

¹⁶ <https://www.vodokanal.kiev.ua/news/yakisna-ta-smachna-voda-dlya-kiyan-chim-znezarazhuemo-zamist-chloru-ta-yaki-perevagy-cze-dae/>

VI. Рівні ефективності колективних систем та інших систем санітарії (стаття 6, пункт 2 е))

- 1. Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2011 році було встановлено спільний цільовий показник для області щодо ефективності роботи колективних систем водопостачання та водовідведення

У 2019 році до області щодо ефективності роботи колективних систем водовідведення (Стаття 6.2 е 2-а частина) запропоновано два НЦП: НЦП 18. Зменшити кількість аварій і часу ремонту каналізаційних мереж; НЦП 19. Для великих підприємств замінити на ефективне оптимальне насосне обладнання

- 2. Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненням цього цільового показника.*

Основні положення та завдання у сфері водовідведення закріплені у Водному кодексі України, Кодексі України про надра та законах України: «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення», «Про житлово-комунальні послуги», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Правилах охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами» та нормативно-правових актах, що регламентують роботу системи централізованого водовідведення.

1 липня 2022 р. парламент прийняв у першому читанні законопроект про водовідведення стічних вод населених пунктів. Нині законопроект готується до другого читання.

[Програмою «Питна вода України» на 2022-2026 роки](#) (див. п. 2 р. III. Доступ до питної води цього Звіту) передбачено: проекти з будівництва каналізаційних очисних споруд; проекти з будівництва локальних каналізаційних мереж водовідведення, гідротехнічних споруд; проекти із створення базових лабораторій контролю якості стічних вод та оснащення їх сучасним контрольно-аналітичним обладнанням.

- 3. Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

Прогресу щодо заміни аварійних мереж централізованого водовідведення та зниження аварійності не відбулося, оскільки відсоток заміни трубопроводів протягом звітних років практично не змінився, спостерігалось лише незначене збільшення цього показника відносно 2015 р. (1,04 %), у 2019-2020 р.р. – 1,3 % та 1,4 %, відповідно. Разом з тим, частина ветхих та аварійних мереж централізованого водовідведення за звітний період зросла з 40,9% у 2019 до 41,9% а у порівнянні з 2015 роком зросла на 7,8%.

У 2015 р. сумарна протяжність мереж централізованого водовідведення становила – 37 404,5 км, ветхі та аварійні – 12 749,3 км або 34,1 %; було замінено 133,1 км або 1,04 % від потреби.

У 2019 р. сумарна протяжність централізованого водовідведення становила – 39 350,6 км, в т.ч. ветхих та аварійних – 16 101,4 тис. км або 40,9 %; було замінено 191,9 км або 1,2 % від потреби. Без урахування Донецької області ці показники були такими: 34 601 км; 13 204 км або 38,2 %, 184 км або 1,4 % відповідно.

У 2020 р. сумарна протяжність централізованого водовідведення становила - 39 707,8 км, в т.ч. ветхих та аварійних – 16 618,4 км або 41,9 %; було замінено 186 км або 1,1 % від потреби. Без урахування Донецької області ці показники були такими: 34 956,6 км; 13 680,2 км або 39,1 %, 173,8 км або 1,3 % відповідно.

Протягом 2019-2020 р. найбільший відсоток труб, які через свій незадовільний технічний стан потребували заміни (більше 50 %) був у Харківській, Донецькій, Луганській, Волинській та Запорізькій областях.

Таблиця 19. Кількість насосного обладнання систем централізованого водовідведення та протяжність мереж централізованого водовідведення в Україні

Кількість обладнання та протяжність мереж	2015	2019	2020
Насосне обладнання систем централізованого водовідведення *	7039	7110	7253
потребували заміни од. (%)	2096 (29,8 %)	2154 (30,3)	2055 (28,3 %)
замінено протягом року (одиниць)	336 (16,0 %)	365 (16,9 %)	332 (16,2 %)
Мережі централізованого водовідведення (км)	37404,5	39351	39707,8
В т.ч. ветхі та аварійні мережі, км (%)	12749,3 (34,1 %)	16101 (40,9 %)	16618,4 (41,9 %)
Замінено протягом року	133,1 (1,04 %)	192 (1,2 %)	186 (1,1 %)

* без урахування Донецької області

Найбільший відсоток замінених мереж централізованого водовідведення (до тих, що потребували заміни) у 2019-2020 роках був у Чернівецькій – 8,1 та 9,2 % та Київській – 9,0 % областях. За даними 2020 р. у 7 областях та м. Київ цей показник становив від 1 до 2,7%, у решті областей показник коливався у межах від 0,2 до 1 %.

Щодо аварійності мереж централізованого водовідведення, зокрема показника кількості аварій на 1 км мережі, то він був найбільшим у Донецькій області – 97,4 та 119,18 аварії відповідно; найменшим – у Кіровоградській області – 0,09.

4. Прохання описати, яким чином встановлений у цій області цільовий показник сприяє виконанню глобальних і регіональних зобов'язань, зокрема Порядку денного в сфері сталого розвитку на період до 2030 року.

Досягнення НЦП 18 - 20 сприяє виконанню ЦСР 6 «Чиста вода і належні санітарні умови», зокрема досягненню показника ЦСР6.1. ЦСР3 «Міцне здоров'я і благополуччя» та ЦСР 11» Сталий розвиток міст і громад».

5. Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.

VII. Застосування визнаної належної практики в області управління водопостачанням (стаття 6, пункт 2 f)

Для кожного переліку цільових показників у цій області:

- 1. Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2011 році до цієї області НЦП не було встановлено через відсутність фінансових та технологічних можливостей

У 2019 році запропоновано два спільні НЦП що стосуються цільових областей (Стаття 6. 2 f 1-а та 2-а частини): НЦП 21. Забезпечити захист водозаборів питного водопостачання шляхом правильного улаштування та експлуатації зон санітарної охорони (ЗСО); НЦП 22. Впровадити стандарти ISO для забезпечення ефективного документообігу і управління підприємством ВКГ на водоканалах та підприємствах, які мають в особистому управлінні джерела водопостачання і системи водовідведення

- 2. Прохання описати взяті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненню цього цільового показника.*

Улаштування та функціонування зон санітарної охорони (ЗСО) систем водопостачання регламентуються рядом нормативних документів, де чітко встановлюють вимоги суворого режиму їх організації та подальшої експлуатації. Зокрема ці вимоги до ЗСО викладені у:

- Санітарних нормах і правилах планування та забудови населених пунктів, затверджених постановою Державного санітарного лікаря України від 19.06.96 № 173 (зі змінами);

- Постанові Кабінету Міністрів України від 18.12.1998 № 2024 «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів»;
- ДБН 360-92 «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень» (зі змінами);
- ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування» (розділ 15. Зони санітарної охорони);
- «Положенні про порядок проектування та експлуатації зон санітарної охорони джерел водопостачання та водопроводів господарсько-питного призначення» (затверджено постановою головного санітарного лікаря СРСР від 18.12.1982 р., № 2640-82);
- Водному кодексу України.

На законодавчому рівні в Україні затверджено¹⁷ розробку схем оптимізації систем централізованого водопостачання та водовідведення з метою раціонального використання питної води в процесі виробництва та надання послуг з централізованого водопостачання, налагодження оптимальної безперебійної роботи систем централізованого водопостачання та водовідведення. Такі схеми є комплексними програмними документами, де на основі аналізу сучасного стану систем водопостачання та водовідведення в цілому і їх окремих елементів, здійснюється виявлення «вузьких місць», розробка комплексу заходів з їх усунення, а також з розвитку систем водопостачання та водовідведення з метою підвищення якості води і ефективності очищення стічних вод, надійності роботи таких систем. Варто зазначити, що у частині якості води схеми оптимізації не узгоджені з методологією планування безпеки води, відповідно рекомендацій та керівництв ВООЗ, враховуючи, що Народою сторін Протоколу ще у 2010 році було визнано Плани забезпечення безпеки води (ПЗБВ) – основним інструментом впровадження Протоколу. Впровадження заходів, передбачених у схемах оптимізації, на практиці часто стримується через брак або відсутність фінансування.

В Україні є чинним стандарт ДСТУ ISO 24511:2013. Водопостачання та водовідведення. Настанови щодо керування системами водовідведення та оцінювання їх послуг, який призначений для служб водовідведення як державної, так і приватної форм власності. Цей стандарт застосовний до систем водовідведення в цілому та на всіх стадіях їх вдосконалення (наприклад, вигрібні ями, локальні системи, мережі водовідведення, очисні споруди).

ПЗБВ та сертифікація згідно з ISO 22000 в Україні не впроваджуються.

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

Лише деякі великі підприємства питного водопостачання та водовідведення в Україні з 2018 року почали впроваджувати стандарти ISO у своїй діяльності. Варто зазначити, що сертифікація за стандартами ДСТУ ISO є не обов'язковою, це система добровільної сертифікації. На ПрАТ «АКЦІОНЕРНА КОМПАНІЯ «КИЇВВОДОКАНАЛ» на сьогодні впроваджена система менеджменту якості за ДСТУ EN ISO 9001:2018 (EN ISO 9001:2015, IDT, ISO 9001:2015, IDT) «Системи управління якістю. Вимоги» (впровадження почалось з 2018 р.)¹⁸. У 2020 році МКП «Миколаївводоканал» отримало сертифікат ДСТУ ISO 9001:2015. До 2018 р. тільки ТОВ «БЛОЦЕРКІВВОДА» отримало сертифікати щодо системи менеджменту міжнародного стандарту ISO 9001 та дієвості системи екологічного менеджменту у відповідності з вимогами міжнародного стандарту ISO 14001.

4. *Прохання описати, яким чином встановлений у цій області цільовий показник сприяє виконанню глобальних і регіональних зобов'язань, зокрема Порядку денного в сфері сталого розвитку на період до 2030 року.*

Досягнення НЦП 21 і 22 напряму пов'язане із забезпеченням безпеки питної води та виконанням ЦСР 6.1. щодо забезпечення права на безпечну питну воду а також ЦСР 11 щодо сталого розвитку міст і громад.

5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

¹⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0476738-10#Text>

¹⁸ <https://vodokanal.kiev.ua/vprovadzhennya-standart%D1%96v-iso>

VIII. Застосування визнаної належної практики в області управління санітарією (стаття 6, пункт 2 f))

Для кожного переліку цільових показників у цій області:

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2019 році запропоновано спільні НЦП для цільових областей до Статті 6. 2 f 1-а та 2-а частини (Дивись попередню область).

IX. Частота скидів необроблених стічних вод (стаття 6, пункт 2 g i))

Для кожного переліку цільових показників у цій області:

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

НЦП 10. Відсоток обсягу скиду стічних, шахтно-кар'єрних та колекторно-дренажних вод без очистки і недостатньо очищених в поверхневій воді.

Індикатор: відсоток скидів забруднених без очистки та забруднених недостатньо очищених вод.

Контрольні терміни: проміжний термін – до 2015 р. передбачалося зменшити скид забруднених без очистки стічних вод на 3%, забруднених недостатньо очищених на 15%; до 2020 р. передбачається зменшити скид забруднених без очистки стічних вод на 1,5%, забруднених недостатньо очищених на 10%.

2. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненням цього цільового показника.*

Питання захисту довкілля від забруднення стічними водами регулюються багатьма законами, постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України та ЦОВВ. Політичні засади у цій сфері закріплено у Водному кодексі України і Законах України: «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення», «Про оцінку впливу на довкілля» (2017 р.). Заходи передбачені також у Законах України про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 р. та Загальнодержавної цільової соціальної програми «Питна вода України» на 2022-2026 роки (2022 р.). У 2021 р. затверджений Наказ Міністерства розвитку громад і територій України «Про затвердження Змін до Правил приймання стічних вод до систем централізованого водовідведення та Порядку визначення розміру плати, що справляється за понаднормативні скиди стічних вод до систем централізованого водовідведення». Норми щодо цієї області зазначені у міжнародних зобов'язаннях України: Угоді про асоціацію ЄС-Україна та в планах імплементації Директив: ВРД ЄС, Директиви про очистку міських стічних вод, Нітратної Директиви. Також існує велика кількість підзаконних актів та нормативних документів.

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

За звітний період спостерігається позитивна тенденція щодо скорочення скидів забруднених стічних вод у водні об'єкти, яка мала місце у період звітування за 2014-2016 роки і скорочення скидів забруднених (недостатньо очищених) стічних вод у 2021 році в порівнянні з 2015 роком скоротилося на 38%, (планувалося окремо скорочення на 1,5% для скидів забруднених стоків, та на 10% скорочення скидів недостатньо очищених стічних вод на 2020 рік у порівнянні з 2015 роком). У продовж звітного періоду на тлі поступового скорочення загального об'єму стічних вод та кількості забруднених стічних вод, які було скинуто у водні об'єкти, частка скидів забруднених/недостатньо очищених стічних вод змінювалася: 14% - у 2019 році, 10% - у 2020 році і піднялася до 12 % що склало 543,093 млн.м³ - у 2021 році, що частково обумовлено скороченням виробництва в умовах пандемії COVID-19 та дії карантину.

У 2021 році у поверхневій водні об'єкти скинуто 4686,152 млн. м³ стічних вод. Із загального обсягу скинутих у водні об'єкти стічних вод забруднені складають 543,093 млн. м³ (11,59%), нормативно-очищені – 1430,164 млн. м³ (30,52%), нормативно-чисті без очистки – 2712,895 млн. м³ (57,89%). У тому числі було скинуто 171,528 млн. м³ (з них 103,045 млн. м³ забруднених) шахтно-кар'єрних та 179,333 млн. м³ (з них 88,359 млн. м³ забруднених) колекторно-дренажних вод.

Таблиця 20. Скид зворотних вод

Рік	Загальне відведення зворотних вод	У тому числі		
		забруднених (недостатньо очищених)		нормативно очищених
	млн м ³	млн м ³	%	млн м ³
2015	5581	875,1	15,68	1389
2018	5412	952	17,59	1058
2019	5374	737,2	13,72	1188
2020	5159,386	518,35	10,05	1425,329
2021	4686,152	543,093	11,59	1430,164

4. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягнення цього цільового показника.*

НЦП 23 повністю відповідає національному показнику до ЦСР 6.3.

5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

Х. Частота скидів необроблених потоків зливових вод з колекторних систем для стічних вод (стаття 6, пункт 2 г) ii)

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2011 р. НЦП не було встановлено.

У 2019 р. запропоновано два НЦП: НЦП 24. Розробити законодавство щодо поводження із зливовими водами; НЦП 25. До 2025 р. визначити кількість та якість зливових вод та шляхи поводження з ними в містах з населенням понад 200 000 мешканців

2. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягнення цього цільового показника.*

1 липня 2022 р. парламент прийняв у першому читанні законопроект про водовідведення стічних вод населених пунктів, в якому, серед іншого, передбачено врегулювання питань управління зливовими водами. На даний момент законопроект готується до другого читання. Зокрема, у законопроекті вводяться терміни «поверхнева стічна вода», «система відведення поверхневих стічних вод», у ст. 19 законопроекту передбачено особливості водовідведення поверхневих стічних вод.

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

Прогрес оцінити неможливо через відсутність статистичних даних.

4. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягнення цього цільового показника.*

Досягнення НЦП 24 та 25 має прямий внесок у досягнення ЦСР 6.3 щодо скорочення забруднення від дифузних джерел забруднення водних ресурсів.

5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

XI. Якість скидів стічних вод з установок з очистки стічних вод (стаття 6, пункт 2 h))

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2011 р. було встановлено НЦП 11: Підвищення ефективності роботи очисних споруд до 2020 р.

У 2019 р. запропоновано новий НЦП: НЦП 26. Скоротити скиди стічних вод з очисних споруд, якість яких не відповідає нормативам Директиви Ради 91/271/ЄЕС

2. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненням цього цільового показника.*

Питання якості і очистки стічних вод регулюються Водним кодексом України та законами: «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення», «Про оцінку впливу на довкілля». Заходи передбачені у Загальнодержавній цільовій програмі розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 р. та «Питна вода України» на 2011-2020 рр.

02.02.2018 набрали чинності Правила приймання стічних вод до систем централізованого водовідведення та Порядок визначення розміру плати, що справляється за понаднормативні скиди стічних вод до систем централізованого водовідведення, затверджені наказом Мінрегіону від 01.12.2017 № 316 та зареєстровані в Міністерстві юстиції України від 15.01.2018 р. за № 56/31508 та за № 57/31509 відповідно. Наказом Мінрегіону від 09.11.2021 № 286 було затверджено зміни до цих Правил¹⁹.

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

В останні роки за проектами розвитку, які фінансуються за кошти зарубіжних інвесторів, розпочалась реконструкція окремих очисних станцій, але повний цикл очищення та утилізації осадів, навіть, на цих станціях відсутній.

У 2018 р. на КП «Чорноморськводоканал» почалась реалізація проекту щодо поводження з осадами стічних вод. За даними Національної доповіді протягом 2019 року на 15, а протягом 2020 року на 20 очисних спорудах систем централізованого водовідведення було зроблено часткову або повну реконструкцію.

Протягом 2017-2021 років тривали тендерні процедури щодо проекту реконструкції Бортницької станції аерації (м. Київ). За даними Київводоканалу, вихід на будівельний майданчик очікувався у кінці 2021 року, загальний термін реалізації проекту складає 6 років²⁰.

4. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненням цього цільового показника.*

Досягнення НЦП 26 має пряий внесок у досягнення ЦСР 6.3 щодо скорочення забруднення від точкових джерел забруднення водних ресурсів.

5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

XII. Видалення чи повторне використання осаду стічних вод з колективних санітарних систем чи інших санітарних установок (стаття 6, пункт 2 і))

Для кожного переліку цільових показників у цій області:

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

¹⁹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1671-21#Text>

²⁰ <https://vodokanal.kiev.ua/news/na-yakomu-etapi-rekonstrukciya-bsa/>

У 2011 р. до цієї області НЦП не було встановлено.

У 2019 р. запропоновано три показника: НЦП 27: Впровадити механізми стимулювання підприємств до використання сучасних методів обробки осадів; НЦП 28. Скоротити кількість утворених осадів; НЦП 29. Провести рекультивацию земель під муловими майданчиками

2. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненням цього цільового показника.*

Згідно з ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування» осаді, що утворюються в процесі очищення стічних вод, мають проходити обробку, яка забезпечує їх повторне використання, раціональне використання території, захист ґрунту, ґрунтових вод й атмосфери, можливість утилізації біогазу (для населених пунктів з навантаженням понад 300 000,0 еквівалентних жителів).

У Європейському Союзі відповідно до статті 14 Директиви Ради 91/271/ЄЕС «Про очистку міських стічних вод» від 21 травня 1991 року осаді стічних вод, якщо це доцільно, використовуються повторно. Причому таким чином, щоб мінімізувати їх негативний вплив на навколишнє природне середовище.

На виконання вимог абзацу п'ятого статті 11 Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» в Україні також розроблено та введено в дію Наказом Мінрегіону від 12.12.2018 р. № 341 «Порядок повторного використання очищених стічних вод та осаду за умови дотримання нормативів гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин» Згідно Порядку №341 осаді стічних вод, які пройшли необхідні технологічні стадії обробки, можуть використовуватися: для удобрення ґрунтів відповідно до Закону України «Про охорону земель» з урахуванням особливостей, визначених статтею 39 зазначеного Закону; як альтернативний вид палива відповідно до Закону України «Про альтернативні джерела енергії». При підготовці осадів для утилізації з метою удобрення ґрунтів та використання як альтернативного виду палива впровадження технологічних стадій знезараження та сушки осадів є обов'язковим.

Осаді стічних вод, що використовуються для удобрення, повинні відповідати вимогам ДСТУ 7369:2013 та мати позитивний висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи.

З 01.04.2018 р. набрав чинності ДСТУ 8727:2017 Осад стічних вод. Підготування органічно-мінеральної суміші з осаду стічних вод.

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

Державних стандартів безпеки повторного використання осаду немає. В Україні є стандарт, який встановлює вимоги до якості стічних вод, які використовуються для удобрення: ДСТУ 7369:2013 Стічні води. Вимоги до стічних вод і їхніх осадів для зрошення та удобрення.

У 2018 р. на КП «Чорноморськводоканал» почалась реалізація проекту щодо поводження з осадами стічних вод.

Систему обробки осадів планують модернізувати в рамках реконструкції Бортницької станції аерації (БСА) м. Київ. Впровадити термомодернізацію осаду планують також на КП «Житомирводоканал»²¹.

4. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненням цього цільового показника.*

Досягнення НЦП 27-29 має прямий внесок у досягнення ЦСР 6.3 та 6.4 щодо скорочення забруднення від точкових джерел забруднення водних ресурсів та впровадження переробки стічних вод і мулу з отриманням енергії та ресайклінгу золи, що також зробить внесок у досягнення ЦСР 11 щодо сталого розвитку міст та громад.

²¹ <https://vodokanal.zt.ua/news/v-zitomiri-bude-zaprovadzeno-novitnu-tehnologiu-znevodenna-osadu->

5. Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.

ХІІІ. Якість стічних вод, що використовуються для цілей зрошення (стаття 6, пункт 2 і))

Для кожного переліку цільових показників у цій області:

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2011 р. до цієї області НЦП не було встановлено.

У 2019 р. було встановлено, але не затверджено НЦП «Розробити Стратегію/Програму повторного використання стічних вод в умовах зміни клімату для України на період до 2030 р. та відповідних нормативно-правових актів».

Індикатор: Кількість га земель, де використовують для поливу стічні води

2. *Прохання описати взяті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненню цього цільового показника.*

Щодо якості стічних вод, які використовуються для цілей зрошення, нормативними документами, серед іншого, є:

- Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 р. № 688-р;
 - Порядок повторного використання очищених стічних вод та осаду за умови дотримання нормативів гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин (Наказ Мінрегіону № 341 від 12.12.2018);
 - Порядок здійснення державного моніторингу вод (Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. № 758). Для цілей здійснення державного моніторингу вод визначаються масиви поверхневих та підземних вод, основні антропогенні впливи на кількісний і якісний стан поверхневих та підземних вод, у тому числі від точкових і дифузних джерел;
 - стандарт ДСТУ 7369:2013 Стічні води. Вимоги до стічних вод і їхніх осадів для зрошування та удобрення, який встановлює вимоги до якості стічних вод, які використовуються для удобрення.
3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

Існуюча в Україні законодавча база в сфері контролю якості води, що подається на зрошення з очисних споруд є недостатньою і потребує розвитку. В той же час нормативно-правова база України у цій сфері не в повній мірі відповідає вимогам Європейських директив. У даний час через низьку ефективність очисних споруд не забезпечується очистка стічних вод до проектних нормативів.

Полив стічними водами не здійснюється в Україні через низьку якість очищених стічних вод та високі ризики погіршення якості сільськогосподарської продукції, засолення та втрати родючих властивостей ґрунтів при використанні для поливу неочищених стічних вод.

4. *Прохання описати взяті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненню цього цільового показника.*

НЦП 30 буде сприяти досягненню ЦСР 6.3 Зменшення обсягів скидання неочищених стічних вод та 6.4. Підвищення ефективності водокористування. Також цей НЦП може стимулювати розробку Стратегії водної адаптації до зміни клімату і розширити національну ЦСР 13, яка нині стосується лише пом'якшення наслідків зміни клімату в Україні.

5. Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.

XIV. Якість вод, що використовуються як джерела питної води (стаття 6, пункт 2 j))

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2011 р. до цієї області НЦП не було встановлено.

У 2019 р. було встановлено НЦП 31: Забезпечити підвищення якості вод, які використовуються як джерела питної води.

2. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягнення цього цільового показника.*

Наказом МОЗ від 02 травня 2022 року № 721 затверджено «Гігієнічні нормативи якості води водних об'єктів для задоволення питних, господарсько- побутових та інших потреб населення», які були розроблені на заміну СанПіНу 4630-88 «Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения».

Державні установи – обласні лабораторні центри МОЗ (з 1 липня 2021 року – ЦКПХ МОЗ України) постійно ведуть спостереження та нагляд за дотриманням безпечності питної води, включаючи моніторинг води з водойм, які використовуються як джерела питної води; дослідження джерел централізованого і нецентралізованого водопостачання за мікробіологічними та за більш ніж 70 санітарно-хімічними показниками; моніторинг вмісту нітратів у воді нецентралізованих джерел водопостачання, зокрема колодязів та каптажів, вода з яких використовується для споживання дітьми віком до 3-х років на виконання п. 8.3. Протоколу засідання Кабінету Міністрів України від 19.05.2010 №20 «Про попередження виникнення водно-нітратної метгемоглобінемії у дітей».

Існуюча в Україні законодавча база в сфері контролю якості питної води є достатньо розвинутою і в цілому може забезпечити діяльність. Головний документ, який визначає вимоги до якості води в джерелі питного водопостачання - ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги, який був розроблений з урахуванням вимог Директиви ЄС по питній воді.

Заходи із підвищення обізнаності про якість питної води включають оприлюднення відповідної інформації на сайтах місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, центральних органів виконавчої влади, центрів контролю і профілактики хвороб МОЗ України, у Facebook, у друкованих виданнях тощо.

На даний час відсутній онлайн моніторинг якості необробленої (особливо поверхневої) води. Проєкт такого моніторингу стосовно якості необробленої поверхневої води розроблявся Міндовкілля із залученням інших зацікавлених міністерств та відомств (МОЗ, ДСНС, Держводагенства), проте не був затверджений нормативним документом.

Існують природні проблеми вихідної води в невеликих населених пунктах, зокрема щодо вмісту фторидів (в Полтавській, Чернігівській, Львівській, Одеській областях), заліза (в Тернопільській, Київській та інших областях) тощо.

Істотне питання антропогенного забруднення поверхневих джерел води за рахунок неочищених промислових та побутових стоків, які містять широкий спектр забруднюючих речовин. Окремо слід зазначити проблеми фосфатного забруднення водних ресурсів через використання синтетичних фосфатних миючих засобів та проблеми «цвітіння» поверхневих вод, які є джерелами питного водопостачання.

Суб'єктами відносин у цій сфері є: органи державної влади та органи місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать об'єкти питного водопостачання (та водовідведення); підприємства питного водопостачання (та централізованого водовідведення); споживачі питної води (та/або послуг з водовідведення). До ЦОВВ, які відповідають за моніторинг стану сектора та якість та стан водних ресурсів належать:

- Мінрегіон України, МОЗ України проводить моніторинг стану джерел,
- Держпродспоживслужба при Мінекономіки України – нагляд та контроль за об'єктами,

- Міндовкілля України, Державне водне агентство України (Держводагенство), Державна служба геології та надр України (Держгеонадра) – проведення моніторингу стану водних об'єктів (поверхневих та підземних вод), які є джерелами питного водопостачання;
- Державна служба з надзвичайних ситуацій (ДСНС) – попередження і ліквідація надзвичайних ситуацій на об'єктах питного водопостачання (водовідведення) та їх наслідків.
- ще кілька міністерств (Міноборони, Мінінфраструктури, Міненергетики) вирішують питання, зв'язані з функціонуванням підпорядкованими ним відомчими системами водопостачання (водовідведення).

Заходи з облаштування та дотримання зон і режиму санітарної охорони джерел водопостачання, модернізації джерел водопостачання, будівництва нових та модернізації, заміні трубопроводів були заплановані в Програмі розвитку водного господарства та Програмі «Питна вода України».

Україна не зробила кроків щодо розвитку законодавчої бази для впровадження принципів проактивного управління безпекою води та санітарії та інструментів планування такого управління - Планів забезпечення безпеки води - ПЗБВ, відповідно рекомендацій ВООЗ та оновленої Директиви ЄС щодо питної води та Планів забезпечення безпеки санітарії (ПЗБС), відповідно рекомендацій ВООЗ.

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

За даними ЦКПХ МОЗ України, за останні 5 років питома вага досліджених проб води з водойм I категорії, які не відповідали нормам, за хімічними та мікробіологічними показниками зростає на тлі зменшення загальної кількості досліджуваних проб. Спостерігається аналогічна тенденція зростання нестандартних проб для водойм II категорії, які не відповідали нормам за хімічними та мікробіологічними показниками. По країні зареєстрована тенденція незначного покращення стану водойм I-го категорії як за санітарно-хімічними показниками, так і за мікробіологічними – дещо зменшилися у 2021 році рівні показників невідповідності якості води за рахунок зменшення загальної кількості досліджених проб та досліджених проб, що не відповідали нормативам.

Питома вага досліджених проб води з водойм I категорії, які не відповідали нормам, у 2021 році за хімічними показниками становила 15,1% (314 із 2076), за мікробіологічними показниками – 15,4% (285 із 1851); з водойм II категорії, які не відповідали нормам, у 2021 році за хімічними показниками становила 22,8% (2129 із 9347), за мікробіологічними показниками – 23,4% (2869 із 12280).

Таблиця 21. Якість води з поверхневих водойм за фізико-хімічними та мікробіологічними показниками

	за хімічними показниками					за мікробіологічними показниками				
	2015	2018	2019	2020	2021	2015	2018	2019	2020	2021
досліджено проб води з водойм I категорії										
Усього	3606	3033	2503	2140	2076	4057	2627	2571	2081	1851
Не відповідає	391	585	479	399	314	377	590	534	408	285
Питома вага, %	10,8	19,3	19,1	18,6	15,1	9,3	22,4	20,8	19,6	15,4
досліджено проб води з водойм II категорії										
Усього	12215	15519	12072	8470	9347	19125	18915	14571	10261	12280
Не відповідає	2372	3223	2890	1977	2129	2358	3571	3498	2370	2869
Питома вага, %	19,4	20,8	23,9	23,3	22,8	12,3	18,9	24,0	23,1	23,4

На якість питної води систем централізованого водопостачання негативно впливає незадовільний санітарно-технічний стан водопровідних споруд і мереж, відсоток їх зношеності, що становить у різних регіонах від 30% до 70%, несвоєчасні проведення капітальних та поточних планово-профілактичних ремонтів та ліквідації аварій.

Подача води за графіками та її тривала відсутність у водопровідних мережах сприяє бактеріальному забрудненню питної води. Ситуацію значно погіршують випадки відключення об'єктів ВП від систем енергопостачання, що є грубим порушенням ст.6 розділу II Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення».

Значне скорочення моніторингу та контролю якості води джерел та питної води у сільській місцевості пов'язане з повільним довготривалим процесом передачі інфраструктури водопостачання на баланс органів місцевого самоврядування, який був додатково ускладнений децентралізацією (реформа з добровільного об'єднання територіальних громад, яка впроваджується з 2014 року), відсутність спеціалізованих організацій з технічного обслуговування, експлуатації систем водопостачання та водовідведення і відсутність виробничого контролю якості води в сільській місцевості.

Враховуючи, що понад $\frac{3}{4}$ сільського населення споживає воду з колодязів та індивідуальних свердловин, які у переважній більшості знаходяться у незадовільному технічному стані, питання якості та безпечності води є серйозною проблемою в сільських громадах.

Через воєнні дії РФ в Україні з 2014 року втрачено моніторинг та контроль якості і безпеки води на анексованій території АР Крим та окупованих територіях Донецької та Луганської областей.

4. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненню цього цільового показника.*

Досягнення НЦП 31 сприяє виконанню ЦСР 6.1

5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

XV. Якість вод, що використовуються для купання (стаття 6, пункт 2 ж))

Для кожного переліку цільових показників у цій області:

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2011 р. до цієї області НЦП не було встановлено.

У 2019 р. було запропоновано НЦП 32: «Покращити безпечність та якість води, що використовується для купання за санітарно-біологічними показникам».

На даний час діють норми – ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій», ДБН Б.2.2-5:2011 «Благоустрій територій (зі змінами)».

Керівники місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності проводять щороку перед початком купального (курортного) сезону відповідні організаційні заходи в межах зон рекреації на водних об'єктах, які використовують з фізкультурно-оздоровчою метою або для відпочинку людей, відповідно до п. 9 наказу МВС від 10.04.2017 №301 «Про затвердження Правил охорони життя людей на водних об'єктах України».

2. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненню цього цільового показника.*

З 2017 року відповідно розпорядження КМУ від 20.01.2016 №94-р були відмінені всі базові СанПіН, які регулювали питання безпеки водних об'єктів, що використовуються для рекреації, а саме: СанПіН 4630-88 «Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения», СанПіН 4631-88 «Санитарные правила и нормы охраны прибрежных вод морей от загрязнения в местах водопользования населения», СП 497-64 «Санитарные правила устройства, оборудования и эксплуатации пляжей», СанПіН 4060-85 «Лечебные пляжи. Санитарные правила устройства, оборудования и эксплуатации», ГОСТ 17.1.5.02-80 «Гигиенические требования к зонам рекреации водных объектов». Залишається не вирішеним питання перегляду та оновлення регуляторних актів у цій області з урахуванням рекомендацій ВООЗ та ЄС Директивою 2006/7/ЄЕС Європейського парламенту та Ради Європи від 15.02.2006 щодо управління якістю вод, які використовуються для купання.

Наказом МОЗ від 02 травня 2022 року № 721 затверджено «Гігієнічні нормативи якості води водних об'єктів для задоволення питних, господарсько-побутових та інших потреб населення»²², які були розроблені на заміну СанПіНу 4630-88 «Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения».

Затвержені Правила охорони життя людей на водних об'єктах України наказом Міністерства внутрішніх справ (МВС) від 10.04.2017 №301.

Щорічно відповідно до п. 9 Правил охорони життя людей на водних об'єктах при підготовці до початку оздоровчого сезону облдержадміністрації затверджують місцеві програми заходів із забезпечення належного порядку на пляжах і в рекреаційних зонах, відведених для купання населення. Проводиться облік місць масового відпочинку населення на водних об'єктах, організовується систематичний лабораторний контроль води з відкритих водойм.

МОЗ України, ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України», ЦКПХ МОЗ України ведуть впродовж літнього оздоровчого періоду лабораторний моніторинговий контроль якості вод для купання на пляжах та в рекреаційних зонах на території країни, у тому числі у Донецькій, Запорізькій, Миколаївській, Одеській, Херсонській областях, які мають вихід на морське узбережжя, і річковими, у тому числі і в м. Києві на р. Дніпро. У випадку виявлення порушень застосовують адміністративні заходи до порушників.

ДСНС і Держпродспоживслужба виконують наглядову функцію і застосовують засоби адміністративного впливу.

На веб-сайтах місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, ЦКПХ МОЗ України надається регулярно відповідна інформація в літній оздоровчий сезон. Також інформація розміщується у місцевих ЗМІ, проводиться санітарно-просвітня та роз'яснювальна робота серед населення з питань профілактики гострих кишкових інфекційних хвороб, харчових отруєнь, необхідності дотримання правил особистої гігієни в надзвичайних умовах перебування. Але поки не розроблено механізмів оперативного інформування населення про санітарно-епідеміологічний стан таких об'єктів.

ЦКПХ МОЗ України за травень-серпень 2021 року було проведено дослідження 6374 проб річкової та морської води за мікробіологічними показниками, з них не відповідало нормативам на мікробне забруднення по індексу ЛКП (лактозопозитивні кишкові палички) тощо 1060 проб (16,6 %); за хімічними показниками – 4331 досліджена проба, з них не відповідало нормативам 938 проб (21,7%). За аналогічний період минулих років не відповідали нормативам відповідно у 2020 році – на мікробне забруднення по індексу ЛКП тощо - 1465 проб (19,5 %) та за хімічними показниками – 997 проб (22,0%); у 2019 році – на мікробне забруднення по індексу ЛКП тощо -1779 проб (18,3 %) та за хімічними показниками – 1063 проб (8,1%); у 2018 році – відповідно 1675 (8,6%) та 1366 (8,1%).

Негативна тенденція спостерігається для ділянок водойм II категорії, які використовуються для купання, занять спортом і відпочинку населення, а також ті, що знаходяться в межах населених пунктів.

За даними МОЗ, протягом 2019-2021 р.р. питома вага досліджених проб морської води, які не відповідали нормативам, складала відповідно, за санітарно-хімічними показниками: у 2019 р. – 7,9 %, у 2020 р. – 12,1 %, у 2021 р. – 9,4 %; за мікробіологічними показниками: у 2019 р. – 8,8 %, у 2020 р. – 16,7 %, у 2021 р. – 7,5 %. Спостерігається тенденція до зменшення питомої ваги нестандартних проб морської води.

Таблиця 22. Результати обстеження проб вод для купання, за даними ЦКПЗ МОЗ у 2018-2021рр.

Рік	кількість проб води		кількість проб	
	обстежених	нестандартних	обстежених	нестандартних
	мікробне забруднення		хімічне забруднення	
2018	2218	218 (9,8%)	5699	380 (6,7%)
2019	2494	197 (7,9%)	5220	460 (8,8%)
2020	2564	311 (12,1%)	4503	752 (16,7%)
2021	3033	286 (9,4%)	4917	371 (7,5%)

²² <https://ips.ligazakon.net/document/RE37860?an=19>

Держпродспоживслужбою забезпечено проведення досліджень проб води з водойм, зокрема які використовуються з рекреаційною метою. За результатами досліджень води водойм у ході перевірок закладів оздоровлення та відпочинку (для дітей та дорослих) питома вага відхилень за бактеріологічними показниками склала у 2018 році – 15,5 %, у 2019 році – 15,7 %, у 2020 році 14,4 %, у 2021 році – 25 %. Питома вага відхилень за санітарно-хімічними показниками склала у 2018 році – 29,5 %, у 2019 році – 24,5 %, у 2020 році 19,6 %, у 2021 році – 20 %.

В Україні немає єдиного он-лайн переліку об'єктів, які призначені для купання. На національному рівні інформація щодо пляжів та рекреаційних зон на території країни не збирається, статистика по Україні відсутня. На сайтах територіальних державних адміністрацій інформація із переліком таких об'єктів відсутня, інформацію можна отримати лише на спеціальний запит від міністерств та відомств.

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

НЦП не встановлено.

4. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненню цього цільового показника.*

Робота за цим напрямком може сприяти досягненню ЦСР 11. Сталий розвиток міст та громад і показника ЦСР 11.6 Забезпечити розробку та реалізацію стратегій місцевого розвитку, в т.ч. рекреації. та ЦСР 3 щодо захисту здоров'я.

5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

XVI. Якість вод, що використовуються для аквакультури або розведення чи збору молюсків та ракоподібних (стаття 6, пункт 2 ж))

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2011 р. до цієї області НЦП не було встановлено.

У 2019 р. було встановлено, але не затверджено НЦП «Збільшити кількості водних об'єктів з «добрим» екологічним станом, які використовуються для вирощування аквакультури, зокрема для риборозведення».

Індикатор: Кількість водних об'єктів, що використовуються для вирощування аквакультури, зокрема для риборозведення, які мають добрий екологічний стан (вміст розчиненого кисню, БСК, ХСК, органічних речовин).

2. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненню цього цільового показника.*

Законодавча база щодо якості води для аквакультури включає Водний кодекс України (Ст. 36. щодо встановлення гранично допустимих концентрацій речовин у водних об'єктах, вода яких використовується для потреб рибного господарства), закони: «Про аквакультуру» від 18 вересня 2012 р. № 5293-VI; «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» від 8 липня 2011 р. № 3677-VI (Ст. 17 про екологічні нормативи якості води для рибогосподарських водних об'єктів, до того працюють Порядок здійснення державного моніторингу вод, відповідно постанови КМУ від 19.09. 2018 № 758 та діє наказ Мінагрополітики від 30.07.2012 № 471 «Про затвердження Нормативів екологічної безпеки водних об'єктів, що використовуються для потреб рибного господарства, щодо гранично допустимих концентрацій органічних та мінеральних речовин у морських та прісних водах (біохімічного споживання кисню (БСК-5), хімічного споживання кисню (ХСК), завислих речовин та амонійного азоту)» зареєстрований у Міністерстві юстиції України від 14.08.2012 № 1369/21681. Діє Порядок ведення Державного реєстру рибогосподарських водних об'єктів (їх частин) згідно постанови КМУ від 30 вересня 2015 р. № 979 і задекларована розробка веб-сайту цього Державного реєстру <https://drrvo.gov.ua>.

Державним агентством меліорації та рибного господарства планується розробити Кодекс відповідального ведення рибного господарства відповідно принципів Кодексу ведення відповідального рибальства і Регламенту ЄС №1380/2013 від 11.12.2013 про Спільну рибогосподарську політику та нормативів ЄС) з рибальства та аквакультури, зокрема забезпечення якості води та доброго екологічного стану водойм, що використовуються для вирощування аквакультури.

Разом з тим, існує нагальні потреби щодо: i) розвитку наукового вивчення та супроводження ii) розвитку державного регулювання антропогенного теплового та біологічного забруднення водойм, впливу аквакультури на стан водних екосистем, якість водних ресурсів та здоров'я населення (зокрема, вплив хімічних харчових добавок, генетично модифікованих продуктів та медикаментів-антибіотиків, фунгіцидів та іншого) ; iii) розвитку обліку водокористування (порядок збору, систематизації та аналізу даних звітності про використання води у рибному господарстві в басейнах річок) та виробництва продукції аквакультури, відповідно рекомендацій ФАО; розробки моніторингу якості води в місцях скидів зворотних вод та відповідного розвитку потенціалу регіональних акредитованих і сертифікованих лабораторій та посилення контролю вод, які використовуються для аквакультури.

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*
4. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненням цього цільового показника.*
5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

XVII. Застосування визнаної належної практики в області управління замкненими водами, що загальнодоступні для купання (стаття 6, пункт 2 к)

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2011 р. до цієї області НЦП не було встановлено через невизнання її серед національних пріоритетних областей, брак інформації та ресурсів.

У 2019 р. було запропоновано НЦП 34: Запровадити визнані хороші практики для управління замкнутими водами, наявними для купання.

Діють норми – ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій», ДБН В 2.2-9:2018 «Громадські будинки. Основні положення», ДБН В.2.2-3:2018 «Будинки і споруди. Заклади освіти», ДБН В.2.2-4:2018 «Будинки і споруди. Заклади дошкільної освіти», ДБН В.2.2-13-2003 «Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди», ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», СОУ 36.0-23721802-001:2020 «Плавальні і купальні басейни всіх типів і призначення. Підготовка води. Загальні вимоги», СОУ 97.2-32774846-001:2014 «Басейни. Загальні вимоги», СОУ 97.2-32774846-002:2014 «Аквапарки. Загальні вимоги», ДСТУ EN 15288-1:2020 (EN 15288-1:2018, IDT) «Басейни загального користування», ДСТУ EN 16582-1:2019 (EN 16582-1:2015, IDT) «Приватні басейни. Загальні та спеціальні вимоги», ДСТУ EN 16713-1:2020 (EN 16713-1:2016, IDT) «Приватні басейни. Системи водопостачання», DIN 19643-1 «Підготовка води для плавальних і купальних басейнів».

Неможливо отримати інформацію щодо вказаних об'єктів без спеціальних запитів від міністерств і відомств через відсутність єдиної он-лайн мережі таких об'єктів, які належать до різних форм власності: комунальної, приватної, відомчої та інших. Управління цими об'єктами відноситься до повноважень i) місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у межах комунальної власності населених пунктів, міських та селищних громад; або ii) міністерств, відомств або підприємств, юридичних або фізичних осіб, які експлуатують басейн чи інші місця, спеціально призначені для купання, у межах приватної власності.

2. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненням цього цільового показника.*

В Україні в результаті дерегуляції розпорядженням КМУ від 20.01.2016 №94-р були скасовані всі нормативні акти, які регулювали цю діяльність та діяли з радянських часів, зокрема: «Санитарные правила устройства и содержания мест занятий по физической культуре и спорту» (№ 1567-76, 30.12.1976); «Методические рекомендации по эксплуатации лечебно-оздоровительных бассейнов с пресной водой в санаториях» (1977), «Методические указания по проведению профилактической дезинфекции в спортивных плавательных бассейнах» (31.03.1980 №28-2/6) у доповнення до «Рекомендаций по обеззараживанию воды, дезинфекции подсобных помещений и санитарному режиму эксплуатации купально-плавательных бассейнов» №1229-75, СанПиН 1437-76 «Инструктивно-методические указания по устройству, эксплуатации и санитарному контролю плавательных бассейнов с морской водой». До сих пір не було затверджено оновлених підзаконних актів.

Управління цими об'єктами належить до повноважень місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у межах комунальної власності населених пунктів, міських та селищних громад; до власності міністерств, відомств або підприємств, юридичних або фізичних осіб, які експлуатують басейн чи інші місця, спеціально призначені для купання, у межах приватної власності.

Нагляд і контроль за дотриманням вимог санітарного законодавства проводиться інспекторами Держпродспоживслужби України, а моніторингові дослідження води в басейнах проводять ЦКПХ МОЗ або за угодами.

У більшості діючих старих і нових плавальних басейнах при навчально-виховних закладах використовуються застарілі схеми водопідготовки із знезараження води методом хлорування.

Обліку басейнів, аквапарків та інших об'єктів замкнених вод для купання немає на національному рівні, немає також єдиної он-лайн мережі таких об'єктів. Інформація відсутня і на сайтах обласних державних адміністрацій. Регулярний моніторинг і контроль якості води об'єктів замкнених вод для купання не ведеться. Перевірки якості води проводять місцеві наглядові та контролюючі служби за заявками або при виникненні надзвичайної ситуації, отруєнні хлором або інших обставинах.

Потребує перегляду нормативна база задля впровадження сучасних методів водопідготовки, в тому числі альтернативних хлоруванню способів знезараження та методів кондиціонування води. Європейський стандарт DIN 19643-1:1997 «Підготовка води плавальних і купальних басейнів. Частина 1. Загальні вимоги» та діючі українські нормативні документи спираються лише на застосування методів на основі хлору або хлорних сполук.

За звітний період (у вересні 2019 року) було зареєстровано один випадок отруєння парами хлору в аквапарку «7 океан» у м. Хмельницькому. Загалом за медичною допомогою звернулася 21 особа, з них 19 дітей. Після перевірки стану води в басейнах було виявлено, що вміст зв'язаного хлору був перевищений у понад 13 разів. Аналогічна ситуація склалася й у січні 2022 року (постраждало 16 дітей з Вінниччини, через перевищення допустимого часу безперервного перебування в приміщеннях, де застосовують речовини для дезінфекції; за результатами досліджень ні в повітрі, ні у воді відхилень від норми та перевищення концентрації хлору не виявили).

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

НЦП не встановлено.

4. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового / нормативного, фінансового економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягнення цього цільового показника.*

Виконання НЦП 34 зробить внесок у досягнення ЦСР 4.1 Забезпечити доступність якісної освіти для всіх дітей та підлітків та 4.7. Створити у школах сучасні умови навчання

5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

XVIII. Виявлення та приведення в порядок особливо забруднених місць (стаття 6, пункт 2 І))

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2011 р. до цієї області НЦП не було встановлено через відсутність фінансових та технологічних можливостей.

У 2019 р. було запропоновано три НЦП та індикатори до них:

НЦП 35. Визначити території, забруднені СОЗ та провести роботи щодо їх відновлення

Індикатор 35.1. Створення Національного реєстру забруднених територій, із застосуванням геоінформаційних систем. Відсоток територій, забруднених СОЗ, від загальної кількості таких територій, які зазначено у Національному реєстрі. Базовий рік 2020.

Індикатор 35.2. Відсоток територій, забруднених СОЗ, де проведено роботи з реабілітації, від загальної кількості таких територій, які зазначено у Національному реєстрі. Базовий рік 2020.

НЦП 36. «Провести оцінку вразливості підземних і поверхневих вод до забруднення нітратами із сільськогосподарських джерел та забезпечено зниження рівня їх забруднення нітратами »,

Індикатор 36.1. Вимоги Директиви Ради 91/676/ЄЕС стосовно охорони вод від забруднення, спричиненого нітратами із сільськогосподарських джерел перенесено у законодавство України у 2020р.,

Індикатор 36.2. Створений Реєстр зон, вразливих до накопичення нітратів – 2025 рік (орієнтовно);

Індикатор 36.3. Затверджений План заходів зменшення рівня забруднення поверхневих та підземних вод нітратами із с/г джерел до 2025 року (орієнтовно).

НЦП 37. Зменшити кількість місць для видалення побутових відходів відповідно до Директиви Ради 1999/31/ЄС щодо полігонів захоронення відходів

Індикатор 37.1. Кількість (одиниць) полігонів і сміттєзвалищ для захоронення побутових відходів:

2015 рік – 6000 од., загальною площею понад 9 тис. га, де накопичено 10 млн тон побутових відходів;

2023 рік – 1000 од.;

2030 рік – 300 од.

Законодавча база для прийняття НЦП включає:

- Водний кодекс України, Глава 20. Охорона вод від забруднення, засмічення і вичерпання; Земельний кодекс України, Глава 27. Використання техногенно забруднених земель, Стаття 167. Охорона земель від забруднення небезпечними речовинами;
- Закон України «Про управління відходами» (Розділ IV. Небезпечні відходи);
- Закон України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації»;
- Стратегія удосконалення механізму управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними (постанова КМУ від 07.07.2017 № 413);
- Національна стратегія поводження з відходами в Україні схвалена на засіданні КМУ 8 листопада 2017 р.;
- План імплементації Директиви 2000/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики;
- План імплементації Директиви Ради 91/676/ЄЕС про захист вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел із змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) № 1882/2003.
- Зобов'язання України з впровадження Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі (зокрема Статті 6. Заходи щодо скорочення або ліквідації викидів, пов'язаних із запасами і відходами, п.1.е).

2. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненню цього цільового показника.*

В рамках виконання план імплементації нітратної Директиви Ради 91/676/ЄЕС у звітний період Україна втілила наступні заходи: у червні 2020 року було створено Міжвідомчу робочу групу для прискорення імплементації Нітратної директиви. У червні 2021 року Міндовкілля затвердило Методологію визначення зон, вразливих до нітратів (ЗВН), яка забезпечує основу для картографування ЗВН та розробки програми заходів для зменшення та запобігання забрудненню води біогенними речовинами - нітрогену та фосфору, сільськогосподарським сектором. У листопаді 2021 року Міністерством аграрної політики та продовольства України затверджено Наказ «Правила забезпечення родючості ґрунтів та застосування деяких агрохімікатів» від 24.11.2021 № 382, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14 січня 2022 року за № 34/37370, де йдеться про «належну» сільськогосподарську практику в контексті впровадження Нітратної Директиви.

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

План заходів виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF>.

4. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненню цього цільового показника.*

Встановлення НЦП 35 щодо СО₂ сприятимуть досягненню ЦСР 12.3 Забезпечити стале використання хімічних речовин на основі інноваційних технологій та виробництва, а НЦП 37 щодо сміттєзвалищ сприятиме досягненню ЦСР 12.4 Зменшити обсяг утворення відходів і збільшити обсяг їх переробки та повторного використання. Тоді як НЦП 36 щодо нітратного забруднення буде підтримувати досягнення як ЦСР 12.4 так і ЦСР 6.1 та 6.3.

5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

XIX. Ефективність систем регулювання, освоєння, охорони та використання водних ресурсів (стаття 6, пункт 2 м))

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2011 р. встановлено один **НЦП 12.: Розробка і затвердження Планів управління басейнами річок Дніпро, Дністер, Дунай, Тиса, Сіверський Донець, Південний Буг.**

Індикатор: Наявність Планів управління річковими басейнами (ПУРБ). **Контрольні терміни:** 2015 р. – ПУРБ річок Дунай, Тиса, Південний Буг, 2020 р. – ПУРБ річок Дніпро, Дністер і Сіверський Донець.

У 2019 р. був переглянутій НЦП 2011 року та запропоновано ще один НЦП:

НЦП 38. Впровадити інтегроване управління для основних річкових басейнів, Індикатор 38.1: Кількість затверджених ПУРБ: 9 ПУРБ для основних річкових басейнів до 2024 року

НЦП 39. Розробити Водну стратегію України на період до 2030 року.

Індикатор 39.1. Водна стратегія України на період до 2030 року затверджена у 2019 році.

2. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненню цього цільового показника.*

Україна імплементувала Директиву 2000/60/ЄС Європейського парламенту і Ради від 23 жовтня 2000 р. відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (ратифікована Законом № 1678-VII від 16.09.2014). З метою апроксимації її положень та норм у 2016-2018 роках були затверджені низка підзаконних актів. У звітний період було затверджено:

Накази Міндовкілля: від 27.11.2020 № 313 «Про затвердження планів-графіків процесу розробки планів управління річковими басейнами»; від 31.12.2020 № 410 «Про затвердження програм державного моніторингу вод»; від 18.12.2020 № 375 «Порядок функціонування модуля «Подання звіту про використання води в електронній формі» Порталу електронних послуг Державного агентства водних ресурсів України»; від 19.02.2019 №75 «Про затвердження Порядку обміну документами в електронній формі при видачі дозволу на спеціальне водокористування».

З 2019 року Україна розпочала підготовку Планів управління річковими басейнами відповідно до вимог гармонізованого Водного законодавства відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС, що відображено постановою КМУ «Про затвердження Порядку розроблення плану управління річковим басейном» (від 18 травня 2017 р. № 336). Першим кроком стало введення в дію постановою КМУ нової державної програми моніторингу поверхневих і підземних вод відповідно до вимог ВРД ЄС з 1 січня 2019 року. За підтримки ОБСЄ підготовлено План моніторингу для річкового басейну Дону. Продовжується робота над підготовкою ПУРБ річок Дністер, Дніпро і Вісла. На 100% укомплектовано три басейнові лабораторії в системі Держводагентства, які здійснюватимуть моніторинг поверхневих вод басейнів Дон (м. Слов'янськ), Дністра (м. Івано-Франківськ) та Дніпра (м. Вишгород).

Станом на 2020 рік створено 13 басейнових управлінь водних ресурсів, змінено існуючу систему управління водними ресурсами на більш гнучку, демократичну і відкриту (прозору) децентралізовану систему інтегрованого управління за басейновим принципом. Крім того, з метою забезпечення раціонального використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів, інтегрованого управління ними забезпечено формування басейнових рад. В Україні басейнові ради сформовані у 8 районах річкових басейнів: Дніпра, Дністра, Дунаю, Південного Бугу, Дону, Вісли, річок Причорномор'я та річок Приазов'я. У 2018 році сформовано 13 басейнових рад. Під час засідань трьох басейнових рад суб-басейнів верхнього, середнього та нижнього Дніпра у 2020 році було проведено громадське обговорення щодо визначення головних водно-екологічних проблем в басейні Дніпра.

3. *Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого щодо вихідного рівня на шляху до виконання цільового показника, а також вказати проблем, що виникли.*

У рамках міжнародної підтримки в Україні були підготовлені та продовжується підготовка проектів Планів управління річковими басейнами (ПУРБ) для:

1. Річки Дунай (суббасейн річки Тиса) - 2й цикл планування. Проект Дунайської Транснаціональної Програми ЄС «Посилення координації між плануванням управлінням річковим басейном і попередженням ризику затоплення задля покращення стану водних ресурсів басейну річки Тиси» (JOINTISZA) 2017 – 2019.
2. Річки Дніпро (верхня частина басейну від кордону з Республікою Білорусь). Проект ЄС «Охорона довкілля міжнародних річкових басейнів» 2012 – 2016 роки.
3. Річки Дніпро. Проект ЄС «Водна ініціатива плюс» 2016 – 2020 роки, «ЄС для Довкілля: Водні ресурси та Екологічні дані» 2022 – 2024 роки.
4. Річки Дністер. Проект ГЕФ «Сприяння транскордонному співробітництву та інтегрованому управлінню водними ресурсами в басейні річки Дністер» 2017 – 2019 роки.
5. Річки Вісла (суббасейн Західного Бугу), 2018 – 2020 роки. Проект за підтримки ЮНЕСКО, ЄЕК ООН, ГЕФ.
6. Річки Дон. Проект Координатора проектів ОБСЄ в Україні «Підтримка планування управління водними ресурсами на сході України» 2018-2021.

Розроблено стратегічну програму дій до 2035 року для басейну Дністра, що визначає стратегічні напрямки для зменшення забруднення води та посилення двосторонньої співпраці в галузі управління водними ресурсами та сприяння раціональному використанню води. Програма дій допоможе впровадити конкретні кроки для зниження забруднення в басейні річки Дністер та синхронізує заходи у планах управління річковим басейном Дністра.

4. *Прохання повідомити, яким чином встановлений у цій області цільовий показник сприяє виконанню глобальних і регіональних зобов'язань, у тому числі Порядку денного у сфері сталого розвитку на період до 2030 року*

НЦП 38 і 39 відповідають за змістом та сприяють досягненню ЦСР 6.5.

5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

XX. Додаткові конкретні цільові показники на національному або місцевому рівнях

У тому випадку, коли встановлено додаткові цільові показники, для кожного цільового показника:

1. *Прохання охарактеризувати поточний цільовий показник та його контрольний термін, а також надати інформацію щодо історії прийняття показника та законодавче обґрунтування, діючі національне та міжнародне законодавство*

У 2011 р. встановлено 3 НЦП:

НЦП 13. Підготовка й оприлюднення Національної доповіді про якість питної води та стан питного водопостачання в Україні

Індикатор: Наявність Національної доповіді про якість питної води та стан питного водопостачання України.

НЦП 14. Підготовка та оприлюднення Короткої доповіді про прогрес у впровадженні Протоколу про воду та здоров'я

Індикатор: Наявність короткої доповіді про прогрес у впровадженні Протоколу про воду і здоров'я.

НЦП 15. Підвищення рівня обізнаності громадськості

Індикатор: Проведення зустрічей, конференцій, семінарів, міжнародного водного форуму AQUA UKRAINE.

У 2019 р. було переглянуто та запропоновано 3 НЦП: НЦП 40. Забезпечити вільний доступ до адекватної та актуальної інформації про якість питної води та інших вод по Протоколу, НЦП 41. Підвищити рівень обізнаності громадськості про безпеку води та здоров'я, НЦП 42: Підвищити знання фахівців (водників та робітників водоканалів і галузі локальної водопідготовки) та представників органів влади різних рівнів з питань води і здоров'я, планування безпеки води та санітарії, інтегрованого управління водними ресурсами.

Показники встановлено на виконання міжнародних зобов'язань України відповідно до: Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Оргуська Конвенція); Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та з Європейським Союзом та його державами-членами, з іншої сторони; Плану імплементації Директиви 2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації; Плану імплементації Директиви 2000/60/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики; Директиви 98/83/ЄС про якість води, призначеної для споживання людиною; Конституції України, Водного кодексу України, Закону України «Про інформацію», Закон України «Про доступ до публічної інформації», Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення».

2. *Прохання описати вжиті заходи (наприклад, заходи правового/нормативного, фінансового/економічного, інформаційного/освітнього та управлінського характеру) з досягненню цього цільового показника.*

За державний кошт здійснюється підготовка щорічної Національної доповіді про якість питної води та стан питного водопостачання в Україні. За кошт держави, орг. внесків та спонсорів відбувається конференція «Вода і довкілля», яку проводить Міндовкілля разом з Держводагентством, та конференція «Проблеми та перспективи розвитку питного водопостачання та водовідведення в Україні»/«Сучасний стан і основні напрямки вирішення проблем якісного водозабезпечення та водовідведення», яку проводить Мінрегіон у рамках Міжнародного водного форуму «AQUA UKRAINE». За рахунок міжнародних донорів, коштів професійних асоціації, виробників – водоканалів, грантових проектів НУО проводяться різні інформаційно-просвітницькі заходи з різних питань якості питної води, доступу до безпечної води, права на воду та санітарію, інше.

Одночасно, з метою підвищення екологічної свідомості та залучення громадян до впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом, у продовж 2019-2021 років проведено низку еколого-просвітницьких кампаній – Всесвітній день води, Міжнародний день чистих берегів, заходи з відзначення днів річок: Дністра, Дунаю, Південного Бугу, Сіверського Дінця, Дніпра, Десни, Західного Бугу, Молочної. Через COVID-19 пандемію більшість заходів у 2020-2021 роках було проведено в онлайн форматі.

У Держводагентстві створено прототип інформаційної системи з базовим функціоналом, що дає можливість з весни 2019 року розпочати видачу Е-дозволів на спецводокористування.

Держводагенство створив інформаційну систему «Геопортал» з даними водного кадастру. Держводагентством забезпечено оприлюднення наборів даних «Дані державного моніторингу поверхневих вод» та «Державний водний кадастр» у формі відкритих даних (.csv) на порталі data.gov.ua.

Міндовкілля разом з іншими ЦОВВ створено широку ІТ платформу «Відкрите довкілля».

В основних річкових басейнах створено 13 Басейнових Рад із залученням заінтересованих сторін з метою ефективного управління річковими басейнами, підготовки ПУРБ та спільного впровадження програм заходів з покращення екологічного стану водних ресурсів та рішення інших нагальних проблем в басейнах.

3. Прохання дати оцінку прогресу, досягнутого відносно початкового рівня на шляху до виконання цільового показника , а також будь які проблеми, що виникли.

За звітний період налагоджене регулярне оприлюднення на вебсайті Мінрегіону щорічної Національної доповіді «Про якість питної води та стан питного водопостачання». За 2017 рік Національна доповідь включила главу про Протокол про воду та здоров'я. У підготовці цієї Національної доповіді на постійній основі залучені всі ЦОВВ, які відповідають за забезпечення доступу до питної води та санітарії, управління і охорону водних ресурсів, нагляд і контроль додержання санітарного та природоохоронного законодавства у водному секторі.

Україна раз на три роки готує Коротку доповідь щодо прогресу впровадження Протоколу про воду та здоров'я. Всі попередні доповіді в англійському варіанті є у відкритому доступі на офіційному сайті Протоколу.

Основним джерелом інформації про якість питної води за 12-18 фізико-хімічними показниками є водоканали, які з різною періодичністю (раз на місяць-квартал) надають дані на своїх вебсторінках.

В Україні щорічно відбувається і вже стало традицією проведення водних форумів (AQUA UKRAINE, AQUA-TERM), наукових конференцій, інформаційних компаній та акцій, присвячених міжнародним водним дням: Всесвітньому дню води - 22 березня, Дню Чистих берегів – 17 вересня, Дню Дунаю, Дню Дністра, Дню Дніпра, та дням річок в Україні.

Українські асоціації водоканалів (Укрводоканалекологія, «Питна вода України», «Чиста вода») щорічно проводять широкі заходи (виставки, бізнес-форуми, семінари) з підвищення освіти та обміну досвідом для спеціалістів галузі, розвитку партнерства з колегами з інших країн. Разом з тим, питання підготовки кадрів як для галузі водопостачання і водовідведення, так і для управління водними ресурсами залишаються критичними і потребують підтримки держави.

МОЗ країни, ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ» та ЦКПХ МОЗ України постійно приймають участь у підготовці матеріалів до Національної доповіді про якість питної води та стан питного водопостачання в Україні, яка розміщується щорічно на сайті Мінрегіону України; до Короткої доповіді про прогрес у впровадженні Протоколу про воду та здоров'я.

МОЗ України, ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ» і центри контролю та профілактики хвороб МОЗ України приймають участь у підготовці матеріалів до публікації про якість питної води та інших вод, які мають відношення до Протоколу відповідно до Директиви 76/160/ЕЕС про води для купання, Директив 98/83/ЕС про питну воду, Нітратної Директиви 91/676/ЕЕС і Директиви 91/271/ЕЕС про очистку міських стічних вод із заданою періодичністю.

Україна виконує міжнародне зобов'язання щодо звітування про прогрес впровадження Протоколу кожні 3 роки, взяла участь у п'яти циклах звітування по Протоколу, підготувала і подала до

Секретаріату Протоколу Короткі Національні доповіді по прогрес виконання Протоколу – звіт за базовими та національними показниками у 2010, 2013, 2016, 2019 та 2022 роках.

4. *Прохання повідомити, яким чином встановлений у цій області цільовий показник сприяє виконанню глобальних і регіональних зобов'язань, у тому числі Порядку денного у сфері сталого розвитку на період до 2030 року*

Встановлені НЦП забезпечують впровадження ЦСР 6

5. *Якщо цільовий показник у цій області не встановлено, пояснити чому.*

Частина третя. Загальні показники

I. Якість питної води, що поставляється

1. Контекст даних

1. Яка доля охоплення населення (млн. осіб, або % від загальної чисельності населення країни) видами водопостачання, відображеними в звітності відповідно до нижченаведених розділів 2 і 3?

Мета даного питання - з'ясувати ступінь охоплення населення даними про якість води, які наводяться відповідно до нижченаведених розділів 2 і 3.

Прохання вказати тип водопостачання, дані по якому включаються в нижченаведені таблиці, і частку населення, охопленого таким водопостачанням. Прохання також уточнити джерело наданих даних про якість води (наприклад, дані регулюючих органів).

Відповідно даних Мінрегіону, станом на 2016 рік 26,92 млн або 67,38% від загальної кількості населення міст, смт та сіл, яке включене до офіційного звіту, було забезпечено послугами централізованого водопостачання. У 2020 р. уже 68,6 % населення були забезпечені послугами централізованого водопостачання.

За даними місцевих органів виконавчої влади і водогосподарських організацій, станом на 2015 рік зареєстровано 1,3 тис. сільських населених пунктів, які користуються привізною та неякісною водою, з населенням понад 950 тисяч осіб у 16 регіонах України (Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Львівська, Луганська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Харківська і Херсонська області).

За даними 2020 року всього 4,1 млн. чоловік з 15,7 млн. сільського населення, або 26%, користуються послугами централізованих систем водопостачання. Тільки 6,4 тис. сільських населених пунктів з їх загальної кількості 28,4 тис. мають побудовані за проектами системи питного водопостачання. Внутрішній водопровід з введенням у будинки мають 7,1% сільського житлового фонду, водовідведення і каналізацію – 4,4%, водяне опалення – 8,4%, гаряче водопостачання – 0,3%, водорозбірні вуличні колонки – 18,6%. Решта сільського населення для питних потреб користуються місцевими джерелами – шахтними і трубчатими колодязями, саморобними каптажами, прирусловими копанками, а також привізною водою.

3. У розділах 2 і 3 під стандартами оцінки дотримання мають на увазі національні стандарти. У випадку відхилення національних стандартів від передбачених у керівництві ВОЗ, прохання надати інформацію з показників, передбачених цими стандартами. Мета даного питання – виявити будь які можливі відмінності між національними стандартами з мікробіологічних і хімічних параметрів якості води і відповідними значеннями, що передбачені у керівництві ВОЗ.

2. Бактеріологічна якість

Прохання вказати, яка частка проб не відповідає національному стандарту для кишкової палички (E. coli). Сторони можуть також відзвітувати з не більше ніж трьом іншим пріоритетним мікробіологічним показникам та/або патогенам, щодо яких ведеться регулярний моніторинг якості води. Якщо можливо, прохання надати окремо дані по міських і сільських районах, використовуючи наведену нижче таблицю. Якщо це неможливо, то прохання розглянути можливість подання даних по альтернативних категоріях, які можуть застосовуватися в країні, наприклад, по «нецентралізованого та централізованого» водопостачання або за категоріями,

заснованим на чисельності населення. В цьому випадку прохання вказати які категорії відображаються в звітності, відповідним чином перейменувавши в наступній таблиці графи колонки «область/категорія». При неможливості подання даних ні по міських і сільських районах, ні по альтернативним категоріям прохання повідомляти тільки сукупні (національні) значення. Прохання прокоментувати тенденції або надати будь-яку іншу важливу інформацію, що сприяє інтерпретації даних.

Відповідно до вимог Державних санітарних норм і правил (ДСанПіН) 2.2.4-171-10 у розділі «Показники епідемічної безпеки питної води» (дод.1) показники «*E.coli*» та «Ентерококи» за нормативами повинні бути відсутні. Разом з тим, в національних статистичних звітах не використовуються дані щодо забруднення, пов'язаного з *E. coli* та іншими мікроорганізмами. У відповідності до статистичної звітності фіксується відсоток нестандартних проб питної води за санітарно-хімічними та бактеріологічними показниками. У даному звіті надано таблицю, що містить інтегровану оцінку бактеріологічної якості питної води у системах централізованого водопостачання.

Таблиця 23. Показники епідемічної безпеки питної води

<i>WatSan_S2</i>	Вихідне значення (2014, 2015-2017)	Поточне значення (2021)
Кишкова паличка	В офіційній статистичній формі не виділено окремо	
Ентерокок	В офіційній статистичній формі не виділено окремо	

Таблиця 24. Кількість досліджених проб за мікробіологічними показниками з різних систем водопостачання

<i>WatSan_S2</i>	Вихідне значення	Проміжне значення			Поточне значення
	2015	2018	2019	2020	2021
Досліджено проб за мікробіологічними показниками, відібраних:					
на об'єктах централізованого водопостачання, од.	144649	186317	166705	117216	123023
У тому числі:					
з комунальних водопроводів, од.	78967	91403	84387	60571	65068
з сільських водопроводів, од.	28807	41502	33077	21603	22525
із водопровідної мережі, од.	125236	132806	117786	81838	87623
з джерел нецентралізованого водопостачання, од.	50677	61578	50347	35728	33008
Питома вага нестандартних проб питної води, які не відповідали санітарним вимогам за мікробіологічними показниками, відібраних:					
на об'єктах централізованого водопостачання, %	4,6	7,7	8,2	7,6	7,5
у тому числі:					
з комунальних водопроводів, %	3,1	5,1	5,7	4,7	5,1
з сільських водопроводів, %	7,6	11,8	11,4	13,8	11,9
із водопровідної мережі, %	4,4	7,8	8,3	7,6	7,8
з джерел нецентралізованого водопостачання, %	18,0	23,4	24,6	22,6	22,9

3. Хімічна якість

Прохання вказати, яка частка проб не відповідає національному стандарту хімічної якості води з наступних параметрів:

- a) мши'як;
- b) фтор;
- c) свинець;
- d) нітрати.

Прохання також визначити не більш трьох додаткових хімічних параметрів, які є пріоритетними в національному чи місцевому контексті.

Якщо можливо, прохання надати окремо дані по міських і сільських районах, використовуючи наведену нижче таблицю. Якщо це неможливо, то прохання розглянути можливість подання даних

з альтернативних категорій, які можуть застосовуватися у вашій країні, наприклад по «нецентралізованого та централізованого» водопостачання або за категоріями, заснованим на чисельності населення. В цьому випадку прохання вказати, які категорії відображаються в звітності, відповідним чином перейменувавши в наступній таблиці графи колонки «область / категорія». При неможливості подання даних по міських і сільських районах, а також по альтернативних категоріях, прохання повідомляти тільки сукупні (національні) значення. Прохання прокоментувати тенденції або надати будь-яку іншу важливу інформацію, що сприяє інтерпретації даних.

Таблиця 25. Якість питної води за фізико-хімічними показниками

Речовини	Вихідне значення	Проміжне значення			Поточне значення
	2015	2018	2019	2020	2021
Фторид	В офіційній статистичній формі не виділено окремо				
Нітрат и нітрит	В офіційній статистичній формі не виділено окремо				
Нітрат (Централізоване водопостачання)	В офіційній статистичній формі не виділено окремо	2,62	2,6	2,0	2,0
Миш'як		0	0,0	0,0	0,0
Свинець	0,8	0,9	1,5	0,5	0,2
Залізо	5,5	3,3	2,0	4,2	3,3
Дод. фізико-хімічний параметр 1: <u>Марганець</u>	2,1	3,7	3,4	6,4	7,6
Дод. фізико-хімічний параметр 2: <u>Кадмій</u>	1,1	0,7	0,7	0,1	0,0
Дод. фізико-хімічний параметр 3: <u>Вуглець 4-хлористий</u>	0	0,3	0,0	0,0	0,0
Дод. фізико-хімічний параметр 4: <u>Хлороформ</u>	36,4	23,3	31,6	36,5	17,7
Досліджено проб, відібраних на:					
Нітрат (Централізоване водопостачання)	В офіційній статистичній формі не виділено окремо	74801	64321	46000	46905
Миш'як		492	594	394	350
Свинець	2447	3602	3132	2590	2654
Залізо	2275	3286	3047	3269	3186
Марганець	2626	6509	4313	5517	5099
Кадмій	2083	3537	2678	2332	2374
Вуглець 4-хлористий	679	729	575	442	348
Хлороформ	3353	5096	4294	2816	2080

Таблиця 26. Якість питної води за фізико-хімічними показниками

WatSan_S2	Вихідне значення	Проміжне значення			Поточне значення
	2015	2018	2019	2020	2021
<i>Досліджено проб на хімічні показники, відібраних:</i>					
на об'єктах централізованого водопостачання, од.	117755	146007	128441	94303	95453
У тому числі:					
з комунальних водопроводів, од.	58898	67470	60581	45026	45154
з сільських водопроводів, од.	25924	32955	24675	18350	16408
із водопровідної мережі, од.	95458	105083	92502	65434	59492
з джерел нецентралізованого водопостачання, од.	78305	82215	76940	46617	45469
<i>Питома вага нестандартних проб питної води, які не відповідали санітарним вимогам за хімічними показниками, відібраних:</i>					
на об'єктах централізованого водопостачання, %	15,7	22,7	22,3	21,7	21,2
У тому числі:					
з комунальних водопроводів, %	12,4	18,5	17,2	16,8	18,2
з сільських водопроводів, %	22,5	29,8	31,2	26,9	28,9
із водопровідної мережі, %	13,5	18,5	18,6	17,6	18,3
з джерел нецентралізованого водопостачання, %	32,7	34,4	30,4	32,6	33,5

II. Спалахи та випадки інфекційних захворювань, що пов'язані із водою

При заповненні нижченаведеної таблиці прохання звернути увагу на наступні моменти:

a) повідомляючи про спалахи захворювань, прохання вказувати тільки підтверджені спалахи, пов'язані з водою (т. е. спалахи, щодо яких є епідеміологічні або мікробіологічні дані, які свідчать про те, що спалаху інфекції сприяла вода);

b) повідомляючи про випадки захворювань, прохання вказувати кількість випадків, пов'язаних з усіма шляхами передачі інфекції. При складанні відповіді:

i) прохання вказувати кількість випадків на 100 000 чоловік населення;

ii) прохання усвідомлювати різницю між відсутністю випадків захворювань (0) і відсутністю даних (-).

Прохання, наскільки це можливо, розширити перелік пов'язаних з водою захворювань за рахунок охоплення інших актуальних патогенів (наприклад, кишкових вірусів, *Giardia intestinalis*, *Vibrio cholerae*).

Прохання вказати, як ведеться збір інформації (наприклад, шляхом спостереження за подіями або за захворюваністю).

Прохання прокоментувати тенденції або надати будь-яку іншу важливу інформацію, що сприяє інтерпретації даних.

Таблиця 27. Випадки захворювань, які пов'язані із водою

	Випадки захворювань (кількість чол.)					Кількість спалахів				
	Вихідне значення	Проміжне значення			Поточне значення	Вихідне значення	Проміжне значення			Поточне значення
	2015	2018	2019	2020	2021	2015	2018	2019	2020	2021
Холера	0/0	1/0	0/0	0/0	0/0	0/0	1/0	0/0	0/0	0/0
Бактеріальна дизентерія (шигеліоз)	0/0	0/0	88/57	5/0	0/0	0/0	0/0	4/1	1/0	0/0
ЕГКП**	В офіційній статистичній формі не виділено окремо									
Ентерити, спровоковані ерсинією ентероколітика	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	Випадки захворювань (кількість чол.)					Кількість спалахів				
	Вихідне значення	Проміжне значення			Поточне значення	Вихідне значення	Проміжне значення			Поточне значення
		2015	2018	2019			2020	2021	2015	
Черевний тиф (Черевнотифозна гарячка) – typhoid fever	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Вірусний гепатит А	55/0	288/132	295/5	26/0	20/0	8/0	28/1	39/1	6/0	2/0
Хвороба легіонерів	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Криптоспоридіоз	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ротавірусний ентерит	360/35	251/48	200/7	26/0	158/15	18/2	33/2	31/1	6/0	20/1
Гості кишкові інфекції розшифровані	360/155	197/0	502/16	133/16	212/6	13/1	25/0	45/1	14/1	19/1
Гості кишкові інфекції невідомої етіології	109/0	231/0	284/92	167/0	402/31	13/0	29/0	26/2	12/0	20/1

* над дробом дані щодо спалаху взагалі/ під дробом дані щодо спалахів пов'язаних з водним фактором передачі інфекції

** Ентерогеморагічна кишкова паличка.

У 2021 році було зареєстровано 3 спалахи, пов'язаних з вживанням недоброякісної питної води, при цьому постраждало 52 осіб, з них 47 дітей: 1 спалах на ротавірусну інфекцію – постраждало 15 дітей (Одеська – м. Чорноморськ, ДНЗ); 1 спалах на ГКІ встановленої етіології – постраждало 6 чоловік, з них 7 дітей (Тернопільська – м. Тернопіль, ДНЗ), 1 спалах на ГКІ невідомої етіології – постраждало 31 особа, у т.ч. 29 дітей (Чернівецька – с. Іспас Вижницького р-ну, ДНЗ).

У 2020 році було зареєстровано 1 спалах, пов'язаний з вживанням недоброякісної питної води, при цьому постраждало 16 учнів 1-8 класів на ГКІ норовірусної етіології (Рівненська – с. Ясногірка Сарненського р-ну, загальноосвітній навчальний заклад – використання неякісної водопровідної води через забруднення шкільної артезианської).

У 2019 році було зареєстровано 6 спалахів, пов'язаних з вживанням недоброякісної питної води, при цьому постраждало 177 мешканців, з них 151 дитина, – 1 спалах на вірусний гепатит А – постраждало 5 мешканців, у т.ч. 3 дитини (Черкаська – с. Нова Гребля Жашківського р-ну, у побуті – вода кринична); 1 спалах на ротавірусну інфекцію – постраждало 7 дітей (Тернопільська – м. Тернопіль, ДНЗ – вода бутильована), 1 спалах на шигельоз – постраждало 57 осіб, у т.ч. 54 дитини (Одеська – смт. Сергіївка Б-Дністровського р-ну, табір відпочинку – вода централізованих мереж водопостачання, можливе забруднення якої виникло через аварійну ситуацію на водогоні), 1 спалах на ГКІ встановленої етіології – постраждало 16 мешканців, у т.ч. 15 дітей (Тернопільська – с. Новосілка Заліщицького р-ну, у побуті – вода кринична), 2 спалахи на ГКІ невідомої етіології – постраждало 92 особи, у т.ч. 72 дитини (Донецька – смт. Іванопілля Костянтинівського р-ну, у побуті – питна вода централізованого водопостачання через перебої у постачанні – 66, з них 47 дітей; Миколаївська – с. Коблево Березанського р-ну, позаміський дитячий заклад оздоровлення та відпочинку – постраждало 25 дітей – питна вода привізана).

У 2018 році біло зареєстровано 3 спалахи, пов'язаних з вживанням недоброякісної питної води, при цьому постраждало 180 мешканців, з них 70 дітей, – на вірусний гепатит А – постраждало 132 мешканця, у т.ч. 27 дітей (Миколаївська – м. Миколаїв – у побуті – питна вода); на ротавірусну інфекцію – постраждало 48 мешканців, у т.ч. 43 дитини (Київська – Києво-Святошинський район, с. Софіївська Борщагівка - ЖК «Львівський маєток», ЖК «Софіївський квартал» та ЖК «Софіївська слобідка» – постраждало 39 осіб, з них 34 дитини – у побуті вірогідно питна вода з централізованих мереж водопостачання, можливе забруднення якої виникло через аварійну ситуацію на водогоні; Вінницька – смт. Стрижавка, ДНЗ «Казка» – постраждало 9 дітей).

У 2015 році зареєстровано 3 спалахи, які пов'язані з водним фактором передачі, (постраждало 190 осіб, з них 148 дітей) – спалах кишкової інфекції у м. Києві (Бортничі – 155, з них 121 дитина), 2

спалахи ротавірусної інфекції у м. Золотоноша Черкаської області (15, з них 12 дітей) та с. Оженіно Острозького району Рівненської області (20, з них 15 дітей) через вживання недоброякісної питної води з централізованого водопостачання.

Дані щодо захворюваності на холеру, шигельоз, ЕГКП, вірусний гепатит А, черевний тиф формуються на підставі державних статистичних форм №№ 1 і 2, де фіксується загальна кількість захворівших. Зв'язок з водою фіксується тільки при наданні даних за спалахами.

Таблиця 28. Загальна захворюваність населення по окремим інфекційним захворюванням населення

	Випадки захворювань (кількість осіб)					Випадки захворювань (на 100 тис.осіб)					
	Вихідне значення	Проміжне значення				Поточне значення	Вихідне значення	Проміжне значення			
		2015	2018	2019	2020			2021	2015	2018	2019
Холера	0	1	0	0	0	0,0	0,002	0,0	0,0	0,0	
Бактеріальна дизентерія (шигельоз)	933	835	845	291	222	2,06	1,97	2,00	0,69	0,53	
Ентерити, спровоковані ерсинією ентероколітика	128	97	99	44	47	0,28	0,23	0,23	0,10	0,11	
Черевний тиф (Черевнотифозна гарячка) – typhoid fever	4	5	1	1	1	0,01	0,01	0,002	0,002	0,002	
Вірусний гепатит А	2481	2767	3172	1190	405	5,48	6,52	7,51	2,83	0,97	
Хвороба легіонерів	0	0	1	0	0	0,0	0,0	0,002	0,0	0,0	
Криптоспоридіоз	22	25	45	24	11	0,05	0,06	0,11	0,06	0,03	
Ротавірусний ентерит	12388	13268	9511	2663	4158	27,38	31,28	22,53	6,34	9,96	
Кампілобактеріальний ентерит	114	149	158	154	189	0,27	0,35	0,37	0,37	0,45	

III. Доступ до питної води

Якщо можливо, прохання надати окремо дані по міських і сільських районах, використовуючи наведену нижче таблицю. Якщо це неможливо, то прохання розглянути можливість подання даних по альтернативних категоріях, які можуть застосовуватися у вашій країні, наприклад, з «нецентралізованого та централізованого» водопостачання або за категоріями, заснованими на чисельності населення. В цьому випадку прохання вказати які категорії відображаються в звітності, відповідним чином перейменувавши в наступній таблиці графи колонки «область / категорія». При неможливості подання даних ні по міських і сільських районах, ні по альтернативним категоріям прохання повідомляти тільки сукупні (національні) значення. Прохання прокоментувати тенденції або надати будь-яку іншу важливу інформацію, що сприяє інтерпретації даних про доступ до питної води.

Відповідно Національної доповіді про якість питної води та стан питного водопостачання у 2019, 2020 роках рівень охоплення послугами централізованого водопостачання не змінився у містах, селищах міського типу та селах (дані по непідконтрольним уряду України територіям Донецької та Луганської областей відсутні і не враховані).

Відповідно до наявної узагальненої на національному рівні інформації за 2016 рік частка міського (міст та селищ міського типу) населення, яка має доступ до централізованого водопостачання складала 88,3% (24,7 млн з 27,97 млн, тоді як лише 18,5 % (2,22 млн. із 11,98 млн. чол.) сільського населення мали доступ до централізованого водопостачання (табл. 29, 30). За даними 2020 року, 87,3 % міського населення та 26,5% сільського населення мали доступ до централізованого водопостачання.

Національні оцінки є розрахунковими і базуються на узагальненій статистиці щодо наявності централізованого водопостачання в населеному пункті, в Україні відповідно до адміністративного урядування існує 3 типи населених пунктів: міста, селища міського типу та села. В оцінці доступу міського населення до централізованого водопостачання узагальнено дані для міст та селищ міського типу. Доступ до централізованого водопостачання в Україні оцінюється з врахуванням лише доступу до централізованого водопостачання.

Таблиця 29. Забезпечення населення в Україні централізованим водопостачанням

Відсоткова частка населення, яке має доступ до питної води	2016	2020
Міське населення (міста та смт)	88,3% 24,7 млн з 27,97 млн. осіб	87,3 %
Сільське населення (села)	18,5 % 2,22 млн. із 11,98 млн. осіб	26,5 %

Таблиця 30. Кількість населених пунктів та населення, забезпечених послугами з централізованого водопостачання

	2016		2019	2020		
	Кількість населених пунктів з централізованим водопостачанням	Кількість населення з централізованим водопостачанням	Кількість населених пунктів з централізованим водопостачанням	Кількість населених пунктів з централізованим водопостачанням	Кількість населення з централізованим водопостачанням	
міста	99,3 % (401 місто із 404)	90,9 % (22,38 із 24,61 млн. осіб)	88,3% (24,7 млн з 27,97 млн. осіб)	99,0 % (402 міста із 406)	99,0 % (402 міста із 406)	87,3 %
смт	87,2 % (586 смт із 672)	69,1 % (2,32 із 3,36 млн. осіб)		91,2 % (623 смт із 683)	91,2 % (625 смт із 685)	
села	29,2 % (7609 сіл із 26084)	18,5 % (2,22 із 11,98 млн. осіб)	18,5 % (2,22 млн. із 11,98 млн. осіб)	26,9 % (7017 сіл із 26076)	26,8 % (6995 сіл із 26061)	26,5 %

В Україні не впроваджено звітності на основі визначень Спільної моніторингової Програми ВООЗ-ЮНІСЕФ щодо «доступу до питної води». Основний показник офіційної звітності стосується населених пунктів або населення (розрахункові дані), яке забезпечується централізованим водопостачанням, інформація про доступ населення до нецентралізованих систем водопостачання (колодязів, свердловин, каптажів, інше) на національному рівні не доступна.

IV. Доступ до санітарії

Якщо можливо, прохання надати окремо дані по міських і сільських районах, використовуючи наведену нижче таблицю. Якщо це неможливо, то прохання розглянути можливість подання даних по альтернативних категоріях, які можуть застосовуватися в країні, наприклад, по «нецентралізованому та централізованому» водопостачанню або за категоріями, заснованим на чисельності населення. В цьому випадку прохання вказати які категорії відображаються в звітності, відповідним чином перейменували в наступній таблиці графи колонки «область/категорія». При неможливості подання даних ні по міських і сільських районах, ні по альтернативних категоріях, прохання повідомляти тільки сукупні (національні) значення. Прохання прокоментувати тенденції або надати будь-яку іншу важливу інформацію, що сприяє інтерпретації даних про доступ до санітарії..

За даними Національних доповідей 2016, 2019, 2020 років, представлена узагальнена на національному рівні відповідна інформація щодо доступу населення до каналізації лише за 2016 та 2020 роки. У 2016 р. 68,3% (19,11 млн з 27,97 млн) населення, що мешкає в містах та селищах міського типу з каналізацією, тоді як лише 3% (360 тисяч) сільського населення, проживало у селах

з каналізацією. У 2020 р., відповідно, показники 71,7 % міського населення та 5,3 % сільського мали доступ до систем централізованого водовідведення.

Національні оцінки є розрахунковими і базуються на узагальненій статистиці щодо наявності каналізації в населеному пункті, в Україні відповідно до адміністративного урядування існує 3 типи населених пунктів: міста, селища міського типу та села. Визначення СМП щодо доступу до санітарії не застосовуються в Україні. До покращених умов санітарії належить – доступ до централізованого водовідведення.

Таблиця 31. Забезпечення населення в Україні послугами з централізованого водовідведення

Відсоткова частка населення, яке має доступ до санітарії	2016	2020
Міське населення (міста та смт)	68,3% (19,11 млн з 27,97 млн. осіб)	71,7 %
Сільське населення (села)	3% (0,36 млн з 2,2 млн. осіб)	5,3 %

Таблиця 32. Кількість населених пунктів та населення, забезпечених послугами з централізованого водовідведення

	2016		2019	2020		
	Кількість населених пунктів з централізованим водовідведенням	Кількість населення з централізованим водовідведенням	Кількість населених пунктів з централізованим водовідведенням	Кількість населених пунктів з централізованим водовідведенням	Кількість населення з централізованим водовідведенням	
міста	94,1 % (380 місто із 404)	73 % (17,97 із 24,61 млн. осіб)	68,3 % (19,11 із 27,97 млн. осіб)	96,6 % (392 міста із 406)	96,6 % (392 міста із 406)	71,7 %
смт	60,4 % (406 смт із 672)	1,14 % (1,14 із 3,36 млн. осіб)		67,3 % (435 смт із 683)	63,9 % (438 смт із 685)	
села	2,2 % (577 сіл із 26084)	3 % (0,36 із 11,98 млн. осіб)	3 % (0,36 із 11,98 млн. осіб)	1,8 % (465 сіл із 26076)	1,8 % (461 сіл із 26061)	5,3 %

V. Ефективність регулювання, охорони і використання ресурсів прісних вод

1. Якість води

1. Прохання вказати, ґрунтуючись на національних системах класифікації води, процентну частку водойм або процентну частку обсягу (переважно) вод кожного з визначених класів (наприклад, для країн, що входять в Європейський союз, і інших країн, які застосовують класифікацію Рамкової директиви по воді Європейського союзу, - процентну частку поверхневих вод у відмінному, доброму, незадовільному, поганому і дуже поганому екологічному стані і процентну частку підземних / поверхневих вод у доброму або поганому хімічному стані; для інших країн - відсоткову частку вод класів I, II, III і т. п.).

Держгеонадра як суб'єкт системи моніторингу довкілля є замовником робіт з моніторингу підземних вод державного рівня. Регіональні геологічні підприємства є виконавцями зазначених робіт.

У 2021 році регіональними геологічними підприємствами в рамках проекту Водна ініціатива ЄС для країн Східного партнерства плюс отримано обладнання для проведення робіт з моніторингу масивів підземних вод басейну р. Дніпро, яке передано до виробничих підрозділів Державного підприємства «Українська геологічна компанія» і охоплює територію діяльності 8 виробничих підрозділів (Волинської, Рівненської, Київська, Житомирська, Чернігівська, Вінницька, Хмельницька, Сумська, Харківська, Полтавська, Дніпропетровська, Запорізька, Одеська, Миколаївська, Херсонська) та одного дочірнього підприємства ДП «Центрукргеологія» ПрАТ НАК «Надра України» (Черкаська та Кіровоградська області).

Кількість виділених масивів підземних вод в межах районів річкових басейнів за інформацією Держгеонадра та масивів поверхневих вод за інформацією БУВРів наведена у табл. 33.

Таблиця 33. Кількість масивів підземних та поверхневих вод по річкових басейнах України

Басейн річки	Кількість масивів поверхневих вод	Кількість масивів підземних вод
Дніпро	3879	61
Дністер	1154	20
Дон	699	36
Дунай	-	16
Суббасейн Нижнього Дунаю	105	-
Вісла	-	9
Південний Буг	1090	12
Річки Приазов'я	557	15
Річки Причорномор'я	231	6
ВСЬОГО	-	175

В рамках Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року пробурено упродовж 2018-2021 років пробурено 6 артезіанських свердловин з метою забезпечення населення якісною питною водою: Херсонська - 1 (сmt. Комишани), Дніпропетровська - 1 (сmt Магдалинівка), Донецька - 2 (сmt Очеретине, с. Архангельське), Київська - 1 (сmt Іванків), Полтавська - 1 (с. Радивонівка).

Якість вод згідно з національними системами класифікації (відповідно до Водної рамкової директиви)

Оцінка екологічного стану масивів поверхневих вод (МПВ) здійснена за даними спостережень гідрометеорологічних організацій Державної служби України з надзвичайних ситуацій. У 2019 - 2021 роках (діагностичний моніторинг) відповідно до Порядку здійснення державного моніторингу вод (постанова Кабінету Міністрів від 19 вересня 2018 р. № 758) проводився покроково: у 2019 році - для МПВ у басейні р. Дон, у 2020 році - у басейнах річок Дністер, Вісла, Дунай та у 2021 році - в усіх басейнах річок України. Обробка і аналіз результатів спостережень за 2021 рік ще триває. У зведеній таблиці надана оцінка тільки для МПВ басейну Дніпра (суббасейнів верхнього та середнього Дніпра, Десни, Прип'яті) і питних водозаборів Дону.

Класифікація МПВ басейнів визначалася відповідно до Методики, затвердженої наказом Міндовкілля № 5 від 14.01.2019 р, зареєстрованим у Мінюстом 05 лютого 2019 р. за № 127/33098. Оцінка екологічного стану зроблена за біологічними, фізико-хімічними та гідроморфологічними показниками, за даними гідрометеорологічних організацій ДСНС та результатами спостережень за специфічними басейновими синтетичними та несинтетичними забруднюючими речовинами та фізико-хімічними показниками, отриманими у пунктах моніторингу, що розташовані на МПВ, забір води з яких здійснюється для задоволення питних потреб з обсягом забору більше 100 м³/добу (далі - питні водозабори), отримані басейновими управліннями та регіональними офісами водних ресурсів Держводагентства.

У басейні р. Дон (суббасейн р. Сіверський Донець) у 2019 році проводився діагностичний моніторинг на 26 МПВ у 33 пунктах, з них питні водозабори 3 МПВ у 5 пунктах моніторингу. Результати класифікації МПВ басейну р. Дон свідчать про «задовільний» стан 22 МПВ, з них 3 МПВ питні водозабори, «добрий» стан - 2 МПВ, «поганий стан» - 2 МПВ. МПВ у «відмінному» та «дуже поганому» екологічному стані не спостерігалось.

У басейні р. Дністер у 2020 році досліджували 43 МПВ у 50 пунктах, з них питні водозабори 13 МПВ у 17 пунктах. В результаті оцінки екологічного стану показано: «добрий» екологічний стан для 1 МПВ, «задовільний» - 26 МПВ (з них питні водозабори 7 МПВ), «поганий» - 12 МПВ (з них питні водозабори 5 МПВ), «дуже поганий» - 4 МПВ (з них 1 МПВ питний водозабір).

У басейні р. Вісла у 2020 році обстежили 11 МПВ у 13 пунктах, з них на одному питному водозаборі в 1 пункті. За результатами моніторингу «добрий» екологічний стан мають 1 МПВ, «задовільний» - 5 МПВ (з них 1 МПВ питний водозабір), «поганий» - 3 МПВ, «дуже поганий» - 2 МПВ.

У басейні р. Дунай у 2020 році діагностичний моніторинг за біологічними показниками проводився на 46 МПВ у 57 пунктах, з них питні водозабори 9 МПВ у 10 пунктах. В результаті дослідження за біологічними показниками «відмінний» екологічний стан мають 4 МПВ, «добрий» - 19 МПВ, «задовільний» - 17 МПВ, «поганий» - 5 МПВ, «дуже поганий» - 1 МПВ. За результатами моніторингу за біологічними та фізико-хімічними показниками по питних водозаборах «задовільний стан» мають 8 МПВ, «поганий» - 1 МПВ.

У басейні р. Дніпро (суббасейни верхній та середній Дніпро, Десна, Прип'ять) у 2021 році досліджено 61 МПВ у 99 пунктах, з них питні водозабори 7 МПВ у 20 пунктах. За результатами оцінки, «відмінний» екологічний стан мають 15 МПВ (з них питні водозабори 2 МПВ), «добрий» - 9 МПВ (з них питні водозабори 4 МПВ), «задовільний» - 24 МПВ (з них питні водозабори 1 МПВ), «поганий» - 10 МПВ, «дуже поганий» - 3 МПВ.

У басейні р. Дон у 2021 році оброблено дані моніторингу 2 МПВ у 5 пунктах питні водозабори. З них «добрий» екологічний стан має 1 МПВ, «задовільний» - 1 МПВ.

Таблиця 34. Оцінка екологічного стану МПВ за результатами діагностичного моніторингу у 2019 - 2021 роках по басейнах річок Дон, Дністер, Вісла, Дунай та Дніпро

Клас екологічного стану МПВ	Вихідне значення, %	Проміжне значення, %			Поточне значення, %
	2017	2018	2019	2020	2021
Басейн Дону					
Відмінний	-	-	-	-	0
Добрий	-	-	8	-	50
Задовільний	-	-	84	-	50
Поганий	-	-	8	-	0
Дуже поганий	-	-	-	-	0
Басейн Дністра					
Відмінний	-	-	-	-	-
Добрий	-	-	-	2	-
Задовільний	-	-	-	60	-
Поганий	-	-	-	28	-
Дуже поганий	-	-	-	10	-
Басейн Вісли					
Відмінний	-	-	-	-	-
Добрий	-	-	-	9	-
Задовільний	-	-	-	46	-
Поганий	-	-	-	27	-
Дуже поганий	-	-	-	18	-
Басейн Дунаю*					
Відмінний	-	-	-	9	-
Добрий	-	-	-	41	-
Задовільний	-	-	-	37	-
Поганий	-	-	-	11	-
Дуже поганий	-	-	-	2	-
Басейн Дунаю питні водозабори (біологічні та фізико-хімічні показники)					
Відмінний	-	-	-	-	-
Добрий	-	-	-	-	-
Задовільний	-	-	-	89	-
Поганий	-	-	-	11	-
Дуже поганий	-	-	-	-	-

Басейн Дніпра (Верхній, Середній суббасейни)*					
Відмінний	-	-	-	-	25
Добрий	-	-	-	-	15
Задовільний	-	-	-	-	30
Поганий	-	-	-	-	16
Дуже поганий	-	-	-	-	5

* - за біологічними показниками

За даними Держводагентства, у 2021 році спостереження за станом МПВ здійснювались у 558 пунктах моніторингу на транскордонних ділянках водотоків відповідно до міжурядових угод, в місцях питних водозаборів (95 пунктів спостережень) та на масивах поверхневих вод, де є ризик недосягнення екологічних цілей.

У районі басейну Дніпра спостереження здійснювались на 206 пунктах моніторингу, з них 41 – у місцях питних водозаборів. За результатами досліджень стан МПВ басейну Дніпра знаходиться на задовільному рівні. Спостерігається підвищений вміст показників ХСК (хімічного споживання кисню) та БСК (біохімічного споживання кисню). Показник розчиненого у воді кисню знаходиться у межах нормативних значень. Серед хімічних пріоритетних речовин зафіксовані леткі органічні сполуки (трихлорметан, дихлорметан), поліароматичні вуглеводні (флуорантен, нафталін, антрацен), пестициди (цибутрин, циперметрин) та важких металів (нікель, свинець).

У районі басейну річки **Дністер** спостереження здійснювались на 80 пунктах, з них 13 – у місцях питних водозаборів. У 2021 році спостерігалось коливання вмісту показників БСК та ХСК; незначне збільшення середньорічних значень вмісту сухого залишку. 4 питні водозабори відповідали I класу хімічного стану – «доброму», інші 9 пунктів спостереження питних водозаборів відповідали II класу хімічного стану – «недосягнення доброго».

У районі басейну річки **Дон** спостереження здійснювались у 72 пунктах моніторингу, з них 6 – у місцях питних водозаборів.

У районі басейну річки **Дунай** спостереження здійснювались на 96 пунктах моніторингу, з них 11 – у місцях питних водозаборів. У 2021 році у місцях розташування питних водозаборів у руслових створах р. Дунай (м. Ізмаїл; м. Кілія, м. Вилкове) якісні показники порівняно з 2020 роком суттєво не змінилися, проте спостерігалось незначне коливання вмісту показників сульфатів, БСК та ХСК.

В усіх створах місцях розташування питних водозаборів суббасейну **Пруту та Сирету** (р. Прут: 772 км, с. Ленківці, питний водозабір м. Чернівці; 867 км, м. Коломия; р. Жонка, притока р. Прут, 3 км, м. Яремче, питний водозабір м. Яремче, ВУВКГ м. Яремче; р. Сирет, 448 км, питний водозабір м. Сторожинець) у 2021 році якість води за фізико-хімічними показниками характеризується як чиста, вміст забруднюючих речовин був нижче середніх значень. Перевищення фіксувалося лише у літні місяці за вмістом завислих речовин. Серед хімічних пріоритетних речовин в МПВ цих суббасейнів виявлено перевищення екологічних нормативів якості за вмістом: поліароматичних вуглеводнів – флуорантен, бензо(в)флуорантен, бензо(к)флуорантен; летких органічних сполук – трихлорметану (хлороформу); важких металів – кадмій, нікель. Свинцю та ртуті не виявлено у жодному пункті моніторингу.

Стан водних об'єктів у місцях водозаборів та водних об'єктів **суббасейну Тиси** у 2021 році за результатами моніторингу, порівняно з 2020 роком, істотно не змінився. Якісні показники стану води перебували в межах нормативних значень.

У районі басейну річки **Вісла** спостереження здійснювались по 19 пунктах моніторингу, з них 4 – у місцях питних водозаборів. Поверхневі води басейну не використовуються для питного водопостачання. Потреби населення у питній воді задовольняються за рахунок запасів підземних вод. Враховуючи перевищення максимально допустимих та середньорічних екологічних нормативів якості, МПВ басейну Вісли, охоплені моніторингом, відносяться до II класу хімічного стану («недосягнення доброго»).

У районі басейну річки **Південний Буг** спостереження здійснювались по 15 пунктах моніторингу у місцях питних водозаборів. Поверхневі води басейну забруднені в основному органічними сполуками. У створах питних водозаборів фіксувались високі значення показників органічного забруднення БСК та ХСК. Вміст показників амонію сольового, нітритів і нітратів, у більшості пунктів моніторингу, знаходиться значно нижче рівня токсичної дії. Вміст магнію в середньому

становить 13,3-34,06 мг/дм³. Середні концентрації заліза загального були в межах 0,01-0,30 мг/дм³, марганцю 0,009-0,028 мг/дм³. В цілому, значення показників якості води в басейні майже не відрізняються від показників минулого року, знаходяться у задовільному стані та підтверджуються сезонними коливаннями гідрологічного та гідрохімічного режимів.

У районі басейну річок Причорномор'я спостереження здійснювались на 5 пунктах моніторингу, у місцях питних водозаборів моніторинг якості вод не проводився.

Для басейну річок Причорномор'я характерними є високі значення показників сольового складу – сухого залишку, сульфатів та хлоридів внаслідок регіональних аспектів.

У районі басейну річок Приазов'я спостереження здійснювались у 19 пунктах моніторингу, з них 5 – у місцях питних водозаборів (р. Кальчик, р. Берда і Каховський магістральний канал). Води річок Кальчик та Берда характеризувались високими значеннями показників сольового складу – сухого залишку (максимальні значення 3246-4967 мг/дм³ відповідно), сульфатів (максимальні значення 1354-2836,9 мг/дм³ відповідно).

Стан підземних вод (за інформацією Держгеонадра)

Станом на 01.01.2019 року в Україні (за даними ДНВП «Геоінформ України», яке відноситься до сфери управління Держгеонадр) обліковувалося 262 локальних осередка забруднення підземних вод, а станом на 01.01.2021 року - 197 основних осередків забруднення підземних вод. Підземні води в зоні впливу основних осередків забруднені хлоридами, сульфатами, нітратами, аміаком, роданідами, фенолами, нафтопродуктами, марганцем, свинцем, стронцієм у кількостях, що в окремих випадках, у декілька разів перевищували норми ГДК.

Підземні води України, зокрема артезіанські, в багатьох регіонах (АР Крим, Донбас, Придніпров'я) за своєю якістю не відповідають нормативам на джерела водопостачання, що пов'язано з природними умовами їх формування та з антропогенним забрудненням і тому потребують очищення. При цьому лише поодинокі артезіанські водопроводи мають споруди з доочистки води. У 2021 році питома вага досліджених проб питної води з джерел нецентралізованого водопостачання, які не відповідали вимогам, становила 33,5% за санітарно-хімічними (на рівні показників у 2020 – 32,6%, 2019 – 30,4%, 2018 – 34,4%, 2017 – 32,6%) та 22,9% за мікробіологічними показниками (на рівні показників у 2020 – 22,6%, 2019 – 24,6%, 2018 – 23,4%, 2017 – 20,4%), у тому числі з шахтних колодязів, які не відповідали санітарним вимогам, становила 35,3% за санітарно-хімічними (на рівні показників у 2020-2017 років – 33,6%, 37,0%, 35,6%, 34,3%) та 30,0% за мікробіологічними показниками (дещо вище рівнів показників у 2020 – 28,1%, 2019 – 30,1%, 2018 – 27,9%, 2017 – 23,8%).

2. Використання води

Прохання надати інформацію про індекс експлуатації водних ресурсів на національному рівні та на рівні річкових басейнів для кожного сектора (сільське господарство, промисловість, побутовий сектор), у процентному відношенні середньорічного обсягу забору прісної води секторами до середньорічного загального обсягу поновлюваних ресурсів прісної води на рівні країни.

По відношенню до 2015 року забір і використання поверхневих вод у 2021 році знизилися в цілому по Україні. Забір і використання поверхневих вод для потреб сільського господарства, промисловості та комунального господарства знизилися, незважаючи на різке зростання показника забору води у 2020 р. для потреб комунального господарства.

Для кожного з основних річкових басейнів існують особливості.

Нижче у табл. 35 наведені дані за 2015, 2019-2021 роки щодо забору та використання поверхневих вод головними водокористувачами: сільським господарством, промисловістю та комунальним господарством для 8 річкових басейнів України.

Таблиця 35. Забір та використання прісної води за 2015-2021 роки по Україні та річковим басейнам, млн. м³

Україна (2015-2018 роки)

	2015			2016			2017			2018		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	2989		1621	3156		1595	3196		1926	4698		2029
Промисловість	3582		3487	3703		3603	3000		2964	3506		3409
Комунальне господарство	2492		1294	2423		1255	2397		1237	2460		1273
Разом	9063		6402	9282		6453	8593		6127	10664		6711

Басейн Дніпра (2015-2018 роки)

	2015			2016			2017			2018		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	2081		1212	2026		1162	2362		779,6	2805		765
Промисловість	3031		2947	3119		3041	2572		2494	2805		2669
Комунальне господарство	1124		680,5	1100		644,5	1085		635,6	1113		653,9
Разом	6236		4839,5	6245		4847,5	6019		3909,2	6723		4087,9

Басейн Дністра (2015-2018 роки)

	2015			2016			2017			2018		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	125,7		73,85	109		65,29	106,5		60,84	86,85		74,35
Промисловість	64,76		67,24	60,08		62,42	69,54		71,43	78,96		80,46
Комунальне господарство	111,9		65,37	111,1		68,21	111,5		67,23	111,7		67,28
Разом	302,36		206,46	280,18		195,92	287,54		199,5	277,51		222,09

Басейн Південного Бугу (2015-2018 роки)

	2015			2016			2017			2018		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	121,2		88,33	115,2		98,6	118,3		103,4	103,9		73,3
Промисловість	108,3		120,9	103,7		115,2	101,1		111,3	99		109,7
Комунальне господарство	65,82		102,9	63,53		92,56	65,7		93,96	66,54		95,03
Разом	295,32		312,13	282,43		306,36	285,1		308,66	269,44		278,03

Басейн Дону (2015-2018 роки)

	2015			2016			2017			2018		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	55,68		37,06	62,87		43,68	65,69		44,93	70,47		50,11
Промисловість	243,2		222,6	275,2		254,5	194,8		194,7	453,1		455,5
Комунальне господарство	768		175,5	754,4		181,6	720,1		157,9	748,3		176,3
Разом	1066,88		435,16	1092,47		479,78	980,59		397,53	1271,87		681,91

Басейн Дунаю (2015-2018 роки)

	2015			2016			2017			2018		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	549,9		122,9	787,8		121,7	482,8		120,4	601,6		152,6
Промисловість	3,28		3,02	3,328		3,061	3,24		2,98	3,583		3,317
Комунальне господарство	38,78		34,15	39,82		30,4	40,03		30,93	41,62		34,12
Разом	591,96		160,07	830,948		155,161	526,07		154,31	646,803		190,037

Басейн Вісли (2015-2018 роки)

	2015			2016			2017			2018		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	17,96		18,06	18,47		18,62	18,89		18,62	16,1		16,03
Промисловість	13,46		9,76	13,1		9,68	12,6		10,38	12,8		10,77
Комунальне господарство	111,5		44,61	109,1		45,51	110,2		49,88	106,4		51,47
Разом	142,92		72,43	140,67		73,81	141,69		78,88	135,3		78,27

Басейн річок Причорномор'я (2015-2018 роки)

	2015			2016			2017			2018		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	20,59		14,54	19,98		14,68	21,04		336,2	322,2		249,8
Промисловість	0,724		11,25	0,669		10,86	0,719		9,3	0,745		5,732
Комунальне господарство	139		98,68	140,8		97,91	139,9		100,6	142,8		96,61
Разом	160,314		124,47	161,449		123,45	161,659		446,1	465,745		352,142

Басейн річок Приазов'я (2015-2018 роки)

	2015			2016			2017			2018		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	17,1		53,79	16,01		70,04	21,58		461,9	691,7		647,9
Промисловість	117,4		105,2	127,6		106,8	46,02		70,24	53,05		74,56
Комунальне господарство	133,8		92,22	103,6		94,33	123,6		100,9	129,6		98,65
Разом	268,3		251,21	247,21		271,17	191,2		633,04	874,35		821,11

Україна (2019-2021 роки)

	2019			2020			2021		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	4372		1793	3059,594		1758,586	2784,314		1273,041
Промисловість	3773		3700	3560,11		3652,204	3092,16		3158,146
Комунальне господарство	2411		1254	2769,162		1267,028	2401,682		1127,893
Разом	10556		6747	9388,866		6677,818	8278,152		5559,08

Басейн Дніпра (2019-2021 роки)

	2019			2020			2021		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	2507		678	2218,014		703,392	1739,528		564,023
Промисловість	2891		2770	2695,014		2735,769	2450,153		2469,104
Комунальне господарство	1097		638,9	1499,54		711	1180,51		598,109
Разом	6495		4086,9	6412,568		4150,161	5370,191		3631,236

Басейн Дністра (2019-2021 роки)

	2019			2020			2021		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	105,9		79,08	48,413		42,124	43,146		37,558
Промисловість	70,99		72,35	73,948		74,999	84,731		86,411
Комунальне господарство	108,9		67,64	274,846		148,475	274,677		146,229
Разом	285,79		219,07	397,207		265,598	402,554		270,198

Басейн Південного Бугу (2019-2021 роки)

	2019			2020			2021		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	109		76,03	71,389		51,347	81,003		55,13
Промисловість	104,4		114,2	97,703		109,34	92,96		105,11
Комунальне господарство	64,97		90,84	66,973		79,398	61,275		73,968
Разом	278,37		281,07	236,065		240,085	235,238		234,208

Басейн Дону (2019-2021 роки)

	2019			2020			2021		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	66,86		48,06	35,242		21,708	44,57		22,274
Промисловість	629,9		643,1	618,81		632,511	386,55		397,629
Комунальне господарство	757,3		173	751,187		160,565	715,033		164,336
Разом	1454,06		864,16	1405,239		814,784	1146,153		584,239

Басейн Дунаю (2019-2021 роки)

	2019			2020			2021		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	699		164	534,31		173,396	727,53		110,118
Промисловість	3,496		3,691	2,475		2,515	3,308		3,559
Комунальне господарство	40,24		30,37	41,943		26,455	51,951		28,887
Разом	742,736		198,061	578,728		202,366	782,789		142,564

Басейн Вісли (2019-2021 роки)

	2019			2020			2021		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	18,12		17,93	2,651		2,678	3,497		3,502
Промисловість	12,07		9,92	10,9		9,255	11,718		7,872
Комунальне господарство	103,7		50,95	41,406		21,028	40,791		19,402
Разом	133,89		78,8	54,957		32,961	56,006		30,776

Басейн річок Причорномор'я (2019-2021 роки)

	2019			2020			2021		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	282		191,8	131,713		477,307	135,551		298,317
Промисловість	0,752		5,178	0,762		6,953	0,687		6,237
Комунальне господарство	139,6		98,5	16,476		25,535	11,227		18,26
Разом	422,352		295,478	148,951		509,795	147,465		322,814

Басейн річок Приазов'я (2019-2021 роки)

	2019			2020			2021		
	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води	забір води	ІЕВР, %	використання води
Сільське господарство	584,3		537,9	17,764		258,088	13,258		181,717
Промисловість	60,12		81,42	60,482		80,854	62,45		82,226
Комунальне господарство	99,2		103,6	76,768		99,921	66,22		78,704
Разом	743,62		722,92	155,014		438,863	141,928		342,647

Примітка: а. Показники без врахування води пропущеної через турбіни ГЕС/ГАЕС.

За даними Держгеонадра, за звітний період (2019-2020 рр.) обсяг використання підземних питних та технічних вод скоротився у порівнянні з попереднім періодом, головним чином за рахунок скорочення видобутку підземних вод з мінералізацією від 1,5 до 3 г/дм³.

У табл. 36 наведені обсяги підземних питних та технічних вод (загальний видобуток, тис. м³/добу) за період 2015-2020 роки.

Таблиця 36. Обсяг використання питних та технічних підземних вод та їх мінералізація

Рік	Всього, тис. м ³ /добу	За мінералізацією, тис. м ³ /добу			
		До 1	1-1,5	1,5 - 3	3-5
2015	2490,347	2066,662	252,126	137,560	33,999
2018	2188,361	1916,764	133,068	106,378	32,151
2019	2156,643	1911,611	118,840	98,912	27,280
2020	1833,041	1598,028	125,162	88,027	21,824

Частина четверта

Системи нагляду за зв'язаними з водою захворюваннями і реагування на них

1. Дотримання положень статті 8 Протоколу:

Чи створені у вашій країні комплексні системи нагляду за пов'язаними з водою захворюваннями і їх раннього попередження відповідно до пункту 1 а)?

ТАК НІ У ПРОЦЕСІ

Підготувала ваша країна комплексні національні або місцеві плани дій в надзвичайних ситуаціях для реагування на спалахи та випадки пов'язаних з водою захворювань відповідно до пункту 1 б)?

ТАК НІ У ПРОЦЕСІ

Чи мають відповідні державні органи необхідними можливостями з реагування на такі спалахи, випадки та ризики згідно з відповідним планом дій в надзвичайних ситуаціях відповідно до пункту 1 с)?

ТАК НІ У ПРОЦЕСІ

2. При варіантах відповіді «так» або «в процесі» прохання надати коротку інформацію про ключові елементи систем нагляду за пов'язаними з водою захворюваннями і реагування на спалахи таких захворювань (наприклад, виявлення спалахів та випадків пов'язаних з водою захворювань, повідомлення, сповіщення громадськості, управління даними і звітність). Прохання також надати посилання на чинне національне законодавство та / або правила, що стосуються нагляду за пов'язаними з водою захворюваннями і реагування на спалахи таких захворювань.

У разі виникнення групових захворювань (спалахів) інформація з першого рівня протягом 24 годин надається до вищого за рангом закладу, який за необхідності надає методичну і практичну допомогу. Основні заходи проводяться на першому рівні за участі усіх спеціалістів закладів різних міністерств, відомств і служб.

У відповідності з діючим наказом МОЗ від 23.05.2002 №190 «Про позачергові подання повідомлень Міністерству охорони здоров'я України», інформація направляється до МОЗ України та до ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» для прийняття управлінських рішень і контролю за їх виконанням.

Погоджено Регламент взаємодії територіальних органів Держпродспоживслужби та центрів контролю та профілактики хвороб МОЗ України.

При виникненні ускладнень складаються плани їх ліквідації, де додатково передбачаються сили (спеціалісти), додаткове розгортання ліжок для госпіталізації хворих та з підозрою на захворювання, залучення транспорту, а також увесь комплекс профілактичних та протиепідемічних заходів з метою локалізації та ліквідації ускладнення.

При цьому реєстрація термінових повідомлень, заповнення епідкарт, спостереження за вогнищами, організація та проведення дезінфекційних заходів, лабораторних досліджень, проведення

факторного аналізу здійснюється фахівцями центрів контролю та профілактики хвороб МОЗ України, які можуть бути залучені до проведення епідрозслідування окремих випадків та спалахів інфекційних хвороб, здійснення моніторингових обстежень наглядових об'єктів, у тому числі лікувально-профілактичних закладів.

На містах при держадміністраціях працюють Комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайної ситуації.

Система реєстрації, обліку і звітності про інфекційні хвороби, яка прийнята в нашій країні, забезпечує своєчасне інформування ЦКПХ МОЗ і закладів охорони здоров'я про виявлення випадків інфекційних захворювань з метою прийняття всіх необхідних заходів для попередження їх поширення або виникнення епідемічних ускладнень і спалахів серед населення.

Виявлення інфекційних хворих або запідозрених на інфекційне захворювання відбувається на першому рівні, до якого відносяться заклади охорони здоров'я. Медичний персонал закладів охорони здоров'я повідомляє відповідний підрозділ обласного центру контролю і профілактики хвороб МОЗ України про виявлений випадок або про підозру.

Протягом 12-24 години повідомлення направляється до відповідних ЦКПХ МОЗ за місцем виявлення захворювання незалежно від місця проживання хворого. При надходженні до ЦКПХ МОЗ екстреного повідомлення епідеміологом проводиться епідеміологічне обстеження вогнища інфекційного захворювання. Дані цього обстеження вносяться до карти епідеміологічного обстеження вогнища (ф. №375). На цьому ж рівні проводиться оперативний і ретроспективний епідеміологічний аналіз захворюваності.

За заключним діагнозом у відокремлених підрозділах ЦКПХ МОЗ складається щомісячний звіт про окремі інфекційні і паразитарні захворювання (форма державної статистичної звітності № 1-щомісячна) і направляється на другий рівень – до ЦКПХ МОЗ України в областях, місті Києві, які щомісячно направляють узагальнений звіт за державною статистичною формою №1-щомісячна «Звіт про окремі інфекційні та паразитарні захворювання» до ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України». На основі щомісячних звітів складається річний звіт щодо інфекційної захворюваності на території країни, також один раз на рік приймається і зводиться державна статистична форма №2 - щорічна (<https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/inshi-infekciyni-zakhvoryuvannya/infekciyna-zakhvoryuvanist-naselennya-ukraini>).

Проводиться робота відповідно до Законів України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення», «Про затвердження Загальнодержавної цільової програми «Питна вода України» на 2011-2020 роки», «Про ратифікацію Протоколу про воду та здоров'я..», «Правил санітарної охорони території України», тощо.

Загальнодержавна автоматизована система централізованого оповіщення функціонує на загальнодержавному рівні для оповіщення в автоматизованому режимі центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів управління ДСНС та забезпечує доведення сигналів про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій загальнодержавного рівня та інформації з питань цивільного захисту.

Оповіщення та інформування центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів управління ДСНС про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій здійснюється ДСНС через відповідну оперативно-чергову службу з використанням загальнодержавної автоматизованої системи централізованого оповіщення та системи автоматизованого виклику.

Територіальні автоматизовані системи централізованого оповіщення функціонують в Автономній Республіці Крим, областях, м. Києві та Севастополі для забезпечення прийому сигналів та інформації від загальнодержавної автоматизованої системи централізованого оповіщення, оповіщення осіб керівного складу місцевих органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, органів управління та сил цивільного захисту і населення через місцеві автоматизовані системи централізованого оповіщення та інші системи оповіщення у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

Місцеві автоматизовані системи централізованого оповіщення передбачають взаємодію з відповідною територіальною автоматизованою системою централізованого оповіщення та відповідними локальними, спеціальними і об'єктовими системами оповіщення.

Спеціальні системи оповіщення створюються і функціонують на: на атомних електростанціях; на магістральних продуктопроводах; гідротехнічних спорудах Дніпровського та Дністровського каскадів та в зонах їх можливого катастрофічного затоплення. Спеціальні системи оповіщення передбачають взаємодію з відповідними територіальними та місцевими автоматизованими системами централізованого оповіщення.

Локальні системи оповіщення функціонують на об'єктах підвищеної небезпеки, зона ураження від яких у разі виникнення на них надзвичайної ситуації досягає заселених територій або інших підприємств, установ і організацій.

Об'єктові системи оповіщення створюються і функціонують на об'єктах підвищеної небезпеки, зокрема на промислових підприємствах, місцях збереження небезпечних речовин, на яких зона можливого ураження у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій не поширюється за їх територію.

Функціонування системи раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення у разі їх виникнення регламентується: Кодексом цивільного захисту України; Законом України «Про об'єкти підвищеної небезпеки»; постановою Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2017 р. № 733 «Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту»; Державними будівельними нормами України ДБН В.2.5-76:2014 «Автоматизовані системи раннього виявлення загрози виникнення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення» (затвердженими наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 27.01.2014 № 29); наказом Міністерства внутрішніх справ України від 08.02.2019 № 93 «Про затвердження Інструкції щодо практик чи процедур проектування, дослідження, введення в експлуатацію, експлуатації та технічного обслуговування (супроводження) автоматизованих систем централізованого оповіщення», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 22 квітня 2019 р. за № 418/33389.

Відповідно до статті 130 Кодексу цивільного захисту «Планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту» для організації діяльності єдиної державної системи цивільного захисту Кабінетом Міністрів України, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, центральними органами виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання розробляються та затверджуються плани реагування на надзвичайні ситуації (розробляються у масштабі України, галузі, Автономної Республіки Крим, області, міста, району, району у місті, суб'єкта господарювання), плани локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, а суб'єктами господарювання з чисельністю працюючого персоналу 50 осіб і менше розробляються та затверджуються інструкції щодо дій персоналу суб'єктів господарювання у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій.

Крім цього, Державною службою України з надзвичайних ситуацій спільно із центральними органами виконавчої влади відпрацьовано взаємодію та визначено порядок обміну інформацією щодо загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

Відповідно до наказу Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства охорони здоров'я України від 03.04.2018 № 275/600 «Про затвердження Інструкції щодо організації взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій і Міністерством охорони здоров'я України в разі виникнення надзвичайних ситуацій», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 19 квітня 2018 р. за № 479/31931 організована взаємодія ДСНС та МОЗ під час виконання спільних завдань з ліквідації медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій, у тому числі медико-біологічних надзвичайних ситуацій, пов'язаних з водою у режимах функціонування єдиної державної системи цивільного захисту.

3. *Прохання повідомити, які дії були зроблені у вашій країні протягом останніх трьох років з метою вдосконалення та/або підтримки систем нагляду за пов'язаними з водою захворюваннями, їх раннього попередження і планів дій в надзвичайних ситуаціях, а також для*

зміцнення потенціалу державних органів по реагуванню на спалахи та випадки пов'язаних з водою захворювань відповідно до положень статті 8 Протоколу.

Україна є активною учасницею міжнародних ініціатив у сфері біобезпеки, виконує міжнародні директивні документи: Конвенцію про заборону біологічної та токсичної зброї (1975 р.); Міжнародні стандарти ліцензування експорту, які встановлює Австралійська група, заснована у 1985 р.; Резолюцію Ради безпеки ООН (№ 1540/2004), яка зобов'язує усі держави здійснювати заходи національного контролю для запобігання розповсюдження ядерної, хімічної, біологічної зброї; впроваджує Міжнародні медико-санітарні правила (ММСП-2005); Картахенський протокол по біологічній безпеці до Конвенції ООН про біологічну різноманітність 2003 року, метою якої є контроль над транскордонним пересуванням генетично модифікованих організмів.

В Україні проводився комплекс заходів щодо профілактики холери, зокрема здійснювався санітарно-епідеміологічний нагляд за санітарним станом населених пунктів, об'єктами водопостачання, харчування, ринками, лікувальними, оздоровчими установами, закладами тощо. Вживалися заходи щодо готовності до роботи в умовах епідускладень з холери всіх медичних закладів, створення запасу необхідних лікувальних, діагностичних, дезінфекційних засобів та поживних середовищ для проведення лабораторних досліджень.

Рішеннями комісій з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій при обласних, районних, міських державних адміністраціях (далі – комісії ТЕБ і НС, до березня 2013 року – надзвичайних протиепідемічних комісій (ліквідовані постановою КМУ від 13.03.2013 №180) затверджуються плани заходів щодо попередження виникнення епідемічних ускладнень із захворюваності на грип, ГРВІ та інші інфекції, на засіданнях комісій ТЕБ і НС заслуховувались питання щодо стану захворюваності населення на грип, ГРВІ та інші інфекції тощо.

На адміністративних територіях областей переглянуто плани перепрофілювання госпітальних баз закладів охорони здоров'я, проведено корегування ліжкового фонду, що підлягали перепрофілюванню на випадок епідемічних ускладнень.

З метою удосконалення організаційного потенціалу у сфері біобезпеки і біозахисту та зміцнення функціонування системи індикації біологічних патогенних агентів шляхом створення на базі регіональних ЦКПХ МОЗ України з лабораторіями BSL-2 рівня Харківської, Львівської, Одеської областей здійснюються заходи щодо забезпечення функціонування державної мережі лабораторій для реагування на надзвичайні події у сфері громадського здоров'я (лабораторії з рівнем захисту не нижче BSL-2), у тому числі референс-лабораторій за основними видами лабораторних досліджень, та дослідного центру з виявлення та вивчення збудників особливо небезпечних інфекційних хвороб.

Частина п'ята

Прогрес, досягнутий у справі виконання інших статей Протоколу

Прохання надати короткий опис стану справ зі здійснення статей 9-14 Протоколу, якщо це доцільно.

стаття 9. Поінформованість громадськості, навчання, підготовка, наукові дослідження та розробки, інформація

стаття 10. Інформування громадськості

Основна інформація представлена у Чащині 2. XX. Додаткові конкретні цільові показники на національному або місцевому рівнях, на сторінках 38 – 39 цього Звіту.

За звітний період структури МОЗ проводили постійну активну роботу з підвищення поінформованості громадськості з питань санітарно-епідеміологічного благополуччя та профілактики захворювань. Керівники та провідні фахівці ЦКПХ МОЗ України регулярно проводили санітарно-просвітню та роз'яснювальну роботу за допомогою ЗМІ, різних інформаційних заходів та на сайтах МОЗ України, ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України», профільних науково-дослідних інститутів, підпорядкованих МОЗ та НАМН України. Пік такої інформаційної роботи, як правило, припадає на весняно-літній період. У цій роботі центри контролю і профілактики хвороб МОЗ України постійно співпрацювали із органами місцевого самоврядування, державними адміністраціями та громадськістю.

З різних питань за 12 місяців 2021 року фахівцями обласних центрів контролю та профілактики хвороб МОЗ України проведено 3815 виступів на радіо та 2977 – на телебаченні, підготовлено та опубліковано 15023 публікації у пресі, проведено 98,0 тис. лекцій, проведено і прийнято участь у 973 прес-конференціях, 2115 засіданнях круглих столів, 938 брифінгах, підготовлено 7328 прес-релізів та 23916 санбюлетенів.

Таблиця 37. Кількість проведених інформаційних заходів

Рік	Виступи на радіо	Виступи на телебаченні	Публікації у ЗМІ	Проведено прес-конференцій	Проведено круглих столів	Проведено брифінгів	Підготовлено прес-релізів	Проведено лекцій	Підготовлено санбюлетнів
2018	6573	1940	7777	177	652	139	4314	83833	26774
2019	7120	1766	7669	179	589	59	3964	70758	20456
2020	10449	2892	10690	518	1757	913	7443	61024	38094
2021	3815	2977	15023	973	2115	938	7328	98133	23916

Основні питання інформаційно-просвітницької роботи: профілактика інфекційних захворювань, профілактика гострих кишкових інфекцій та харчових отруєнь, попередження виникнення водно-нітратної метгемоглобінемії у дітей; стан пляжів; стан питного водопостачання; ситуація в місцях організованого відпочинку, масового перебування населення та надзвичайних умовах та надзвичайні ситуації.

Таблиця 38. Види інформаційних заходів та їх кількість

Тематика	Інформаційні заходи								
	виступи на радіо	виступи на ТБ	публікації у ЗМІ	прес-конференції	круглі столи	брифінги	прес-релізи	лекції	санбюлетні
всі теми	3815	2977	15023	973	2115	938	7328	98133	23916
профілактика інфекцій	2670	1981	11757	814	1814	801	5391	66842	17480
профілактика гострих інфекцій	260	155	574	37	47	41	498	7150	1533
водно-нітратна МГГН	46	15	138	17	9	1	178	965	853
стан пляжів	51	77	125	4	26	6	104	136	101
стан питного водопостачання	91	100	261	35	15	11	137	1031	364
місця відпочинку та масового перебування населення	168	169	202	48	113	54	219	2050	800
надзвичайні ситуації	24	11	117	17	24	6	11	838	329

Частина шоста

Тематична частина, пов'язана з пріоритетними областями роботи з Протоколу

1. Вода, санітарія та гігієна в соціальних закладах

Таблиця 39. Вода, санітарія та гігієна в соціальних закладах (за даними Держпродспоживслужби)

Заклад	2015	2018	2019	2020	2021
Дошкільні навчальні заклади					
Базова послуга санітарії (доступ до каналізації + каналізовані на вигріб) %	98,4	99,8	99,7	99,8	99,9
Базова послуга питного ВП (централіз. + нецентралізоване водопостачання) %	98,3	97	97,4	97,4	97,7
Базова послуга гігієни %	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д
Школи					
Базова послуга санітарії (доступ до каналізації + каналізовані на вигріб)%	96	98,7%	98,5	98,7	99,3
Базова послуга питного ВП, % (централіз.+нецентралізоване водопостачання)	96,9	96,9	97,1	97,4	97,8
Базова послуга гігієни	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д
Медичні заклади (станом на 2015 рік)					
Базова послуга санітарії (доступ до каналізації та локальних очисних споруд)	95,8%	н/д	н/д	н/д	н/д
Базова послуга питного ВП (централіз. + нецентралізоване водопостачання)	77%				
Базова послуга гігієни	н.д				

Рік	Кількість ЗЗСО* (тисяч)	Кількість* учнів (тисяч)	Кількість ЗЗСО, з водогоном*	Кількість ЗЗСО, з гарячою водою*	Кількість закладів, з каналізацією*
2015	17,6	3757			
2018	16,2	3922	14798	8359	14724
2019	15,5	4042	14364	7301	14321
2020	15,2	4138	14148	7233	14141
2021	14,9	4211	13997	7155	14010

* За даними МОН щодо забезпечення централізованим водопостачанням холодної і гарячої води та підключених до каналізації закладів загальної та середньої освіти.

2. Чи було оцінено у вашій країні положення справ з ВСГ у школах?

ТАК НІ У ПРОЦЕСІ

3. Чи було оцінено у вашій країні положення справ з ВСГ у медзакладах?

ТАК НІ У ПРОЦЕСІ

4. Чи передбачає затверджені політики чи програми виконання дій:

для покращення ВСГ у школах

для покращення ВСГ у медзакладах

Починаючи з 2016 року інформація щодо доступу дошкільних та загальноосвітніх закладів до водопостачання та санітарії не формувалася на базі ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України».

Інформація стосовно кількості обстежених дитячих навчальних закладів, де проводились дослідження якості питної води за хімічними та мікробіологічними показниками наведена, відповідно, у табл. 10 (стор. 18 цього Короткого звіту) та у табл. 11 (стор. 18 цього Короткого звіту).

Протягом 2018-2021 років ЦКПХ МОЗ України проводились дослідження якості питної води у дитячих та підліткових закладах. Було досліджено за санітарно-хімічними показниками у 2021 році - 27076 (у 2018 - 46567) проб питної води та за мікробіологічними - у 2021 - 33955 (у 2018 - 57687) проби.

У 2021 році не спостерігалось погіршення якості питної води за санітарно - хімічними показниками як у дошкільних, так і загальноосвітніх навчальних закладах, хоча показники знаходяться на досить високих рівнях. Зокрема, у 2021 році питома вага нестандартних проб питної води, відібраних у дитячих та підліткових закладах, за санітарно-хімічними та мікробіологічними показниками році становить 21,2% та 12,0% відповідно (у 2018 - 20,8% та 11,3%).

ЦКПХ МОЗ України обстежено із застосуванням лабораторних та інструментальних методів дослідження у 2021 році 5780 лікувально-профілактичних закладів проти 8235 у 2018 році. При цьому у 757 (13,1%) лікувально-профілактичних закладах проведені лабораторні та інструментальні дослідження не відповідають санітарним нормам проти 18,4% (1516) у 2017 році. У своїй діяльності керуються вимогами діючого ДБН В.2.2-10-2000 «Будинки і споруди. Заклади охорони здоров'я», ДСанПіН «Санітарно-протиепідемічні вимоги до закладів охорони здоров'я, що надають первинну медичну (медико-санітарну) допомогу», затверджені наказом МОЗ 02.04.2013 №259, ДСанПіН «Гігієнічні вимоги до розміщення, облаштування, обладнання та експлуатації перинатальних центрів», затверджені наказом МОЗ 26.01.2012 №55, проект ДСанПіН «Санітарно-протиепідемічні вимоги до закладів охорони здоров'я, що надають стаціонарну медичну допомогу населенню» на заміну попереднього нормативного документу СанПіН 5179-90 «Санитарные правила устройства, оборудования и эксплуатации больниц, родильных домов и других лечебных стационаров», який втратив чинність на території України.

Інформація щодо якості питної води у дитячих навчальних закладах, де проводились дослідження питної води за хімічними та мікробіологічними показниками наведена, відповідно, у табл. 12 (стор. 18 цього Короткого звіту) та у табл. 13 (стор. 19 цього Короткого звіту).

Таблиця 40. Загальна кількість обстежених лабораторно лікувально-профілактичних закладів

Рік	Кількість об'єктів, обстежених лабораторно, усього	Кількість об'єктів, на яких результати лабораторних досліджень не відповідають санітарним нормам	%
2015	4773	285	6,0
2018	8235	1516	18,4
2019	8108	1382	17,0
2020	6283	687	10,9
2021	5780	757	13,1

Відповідно до [Загальнодержавної цільової програми «Питна вода України» на 2011-2020 роки](#) (Закон України від 03.03.2005 №2455-IV у новій редакції від 20.10.2011 №3933-VI зі змінами від 20.09.2019 №124-IX), яка передбачає: упровадження станцій (установок) доочищення питної води у системах централізованого водопостачання, насамперед для водозабезпечення дошкільних, шкільних і лікувальних закладів, зокрема в сільських населених пунктах, та облаштування пунктів розливу питної води з доставкою її спеціальним автотранспортом.

2. Безпечне управління питним водопостачанням

6. Чи існує в країні національна політика чи національний регламент, що потребують виконання управління, яке базується на оцінці ризиків, виконання планів ВОЗ з забезпечення безпеки води в області питного водопостачання?

ТАК НІ У ПРОЦЕСІ

3. Рівний доступ до води і санітарії

9. Чи проводилася оцінка рівного доступу до безпечної води і санітарії?

ТАК НІ У ПРОЦЕСІ

10. Чи передбачає національна політика чи програми виконання дій з забезпечення більш рівного доступу к воді і санітарії:

- з метою скорочення географічних відмінностей
 з метою забезпечення доступу вразливих та маргіналізованих груп
 з метою збереження для всіх цінової доступності води

11. Якщо так, то прохання надати посилання на основні документи з описом відповідних національних політики та програми (програм).

Загальнодержавна цільова програма розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року (затверджена Законом України від 24.05.2012 №4836-VI) передбачає «забезпечити централізованим питним водопостачанням сільські населені пункти, що користуються привізною водою, та здійснити пошук джерел підземних вод для питного водопостачання: спорудження сучасних систем питного водопостачання; забезпечення розвитку системи водовідведення; удосконалення нормативно-правової бази та організаційної структури водогосподарського комплексу для забезпечення водопостачання і водовідведення у маловодних і забруднених регіонах».

Частина сьома

Інформація про особу, яка представляє доповідь

Доповідь представлена від імені

(назва Сторони, держави) у відповідності зі статтею 7 Протоколу по воді і здоров'ю.

Прізвище співробітника, відповідального за представлення національної доповіді:

Електронна адреса:

Номер телефону:

Назва і адреса національного органу:

Підпис:

Дата: